

BEKLÄDNADSKÖPEN FÖR HUSHÅLL OCH INDIVIDER

Ett tvärsnitt år 1958

Stockholm 1961

Industriens Utredningsinstitut

FÖRORD

Som anges av undertiteln är föremålet för denna studie att med utgångspunkt från den omfattande budgetundersökningen under år 1958 teckna ett tvärsnitt av beklädnadsköpen i Sverige. Det är alltså inte fråga om en allsidig undersökning om beklädnadskonsumtionen, och annat material - såsom tidsserier för att belysa utvecklingen - har endast berörts rent inledningsvis.

Studiens uppläggning och avgränsning har bestämts av att grundmaterialet förelåg insamlat och överfört på hålkort redan vid planeringstillfället. Författaren har alltså på ett bekvämt sätt fått sig serverat ett färdigt primärmaterial. Den intensiva kontakten med materialet vid bearbetningarna har ingett författaren stor respekt för noggrannheten vid dess förberedning. För tillåtelsen att i sagda syfte disponera berörda delar av hålkortsmaterialet samt för vänlighet och tillmötesgående vid mångfalden frågor går författarens tack till de personer inom Socialstyrelsen som arbetat med 1958 års levnadskostnadsundersökning.

Föreliggande studie har till huvudsaklig del finansierats av Statens konsumentråd.

Stockholm i april 1961

John Ekström

INNEHÅLL

	<u>Sid.</u>
<u>Inledning.</u> NÅGRA HUVUDDRAG I KONSUMTIONSENTVECKLINGEN	1
<u>Kapitel I.</u> HUSHÄLLETS BEKLÄDNADSKÖP	101
1. Hushåll, inköp och konsumtion	101
2. Materialet	103
3. Hushållens beklädnadsköp	107
<u>Kapitel II.</u> BEKLÄDNADSKÖPEN FÖR OLIKA GRUPPER AV HUSHÅLL	201
1. Undersökningens uppläggning	201
2. Beklädnadsköpen efter hushållstyp	204
3. Beklädnadsköpen efter yrkeskategorier	210
4. Beklädnadsköpen i hushåll efter husmoderns yrkesverksamhet	214
5. Beklädnadsköpen contra bil- och TV-innehav	218
<u>Kapitel III.</u> BEKLÄDNADSKÖPEN FÖR OLIKA GRUPPER AV INDIVIDER	301
1. Undersökningens uppläggning	301
2. Beklädnadsköp och ålder	304
3. Småbarnens beklädnad	310
4. Skolbarnens beklädnad	313
5. Ungdomarnas beklädnad	317
6. Beklädnadsköpen i åldern 25-44	321
7. Beklädnadsköpen i åldern 45-64	326
8. Åldringarnas beklädnadsköp	330
9. Beklädnadsköpen i skilda socialgrupper	335
10. Några beräkningar om beklädnadsmarknadens struktur	339

TABELLBILAGA

Tabell A	Beklädnadskonsumtionen i Sverige 1931-1960
B	Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstklasser
C	Beklädnadsköpen år 1958 för hushåll av olika klasser
D	Beklädnadsköpen år 1958 per person i olika åldrar

Inledning

NÅGRA HUVUDDRAG I KONSUMTIONsutvecklingen

Den svenska beklädnadskonsumtionens storlek, sammansättning och utveckling har behandlats i samband med IUI:s långsiktiga konsumtionsundersökningar.¹⁾ Dessa studier har huvudsakligen avsett tidsserier och en analys av utvecklingen från 1931 och framåt. De har utmynnat i vissa prognoser för närmaste tioårsperiod. Det material och den diskussion som redovisas i det följande har helt karaktären av tvärsnittsstudier - behandlingen avser förhållanden vid en viss tidpunkt (1958) och har till föremål skillnader, eller frånvaron av skillnader, mellan olika typer av familjer eller grupper av personer alltefter ålder, inkomst, yrkestillhörighet, bostadsort e.d. Som en inledning till redogörelsen härför skall erinras om några huvuddrag i beklädnadskonsumtionens utveckling.

Av de allmänna konsumtionsstudierna har framgått att de ökade inkomsterna för hela samhället, framkomna genom uppfinningar, tekniska framsteg, bättre arbetsorganisation, investeringar i maskiner och utbildning, medför på konsumtionssidan icke bara en ökad konsumtion, de medför också förskjutningar mellan olika varugrupper, förändringar inom varugrupper och upptagande av helt nya varor. Det har också framgått att det rörande dessa förändringar råder en viss lagbundenhet. Några karakteristiska drag, gemensamma för flera olika varuområden, har varit följande.

I flertalet varugrupper kan noteras en förskjutning från varor av nödvändighetskaraktär till mer umbärliga varor. Sålunda har det skett en relativt liten ökning i konsumtionen av de grundläggande livsmedlen av skor och underkläder, av enklare köksartiklar etc. Men det har skett en stark ökning i utgifterna för motorfordon, sportartiklar, elektriska hushållsmaskiner, nöjen o.l. Ett annat huvuddrag har varit att förskjutningen i varuköpen kan förklaras av en strävan att underlätta och förenkla hemarbetet. En drivkraft härvidlag har uppenbarligen varit brist på hemhjälp

---

1) "Den privata konsumtionen", IUI 1957

"IUI:s konsumtionsprognos för år 1965", IUI 1960

"Den textila konsumtionen", IUI 1958.

och en ökande andel yrkesarbetande husmödrar. På beklädnadsområdet ses detta i övergången från metervaror till konfektion, från garner till trikåvaror. Parallellt härmed har skett förändringar initierade från utbudssidan: konfektions- och trikåindustriernas utbyggnad och tekniska upprustning faller i huvudsak på 30-talet och den första efterkrigstiden. Som ett tredje utvecklingsdrag har noterats introduktionen av en rad nya varor, antingen för helt nya konsumtionsändamål (såsom television) eller såsom mera direkta konkurrenter på de gamla konsumtionsvarufälten. I detta sammanhang är ett näraliggande exempel rayon och nylon, vilka för ett flertal konsumtionsändamål kommit in bredvid eller ersatt de gamla textilfibrerna bomull och ull.

I diagram 1 har återgetts några tidsserier för beklädnadsområdet: de ger en antydning om den kvantitativa utvecklingen under senaste 30-årsperiod. Mättalet är för skor antal par och för textilvaror kilogram. I båda fallen har konsumtionen uttryckts per capita. Om vi här bortser från krigsperioden med dess bristushållning och den omedelbara efterkrigstidens stora återanskaffningsbehov kan det antecknas, att 30-talet uppvisade en icke obetydlig kvantitativ ökning både för skor och textilvaror. För skor har under efterkrigstiden denna ökning fortsatt ungefär från den nivå där den avbröts vid krigsutbrottet. För textil ligger under hela 50-talet kilokonsumtionen strax över de 10 kg per capita som visades vid slutet av 30-talet. Ser vi enbart på bomullsvaror ligger nivån t.o.m. ett stycke under 30-talsnivån. En av anledningarna härtill är uppenbarligen den ovan vidrörda, nämligen att de nya konstfibrerna övertagit en del konsumtionsområden (t.ex. foder) från de äldre textilmaterialen. Av tekniska och andra skäl har därjämte för ett flertal plagg skett en övergång till lättare och mindre materialkrävande modeller och utföranden.

Av det senast sagda framgår att det är otillfredsställande att mäta beklädnadskonsumtionen i så enkla mått som kilogram textilråvara. Det är nödvändigt att på något sätt inarbeta i måttet hänsyn till den ökade manufakturingsgraden, den större differentieringen och till förskjutningen mot högre och dyrare kvaliteter. De volymindex som återgetts i diagram 2 är baserade på beräkningar utförda med hänsynstagande till nämnda faktorer. Vi finner att för flera av redovisade varugrupper bilden blir en annan än den som framgick av kvantitetsmättet i diagram 1. Vi återfinner tillväxten

Diagram 1.

Konsumtionen av textilvaror och skor i Sverige 1931-60

Diagram 2. Beklädnadskonsumtionens volymutveckling 1931 - 60

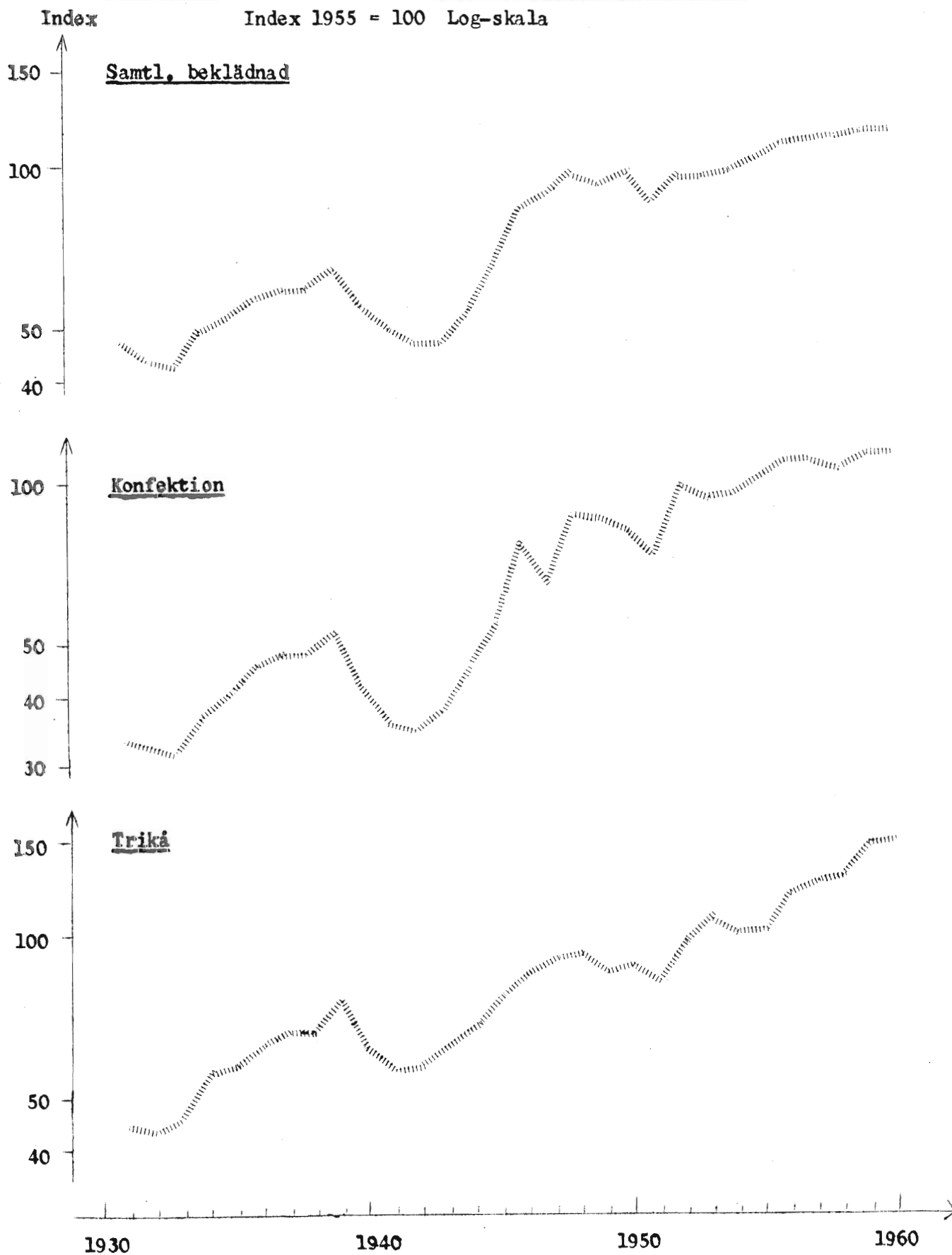
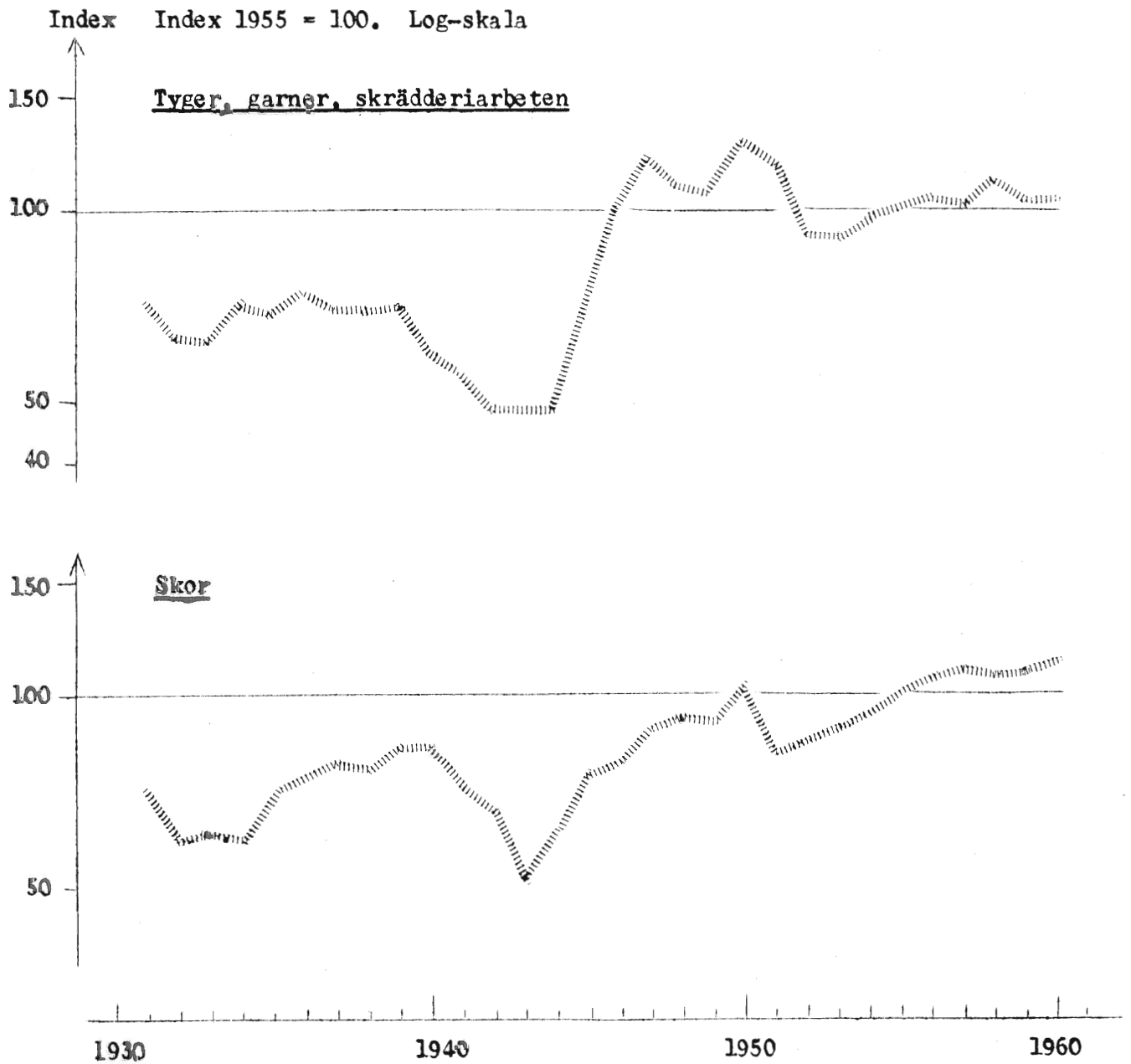

Diagram 2, (forts)Beklädnadskonsumtionens volymutveckling 1931 - 1960

under 30-talet och även påverkan av krishushållningen under 40-talet. För efterkrigstiden noterar vi för skor en tillväxt likartad den som redovisats av våra tidigare kvantitetssiffror. För textilgrupperna framgår främst den klara stagnationen rörande halvfabrikaten "tyger, garner m.m." Men svarande emot stagnationen i förbrukningen av textilråvaror finner vi för de båda stora grupperna konfektion (ca 40 % av beklädnadskonsumtionen) och trikå (ca 15 % av beklädnadskonsumtionen) även under 50-talet en icke obetydlig ökning. Bakgrunden härtill är uppenbarligen att industrialiseringsprocessen fortgått och utsträckts till nya varuområden (lätt konfektion på barn- och damsidan) och att i övrigt en fortlöpande övergång har skett till dyrare material: högre bomulls- och ullkvaliteter, mer syntetiska fibrer, mera specialbehandlings- och skilda slag för att göra varorna lätthanterliga - ej strykning och pressning - och även större modelldifferentiering vilken för allt flera varuområden fått formen av modeanpassning. För konfektionsgruppen är det emellertid uppenbart att tillväxttakten icke längre är densamma som under 30-talet. Större delen av den rent kvantitativa tillväxten, då konfektionstillverkade kläder ersatte kläder tillverkade i hem och hantverk, skedde för de stora och tunga varuområdena på herrsidan under 30-talet. Sålunda är det uppenbart att en särskild analys skulle erfordras rörande konfektionsvaror, med hänsyn tagen till graden av industrialisering och till särskilda förhållanden på delmarknader såsom för herr, dam och barn. Det faller dock inte inom ramen för denna studie. Emellertid är ett av föremålen för den efterföljande analysen att lämna en mera differentierad bild av beklädnadskonsumtionen nedbruten på lämpliga varugrupper, på familjer och på individer och med hänsyn tagen till en rad av de faktorer som vanligen förutsätts vara orsaken till beklädnadskonfektionens storlek.

Kapitel I

HUSHÄLLETS BEKLÄDNADSKÖP

I:1. Hushåll, inköp och konsumtion

En betydande del av den privata konsumtionen sker icke individuellt utan inom ramen för ett hushåll. Detta gäller det mesta av livsmedelskonsumtionen: livsmedel inköps och måltider tillagas och serveras för hela familjen. Det är naturligtvis möjligt t.ex. att mäta vad varje enskild familjemedlem äter vid varje mål, omräkna kvantiteterna av skilda livsmedel till en enhetlig kaloriskala och jämföra kaloriförbrukningen, säg, för män och kvinnor eller olika åldersgrupper emellan. Sådana studier har också gjorts. Men anser man att kaloritalet är ett otillräckligt mått på livsmedelskonsumtion och i stället vill sätta belopp i kronor, eller ställer man frågor som rör inköpsmekanismen, så råkar man snabbt i både teoretiska och praktiska svårigheter. Hur skall man göra med avfallet? Hur skall man ta hänsyn till värdet av den "förädling" som skett inom hushållet? I än högre grad möter man sådana fördelningsproblem då det gäller bostäder eller de tjänster som här rör från den park av hushållsmaskiner och -apparater som står till hela familjens "fria" användning.

Till denna hushållets "konsumtionsgemenskap" kommer i allmänhet en hög grad av "inkomstgemenskap". Ofta finns i hushållet endast en inkomsttagare, och en stor del av hushållets konsumtionsutgifter administreras av husmodern. Av flera skäl framstår alltså hushållet såsom en så central organisation i konsumtionsbilden, att dess förhållanden och dess sätt att fungera inte kan förbigås vid konsumtionsstudierna.

Ser vi då närmre på hushållets ekonomiska funktioner, kan vi särskilja en inköpsfunktion, en tillverkningsfunktion, en underhållsfunktion och en lagerhållningsfunktion. Var och en av dessa funktioner ställer speciella krav på husmodern/administratörens kunskap, tid och krafter. Dessa funktioner kan i olika hushåll vara olika organiserade och också mer eller mindre framträdande. Det är naturligtvis också så att dessa funktioner med tiden har ändrat karaktär och innehåll, och att därvid en intim växelverkan med marknadsutvecklingen har ägt rum. De allmänna konsumtionsundersökningarna har ju visat, att tyngdpunkten förskjutits från

tillverkning till inköp, att insatsen av manuellt arbete (hemhjälp) minskats och insatserna av arbetsmaskiner ökats. Nya varutyper och nya distributionsformer kan innebära krav på större insatser vid inköpet i utbyte mot mindre insatser för underhåll, eller mindre insatser vid inköpstillfället emot mera insatser för lagerhållning. Skillnader i sådana avseenden kan förmodas föreligga mellan hushåll av skilda generationer, vid olika inkomstnivåer, på landsbygd och storstad etc.

Tillämpar vi dessa tankegångar på beklädnadsområdet finner vi, att vi har större möjligheter här än på livsmedelsområdet att knyta vissa inköp till vissa familjemedlemmar. Det är i allmänhet inte fråga om någon "gemensam" konsumtion utan om plagg som redan vid inköpstillfället avsetts för någon viss familjemedlem. Emellertid gäller helt vad ovan antytts om inkomstgemenskap och av väsentlig betydelse torde även på detta område vara den inköps-gemenskap som föreligger genom att husmodern ofta är den som verkställer inköpen eller att i varje fall en hög grad av samråd äger rum inom familjen.

Ser vi till den huvudsakliga konsumentkategori som utgörs av familjemedlemmar (gifta män och kvinnor = ca 3 milj, barn under 15 år = 1.8 milj.), så har dessa uppenbarligen alternativa vägar för sin försörjning med beklädnad. Antingen kan de verkställa sina egna inköp eller också göra någon slags "beställning" hos husmodern. För olika varor och olika konsumentgrupper kan fördelningen på dessa båda vägar vara högst olika och så den bakomliggande mekanismen. Det kan vara fråga om omfattande samtal och planering flera familjemedlemmar emellan, men också om ett tämligen rutinmässigt handlande. Vad beträffar husmoderns handläggning av egna och andras önskemål så finns för henne en hel rad alternativ. Hon kan välja mellan att reparera gammalt och att köpa nytt, eller mellan att köpa färdigt och att sy själv, dvs. ett val mellan köp i marknaden av en konsumtionsfärdig produkt eller köp av material plus egen insats av arbete. Hon kan välja mellan en högre inköpskostnad för särskilda kvaliteter och mera arbete med tvätt och vård längre fram under varans livstid. Den avgörande "orsaken" till att hon väljer den ena eller den andra kan vara kravet på kontantutlägg, kravet på hennes egen arbetstid, möjligheten att finna det "rätta" plagget i handeln, den egna handakunskapen, person- och reklam-påverkan och annat. Det är väl tänkbart att husmodern vid dessa avväganden ibland överskattar och ibland underskattar värdet av det egna arbetet.

Mot en sådan bakgrund kan det noteras, att när det gäller jämförelser av beklädnadskonsumtionen mellan familjer (eller grupper av familjer) är det otillfredsställande att enbart jämföra nyinköpen. Hela den situation av alternativ som tecknats ovan skulle på något sätt behöva komma in i bilden. I den undersökning som här kommer att presenteras har detta inte varit möjligt i önskvärd omfattning. Som inledningsvis anförts har undersökningen sin utgångspunkt i ett redan befintligt material, vilket enbart avser inköpssidan. Den ovan skisserade bilden av hushållets valsituation har därför inte kommit att utgöra kärnan i föreliggande undersökning utan endast en ram för diskussion och ett medel för val av problemställningar. Således kommer vi att studera hemsömnadens omfattning indirekt genom uppgifterna om inköp av metervaror, och betydelsen av husmoderns arbetssituation kan vi endast belysa genom att undersöka skillnader i beklädnadskonsumtionens sammansättning i hushåll med och utan hemarbetande husmoder.

I:2. Materialet

Grundmaterialet för denna rapport om beklädnadskonsumtionen utgörs av Socialstyrelsens stora budgetundersökning om hushållets utgifter under år 1958. Denna hänför sig till cirka 3 700 hushåll, vilka uttagits slumpmässigt ur mantalsregister. Varje hushåll har fört bok över eller intervjuats beträffande alla utgifter under undersökningsperioden. För varje hushåll har denna period varit en månad, men då hushållen fördelats över hela året (dvs. med ca 300 hushåll per månad) ger det sammanlagda materialet en uppfattning om utgiftsförhållandena under hela år 1958.

De tekniska frågorna beträffande urval av hushåll, intervjuernas uppläggning etc. har lösts på sådant sätt att man har anledning förmoda att materialet ger en i stort sett representativ bild av undersökta förhållanden. Sålunda har i noggrant avvägda proportioner olika landsdelar, olika inkomstgrupper, olika socialgrupper etc. representerats i materialet.

Som framgår av efterföljande tabell I:1 har i de tre städerna Stockholm, Göteborg, Malmö intervjuats cirka 700 familjer, i övriga städer cirka 1 000 samt i övriga kommuner cirka 2 000. Då urvalsfraktionerna har varierat mellan 1:50 och 1:1 000, måste före summering och bearbetning de enskilda hushållssiffrorna "uppmultipliceras" med hänsyn till den relativa urvalsfaktorn. Det

framgår även av tabellen att landsbygdshushållen är relativt sett överrepresenterade. I den fortsatta bearbetningen och redovisningen kommer vi endast att skilja mellan å ena sidan stadsbygd (alla städer samt köpingar) och å andra sidan landsbygd. Det ursprungliga intervjumaterialet fördelar sig till ungefär lika delar på dessa båda grupper.

Tabell I:1

Hushållen efter bostadsort

	Antal hh i unders.	Uppräkn. antal	Andel i %	Relativ urvalskvot
Stockholm, Göteborg, Malmö	699	10 730	25,1	0,065
Övr. städer samt köpingar	1 013	15 703	36,8	0,065
Övriga kommuner	1 974	16 269	38,1	0,121
Samtliga	3 686	42 702	100,0	0,086

På motsvarande sätt visas i tabell I:2 grundmaterialets sammansättning vad avser hushållsföreståndarens yrkestillhörighet. Det framgår att jordbrukare är relativt sett överrepresenterade. (Det bör emellertid noteras att inemot 20 % av dessa angivit att mer än hälften av årsinkomsten härleder från annan inkomstkälla än jordbruk.) I vår fortsatta bearbetning skall materialet endast undantagsvis delas med avseende på yrkestillhörighet. I sådant fall särskiljs i allmänhet å ena sidan de båda tjänstemannagrupperna å andra sidan arbetaregruppen.

Tabell I:2

Hushållen efter hushållsföreståndarens yrke

	Antal hh i unders.	Uppräkn. antal	Andel i %	Relativ urvalskvot
Jordbrukare	1 327	4 573	10,7	0,290
Andra företagare	205	3 567	8,4	0,057
Högre tjänstemän	166	1 610	3,8	0,103
Lägre tjänstemän	549	8 634	20,2	0,064
Arbetare	1 020	16 687	39,1	0,061
Pensionärer	351	6 595	15,4	0,053
Övriga, ej förv. arb.	68	1 036	2,4	0,065
Samtliga	3 686	42 702	100,0	0,086

Slutligen redovisas i tabell I:3 hushållen efter familjetyp. De egentliga familjehushållen har vid urvalet överrepresenterats i förhållande till de ensamstående. I detta avseende skall vi emellertid i fortsättningen använda en annan indelning. Som ovan anförts betraktar vi hushållet som en grundläggande faktor för förståelse av beklädnadskonsumtionens sammansättning. Vi skall därvid först och främst hålla reda på hushållets totala inkomst (mer därom nedan). Av hushållsgrupper skall vi först avskilja de egentliga familjerna, dvs. familjer med minderåriga eller vuxna hemmavarande barn. Denna hushållskategori - som utgör ca 55 % av hushållen - skall vi i vissa sammanhang dela i två grupper: om husmodern är hemarbetande eller yrkesarbetande. Vi föreställer oss nämligen att detta förhållande har ett visst inflytande på beklädnadsutgifterna. Från de övriga hushållen - vi kallar dem för enkelhets skull de ofullständiga hushållen - skall vi särskilja pensionärerna. De båda huvudgrupperna hushåll delar vi så i en yngre och en äldre åldersgrupp.

Tabell I:3

Hushållen efter familjetyp

	Antal hh i unders.	Uppräkn. antal	Andel i %	Relativ urvalskvot
Ensamstående, under 67 år	342	6 362	14,9	0,054
" ,67 år o.m.	146	2 777	6,5	0,053
Makar utan barn, mannen under 67 år	440	6 497	15,2	0,068
Makar utan barn, mannen 67 år o.m.	133	2 247	5,3	0,059
Makar med minderåriga barn	1 469	14 481	33,9	0,101
Ensamstående med minder- åriga barn	48	696	1,6	0,069
Övriga hushåll ¹⁾	1 108	9 642	22,6	0,115
Samtliga	3 686	42 702	100,0	0,086

1) Till stor del hh med hemmavarande tonåringar; drygt 40 % av hh har även minderåriga barn.

Slutligen skall vi i denna materialpresentation något uppehålla oss vid inkomstredovisningen. Vid intervjuerna efterfrågades familjens inkomstförhållanden inte direkt. I efterhand hämtade man inkomstbelopp från taxeringslängderna. Vi skall emellertid här inte klassa familjerna med hänsyn till dessa inkomstsiffror utan använder i stället den totala konsumtionen såsom mått på inkomstläget. Allmänt sett skiljer sig den totala konsumtionen från den totala inkomsten i två avseenden. För det första utgår direkta skatter på inkomster och förmögenheter. För det andra uppvisar hushållen i allmänhet (särskilt vid en så kort budgetperiod som en månad) ett positivt eller ett negativt sparande. Hushåll med ett positivt sparande kommer således, när man verkställer klassificeringen med utgångspunkt från konsumtionen, att hamna i en något lägre klass än om klassificering hade skett med utgångspunkt från inkomsten. Omvänt kommer hushåll med ett negativt sparande att placeras i högre inkomstklass. Av viss betydelse är att man vid registreringen använt den s.k. leveransprincipen. Detta innebär att på avbetalning köpta varor har räknats såsom konsumtion under månaden till sitt fulla belopp. Omvänt har som konsumtion icke upptagits avbetalningar på tidigare inköp och naturligtvis inte användning av kvarvarande tidigare kontantbetalda varor eller gåvor. Då vi emellertid här endast skall behandla hushållen i större grupper och endast skall särskilja tre sådana, kan vi räkna med att dessa förhållanden utjämnar varandra. En kvarstående effekt torde dock vara att hushåll med inköp under månaden av någon särskilt stor kapitalvara (exempelvis en bil) kommit att hamna i den allra högsta inkomstgruppen utan att naturligtvis i andra avseenden - t.ex. beträffande beklädnadsvanorna - förete den konsumtionsbild som kan vara typisk i dessa inkomstlägen. Detta är en beklaglig effekt av den använda redovisningsprincipen, vilken verkar minska på de skillnader som redovisas inkomstgrupper emellan, men som inte torde vara av avgörande betydelse för resultaten.¹⁾

---

1) För fullständigare redovisning av urval och undersökningsmetod hänvisas till Socialstyrelsens redovisning i "Hushållens Konsumtion år 1958", S.O.S. 1961.

I:3. Hushållens beklädnadsköp

Det grundmaterial från vilket vi i denna undersökning haft att utgå och som framgått som resultat av den ovan behandlade enkäten skall vi i detta avsnitt redovisa på sådant sätt att alla inköp av beklädnadsvaror för de olika familjemedlemmarnas räkning sammanförs till en total för familjen. I gengäld skall vi specificera beklädnadsinköpen efter varuslag så att vi särskiljer grupper som inköp av överrockar, inköp av herrunderkläder och inköp av lätta skor. Familjerna i sin tur skall vi i detta sammanhang endast dela i "utgiftsklasser"

Tabell I:4

Antal hushåll m.m. i föreliggande specialbearbetning

Utgifts- klass ¹⁾	Antal hh i unders.	Antal hh (uppr.)	Antal hus- hållsmedl. per hh	Antal barn per hh	Total konsumtion (netto efter skatt) kr per hh
1-2	1 161	15 449	2,0	0,4	5 400
3-4	1 389	15 173	3,1	1,0	11 168
5-6	1 075	10 888	3,7	1,2	23 395
Samtliga	3 625	41 510	2,8	0,8	12 228

1) Klassgränser är total konsumtion = 8 400 kr resp. 14 400 kr per år; de tre klasserna torde översiktligt kunna betecknas som bruttoinkomst högst 10 000, 10-20 000 samt över 20 000 kr.

I tabell I:4 har sammanförts några data för tre grupper av familjer. Det framgår att den första gruppen i genomsnitt haft en totalkonsumtion om cirka 5 400 kr, den andra cirka 11 200 kr och den tredje cirka 23 400 kr, dvs. varje efterföljande grupp har ungefär dubbelt så hög "inkomst" som den föregående. Genom att jämföra beklädnadsinköpen i dessa tre grupper räknar vi att få ett första uttryck för i vad mån beklädnadsinköpen är beroende av inkomsten. En ren proportionalitet skulle uppenbarligen innebära att inköpen i grupp två vore ungefär dubbelt så höga som genomsnittsinköpen i den första gruppen, och inköpen i grupp tre i sin tur ungefär dubbelt så höga som inköpen i grupp två. Redan här skall vi

dock inskjuta - vilket framgår av tabellen I:4 - att vissa skillnader (utöver inkomstläge) uppenbarligen finns mellan familjerna i de tre grupperna. Så är exempelvis barnen koncentrerade till de högre utgiftsklasserna. I senare avsnitt av undersökningen skall vi uppta dessa och andra frågor till närmre diskussion.

Det framgår också av tabellen att bearbetningen omfattar 3 625 hushåll medan vi ovan visat 3 686 för hela materialet. 61 kort har måst borttagas av i huvudsak tekniska skäl. En del av dessa kort avsåg uppenbarligen "beroende" hushåll som icke hade några livsmedels- eller bostadsutgifter. En jämförelse med Socialstyrelsens redovisning visar att totalsiffrorna påverkats endast obetydligt av detta bortfall.

Tabell I:5

Inköpen av beklädnadsvaror av alla slag

Utgifts- klass	Antal hh		Antal registr. månadsköp		Utgiftssumma beklädnads- varor		Utgift per hh kr/år
	(uppr.)	%	(uppr.)	%	tkr/mån	%	
1-2	15 449	37	3 223	15	615	15	478
3-4	15 173	37	8 579	39	1 476	35	1 167
5-6	10 888	26	10 254	46	2 148	50	2 367
Samtliga	41 510	100	22 056	100	4 239	100	1 225

I tabell I:5 har sammanställts en del data om hushållen fördelade på angivet sätt och med hushållens inköp av beklädnadsvaror av alla slag summerade. Betraktar vi först fördelningen av inköpen finner vi att de 10 000 hushållen i den övre klassen motsvaras av ungefär lika många registrerade inköp (vilket innebär inköp av i varje fall någon beklädnadsvara under intervjumånaden). Å andra sidan visas för de 15 000 hushållen i den lägre klassen endast något mera än 3 000 inköp. Utgiftssumman fördelas ungefär på liknande sätt. Den fjärdedel av hushållen som ligger i den övre klassen svarar för just hälften av utläggerna för beklädnadsvaror. De cirka 40 % av hushållen som ligger i den lägsta klassen svarar för endast 15 %. Detta är naturligtvis inte så särskilt märkvärdigt: varje hushåll i den högsta klassen disponerar ju väsentligt mera

köpkraft. I vårt sammanhang är den frågan emellertid intressant, om beklädnadsutgifterna per hushåll ökar i lägre eller i högre takt än den tillgängliga köpkraften. Betraktar vi till en början utgifterna per hushåll sådana de redovisas i tabellen I:5 finner vi en genomsnittlig årsutgift i de tre klasserna om cirka 500 kr, 1 200 kr och 2 400 kr respektive. Och jämföres detta med den genomsnittliga totalkonsumtionen som tidigare redovisats, så finner vi att också utgifterna för beklädning ungefär fördubblas från en klass till den närmast högre.

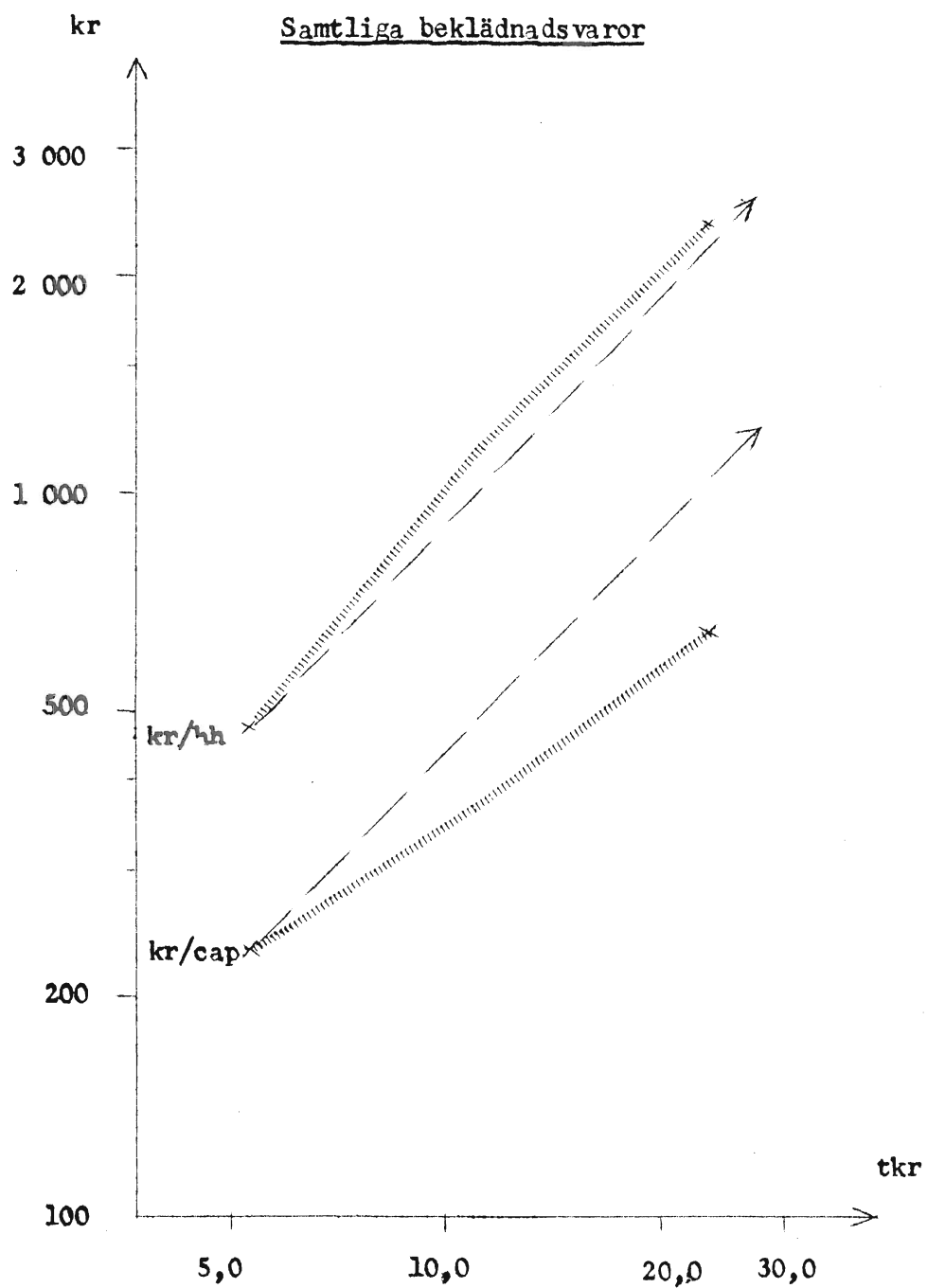
Denna typ av jämförelse framträder klarare om resultaten inritas i diagram av den typ som framgår av diagram I:1. I detta diagram (vars axlar är indelade enligt logaritmisk skala) har i horisontalled avsatts den totala konsumtionen (för de tre klasserna de i tabell I:4 redovisade beloppen). Längs vertikalaxeln har avsatts genomsnittligt årsbelopp för inköp av beklädnadsvaror. Genom att axlarna är i logaritmisk skala kommer en proportionell ökning att representeras av en linje i 45° lutning vilket angivits med pil. Diagrammet anger således direkt om i genomsnitt beklädnadsutgifterna hos hushåll i högre inkomstlägen ökas mer eller mindre än proportionellt. Storleken i avvikelser från 45° -linjen är uttryck för skillnader i ökningstakt. För samtliga beklädnadsvaror (diagrammet I:1) utläser vi således även ur diagrammet att ökningen i beklädnadsinköp och i familjeinkomst är praktiskt taget samma då man rör sig uppåt i inkomstskalan.

Vi har emellertid noterat att familjerna i de tre grupperna sannolikt inte är jämförbara i alla avseenden. För att till en början visa på de skillnader som uppstår därigenom att de större familjerna är mera koncentrerade till de högre inkomstlägena har i diagrammen även inlagts den genomsnittliga utgiften för beklädnadsvaror per capita. Varje hushållsmedlem har, utan hänsyn till ålder, räknats såsom en person. Det framgår sålunda av diagrammet att beklädnadsinköpen per capita icke stiger lika starkt som inkomsten då man går uppåt på inkomstskalan. Proportionaliteten mellan hushållens beklädnadsinköp och inkomst är tydligen till någon del beroende av att det i högre inkomstläge är fråga om större hushåll.

På samma sätt som för samtliga beklädnadsvaror har materialet bearbetats för var och en av 18 varugrupper. Resultatet redovisas på analogt sätt i diagrammen I:2-10. I dessa diagram har

Diagram I:1. Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log-skala

även införts en tredje kurva: kronor per köpare. De tidigare behandlade genomsnittsbeloppens storlek är tydligen beroende dels av hur många av hushållen som överhuvudtaget gjorde något inköp under intervjumånaden (andelen köparhushåll) och dels av det genomsnittliga belopp som dessa hushåll lade ut under månaden. Det är det sistnämnda genomsnittsbeloppet som återgivits i diagrammen. Diagram I:2 återger således att av hushållen som överhuvudtaget hade utlägg för överrockar var det genomsnittliga utlägget 63 kronor, 68 kronor resp. 91 kronor per hushåll. Skillnaden i lutning mellan (den streckade) linjen om genomsnittsutläggets storlek och (den heldragna) linjen om totalutgiftens storlek utgör således en indikation om i vad mån det högre utlägget är beroende av en högre inköpsfrekvens.

Samtliga uppgifter som ligger till grund för diagrammen I:1-10 har samlats i tabell B i den statistiska bilagan.

De olika diagrammen skall här icke närmre kommenteras. Vi skall endast notera huvuddragen. Endast för ett fåtal varupositioner (överrockar, kostymer, pälsvaror) är tillväxten i utlägg per hushåll väsentligt högre än ökningen i inkomst. För nästan alla andra varukategorier visas en bild liknande den för totala beklädnadsvaror, nämligen att utläggerna ökar i ungefär samma takt som inkomsten. Vi noterar några grupper (yllestrumpor, tyger och tofflor) för vilka tillväxten är väsentligt mindre än proportionell. Ser vi på utläggerna per capita finner vi det vara ett nära nog genomgående drag att ökningen är mindre än proportionell. Vad slutligen kurvan om utlägg per köparhushåll beträffar finner vi en tendens att den beträffande ytterbeklädnad ökar något i de högre inkomstlägena. För större delen av varorna (underkläder, strumpor, tyger, skor) visas praktiskt taget ingen skillnad i genomsnittsutläggets storlek för de hushåll i olika inkomstlägen som verkligen haft utgift under intervjumånaden. Detta betyder att skillnaderna i totalutgifter till huvudsaklig del beror därav, att hushåll i högre inkomstlägen också har en högre inköpsfrekvens.

Vilka slutsatser kan vi då dra av den hittillsvarande presentationen?

För det första, att beklädnadskonsumtionen i stort sett följer familjens inkomstläge - alltså att den utgör en tämligen konstant andel av utgiften i olika inkomstklasser (dock säkerligen inte vad beträffar de särskilt låga eller höga inkomsterna, vilka grupper emellertid icke särskilts i ovanstående material).

För det andra, att vissa skillnader finns mellan varuslag inom beklädnadsområdet - sålunda fann vi att viss ytterbeklädning ökar mer än proportionellt medan underkläder och tyger ökar mindre än proportionellt i förhållande till inkomsten.

För det tredje, att de hushåll som redovisar inköp under den aktuella undersökningsmånaden visar ett utlägg som i genomsnitt föga skiljer sig i de olika inkomstlägena - en tendens till något högre utlägg vid högsta inkomster finns dock för ytterbeklädning.

För det fjärde, att vi inte närmre kan uttala oss om beklädnadsinköps samband med inkomsten eftersom hushållen i våra tre grupper visade skillnader också i andra avseenden vilka sannolikt är av betydelse för konsumtionen - såsom antal hushållsmedlemmar och deras ålder, antal barn, bostadsort samt social- och yrkesgruppstillhörighet. Dessa frågor skall närmre penetreras i fortsättningen, varvid i kapitel II skall undersökas olikheter hänförliga till hushållens karakteristika och i kapitel III olikheter hänförliga till individernas karakteristika.

Diagram I:2 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

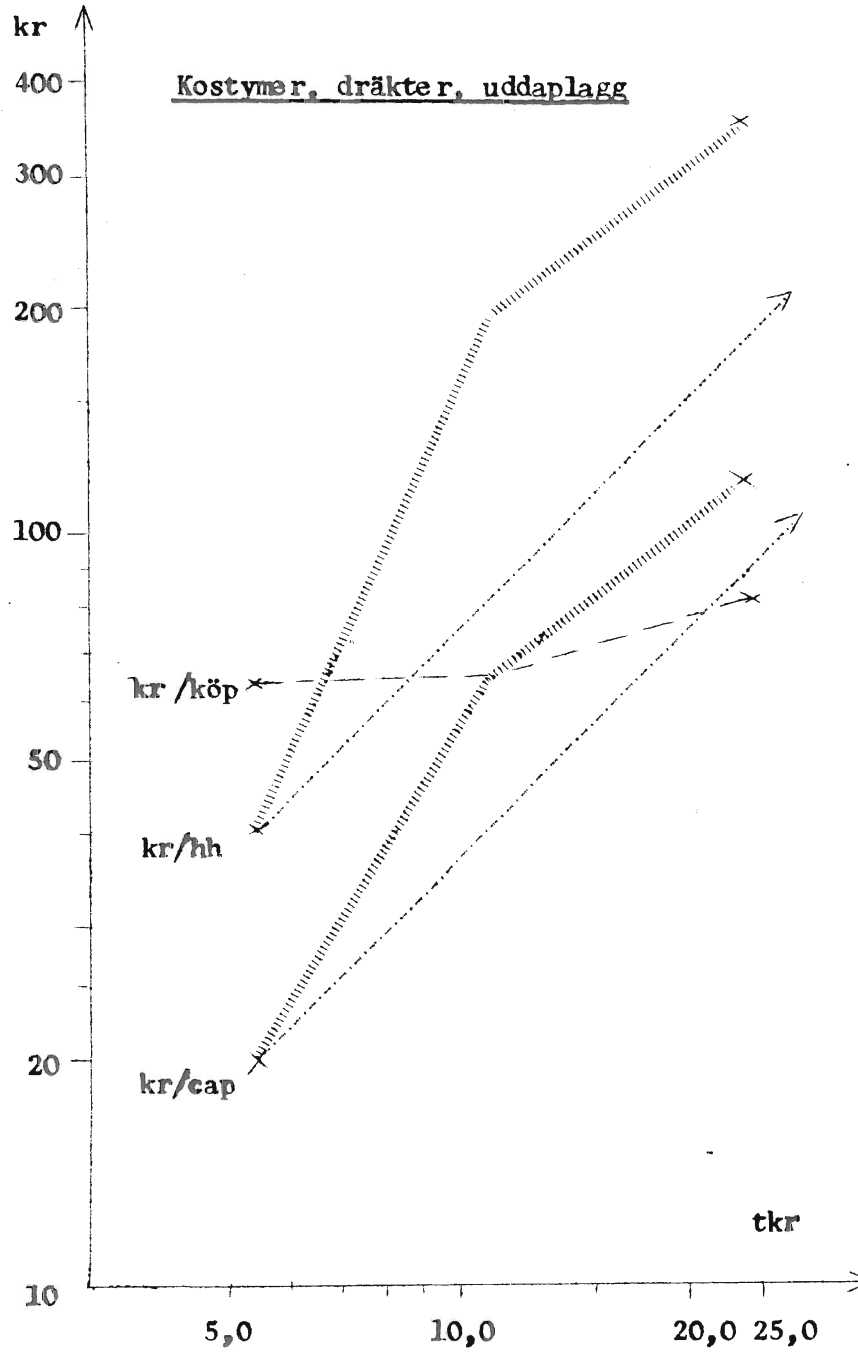
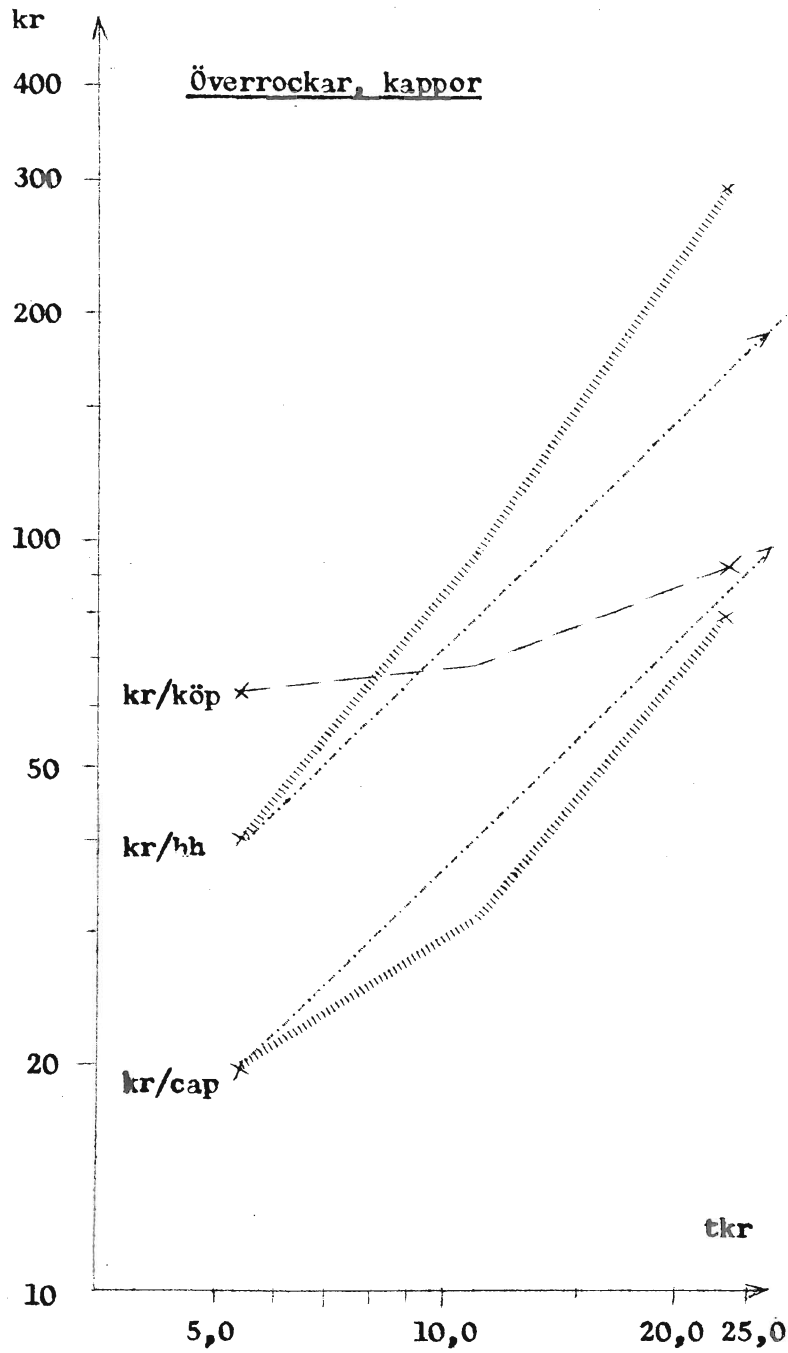

Diagram I:3 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

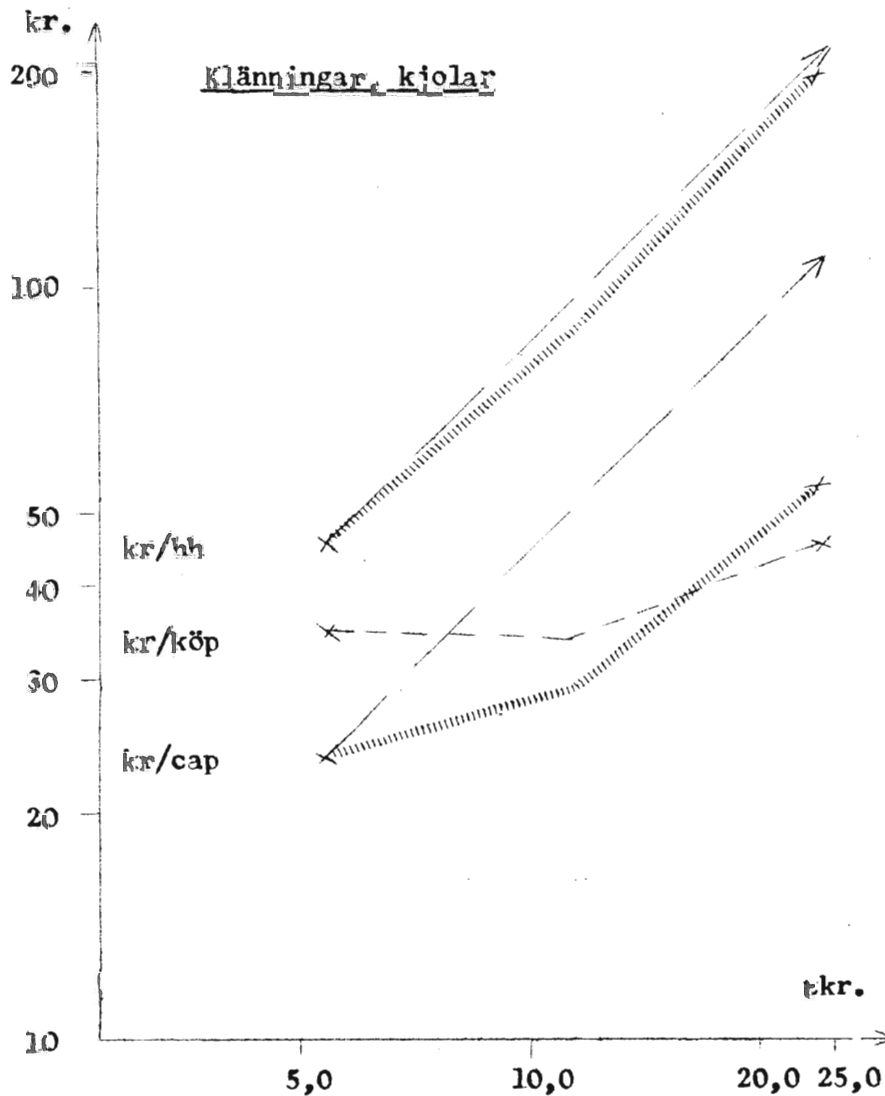
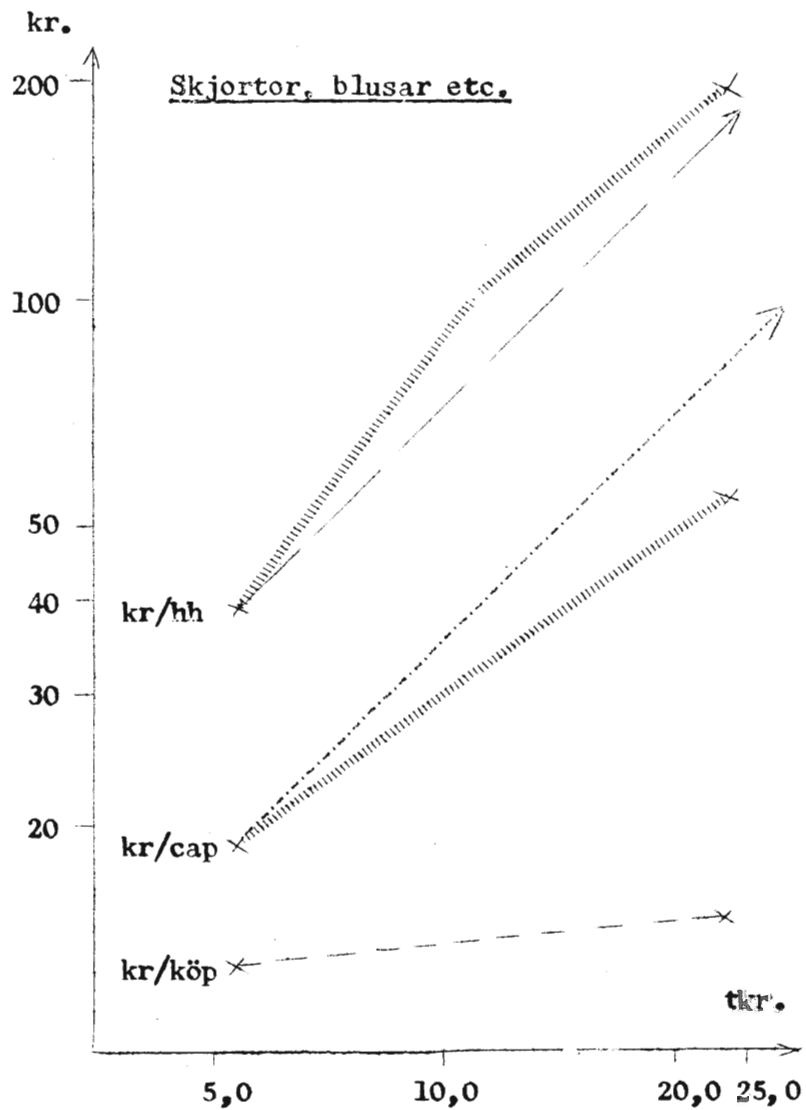

Diagram I:4 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

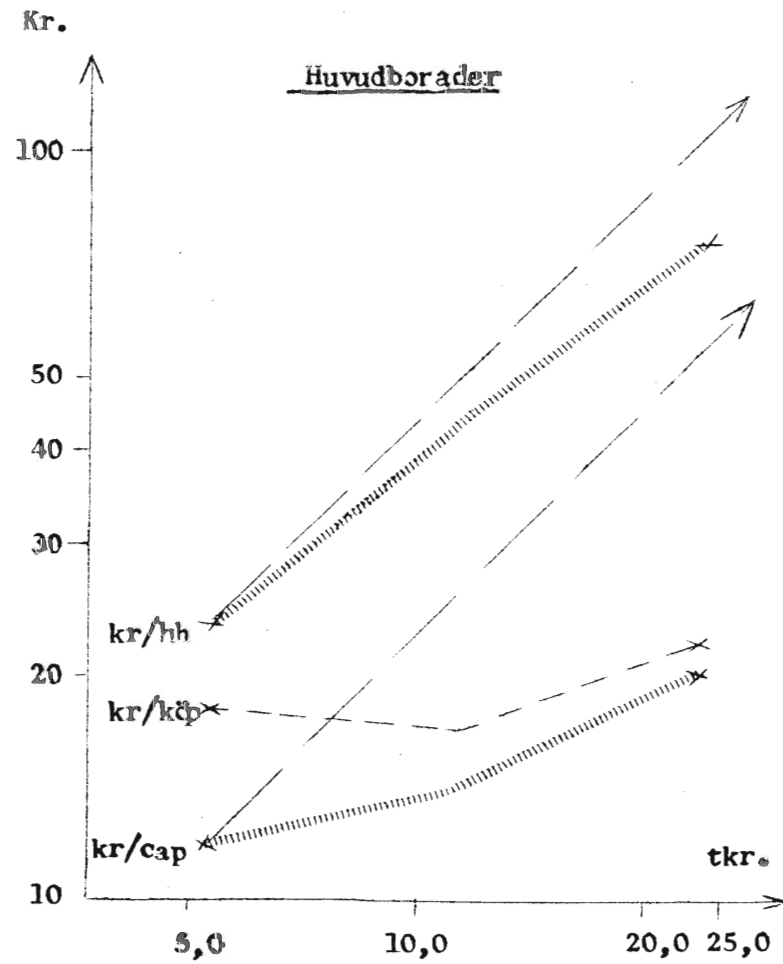
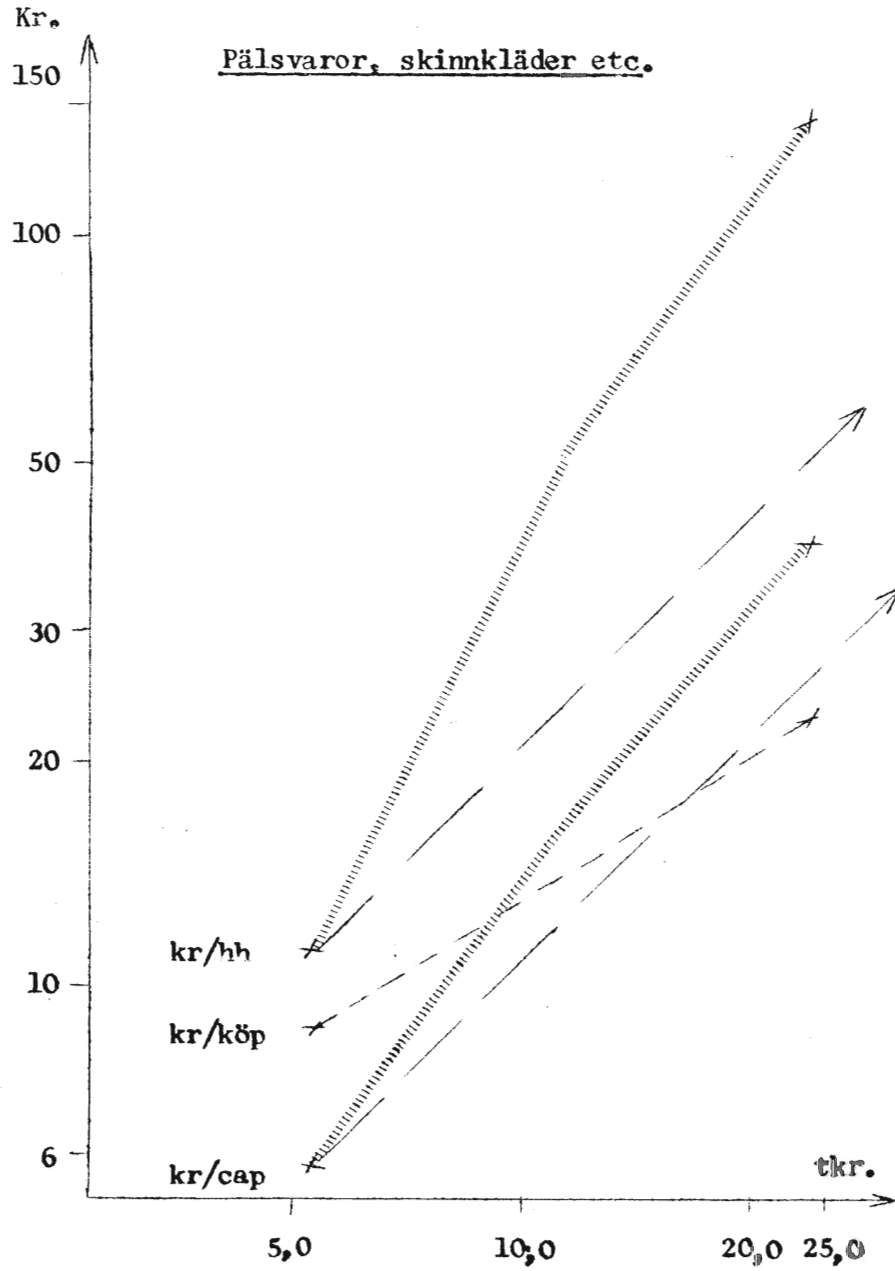

Diagram I:5 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

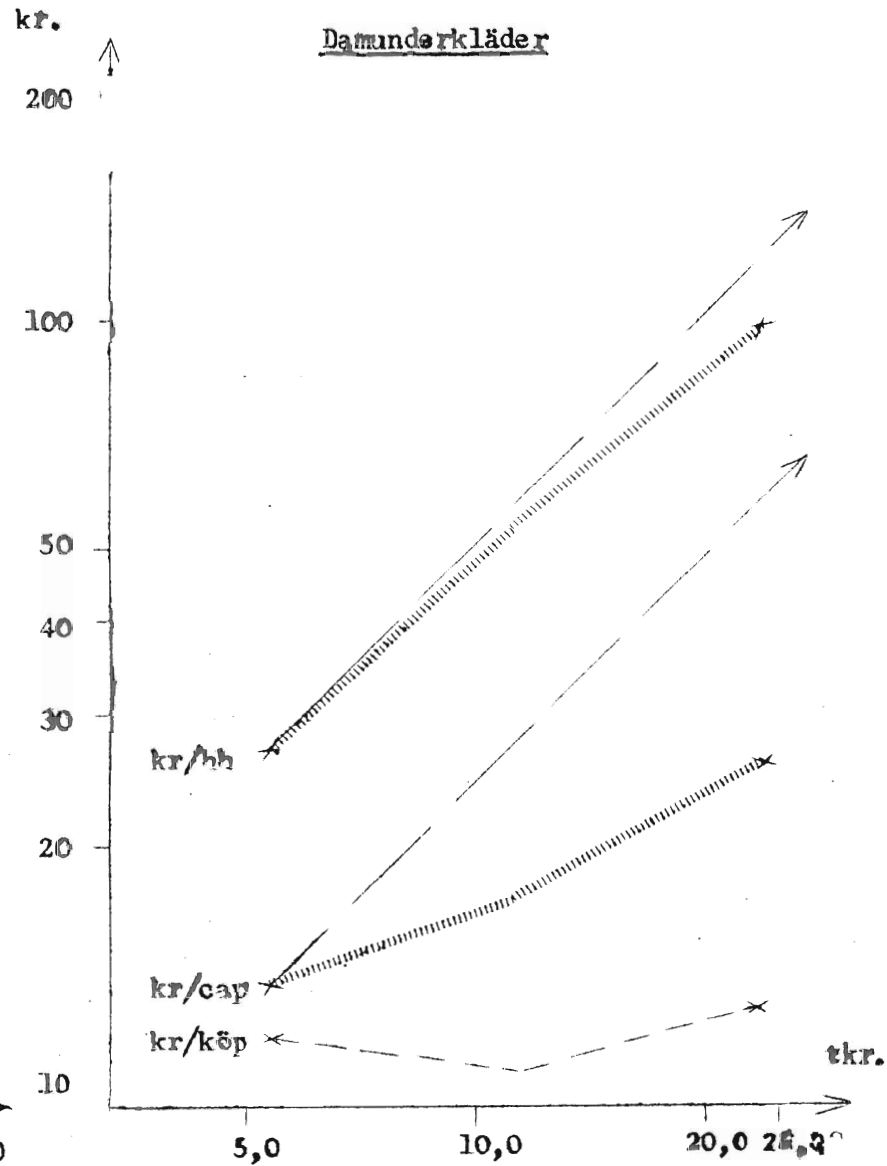
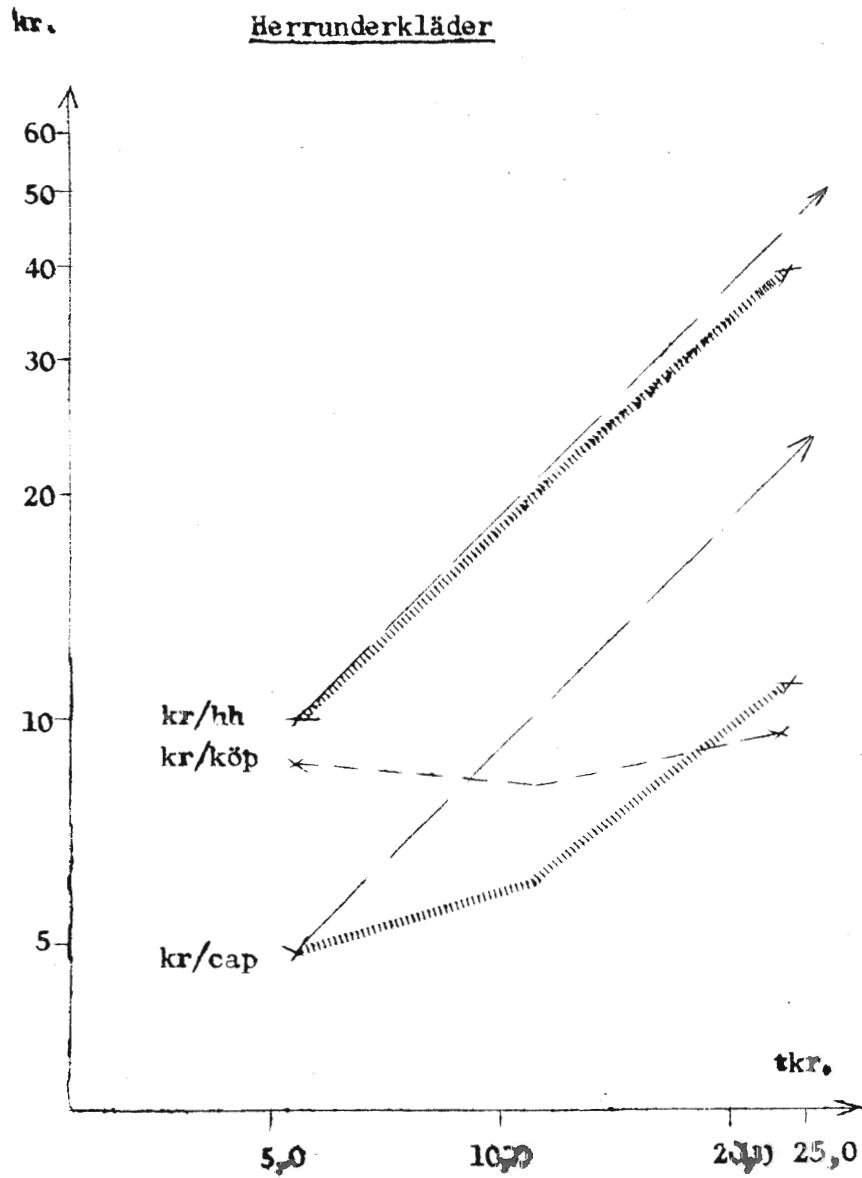

Diagram I:6

Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

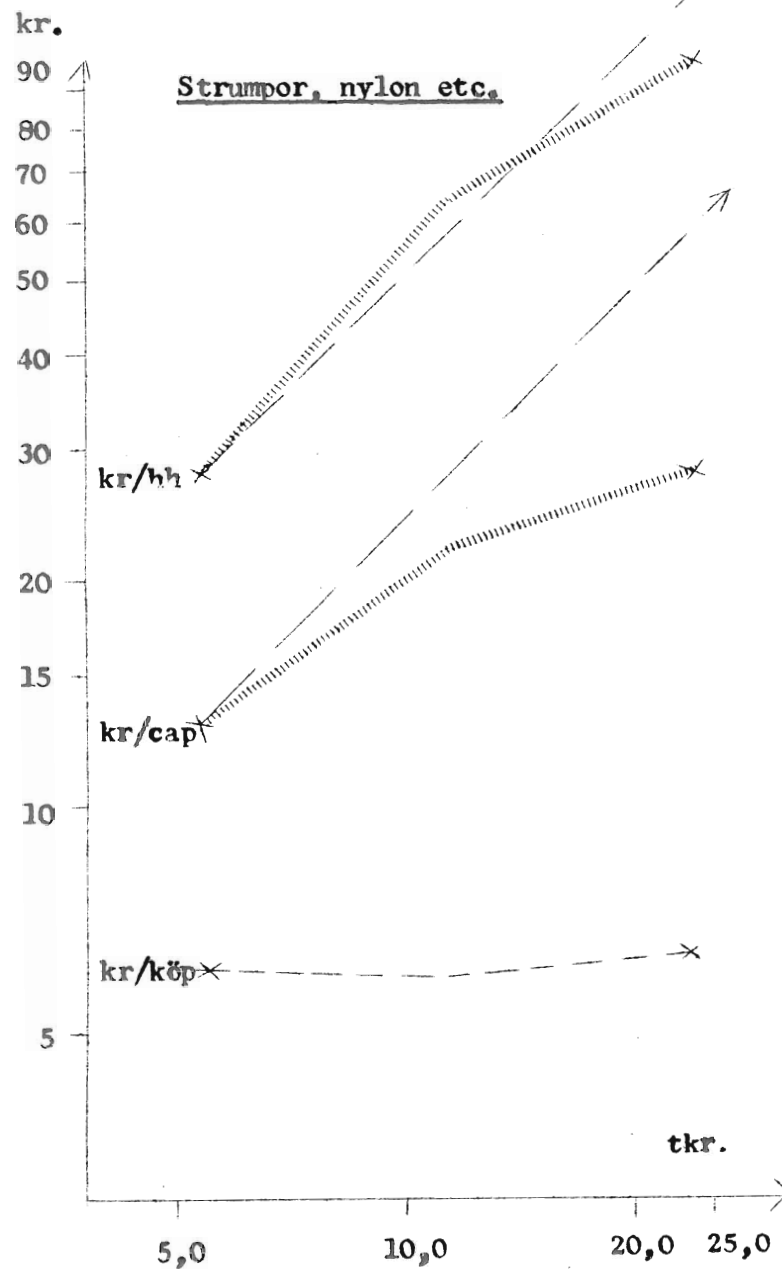
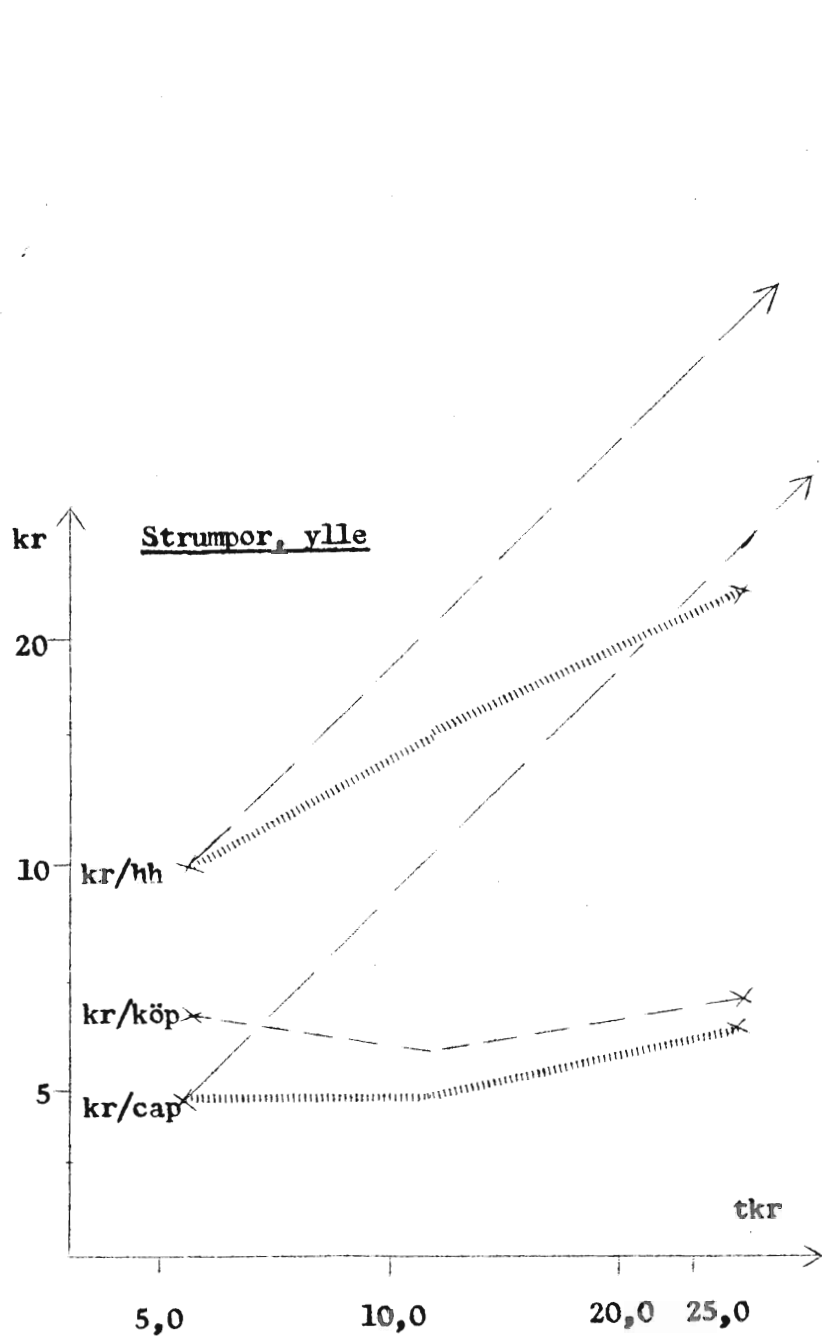

Diagram I:7 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

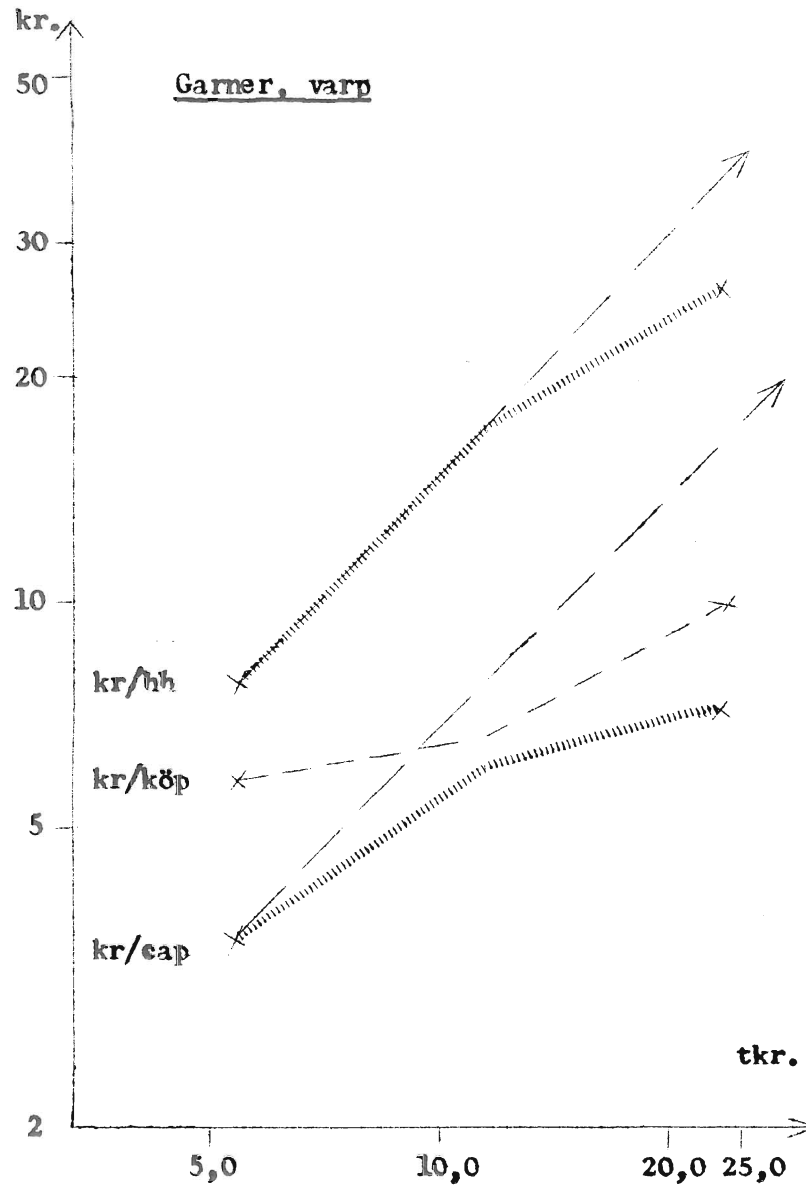
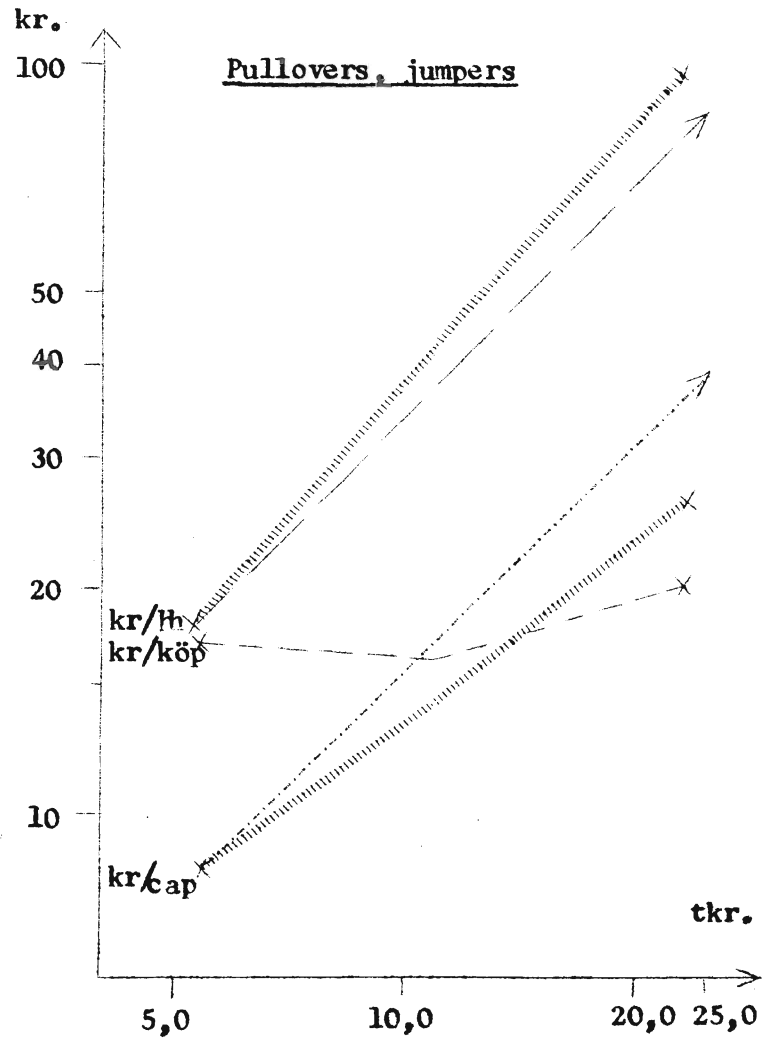

Diagram I:8 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

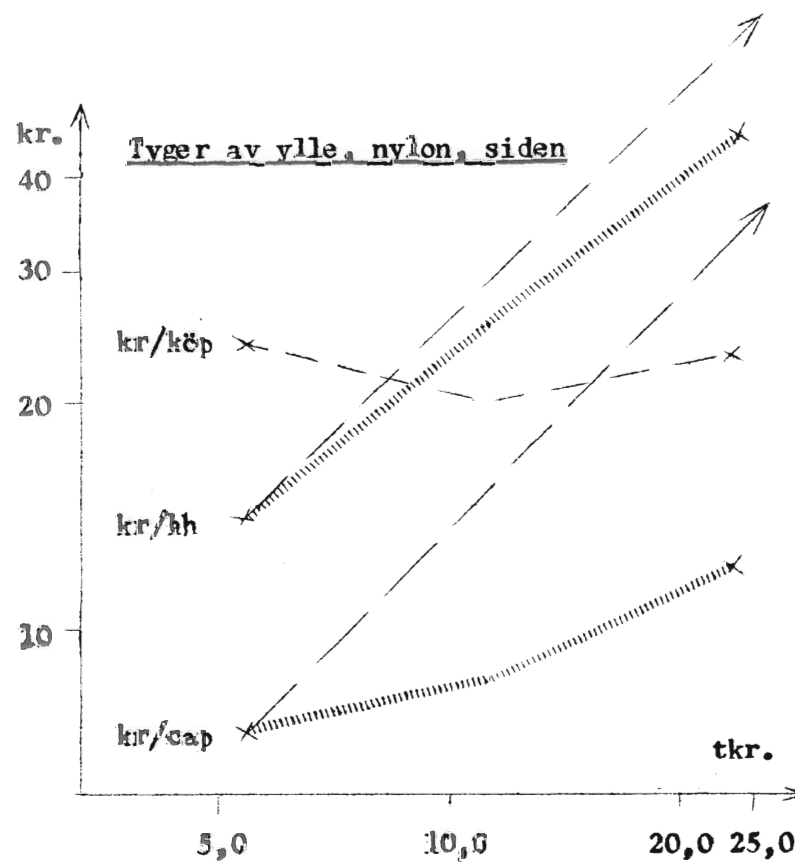
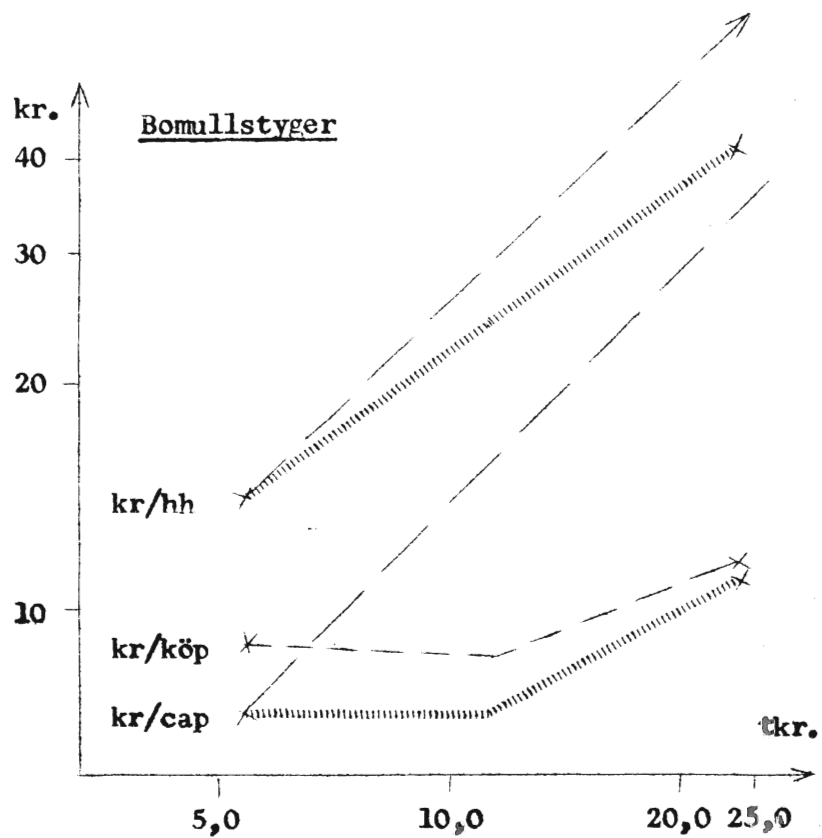

Diagram I:9 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomslägen

Log - skala

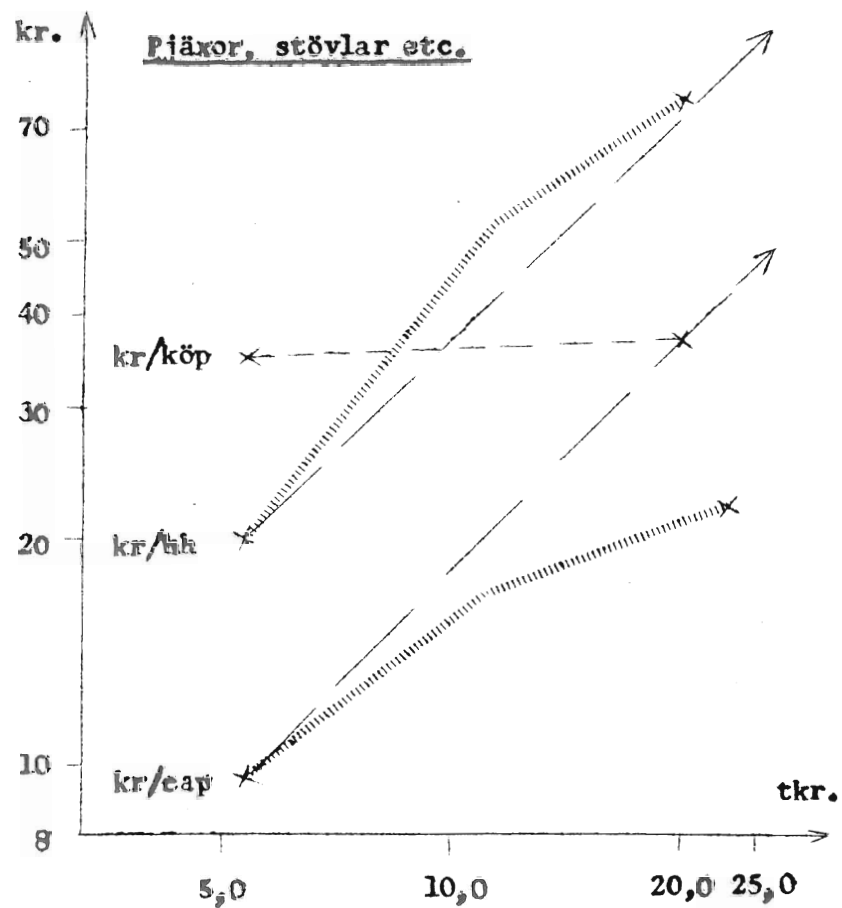
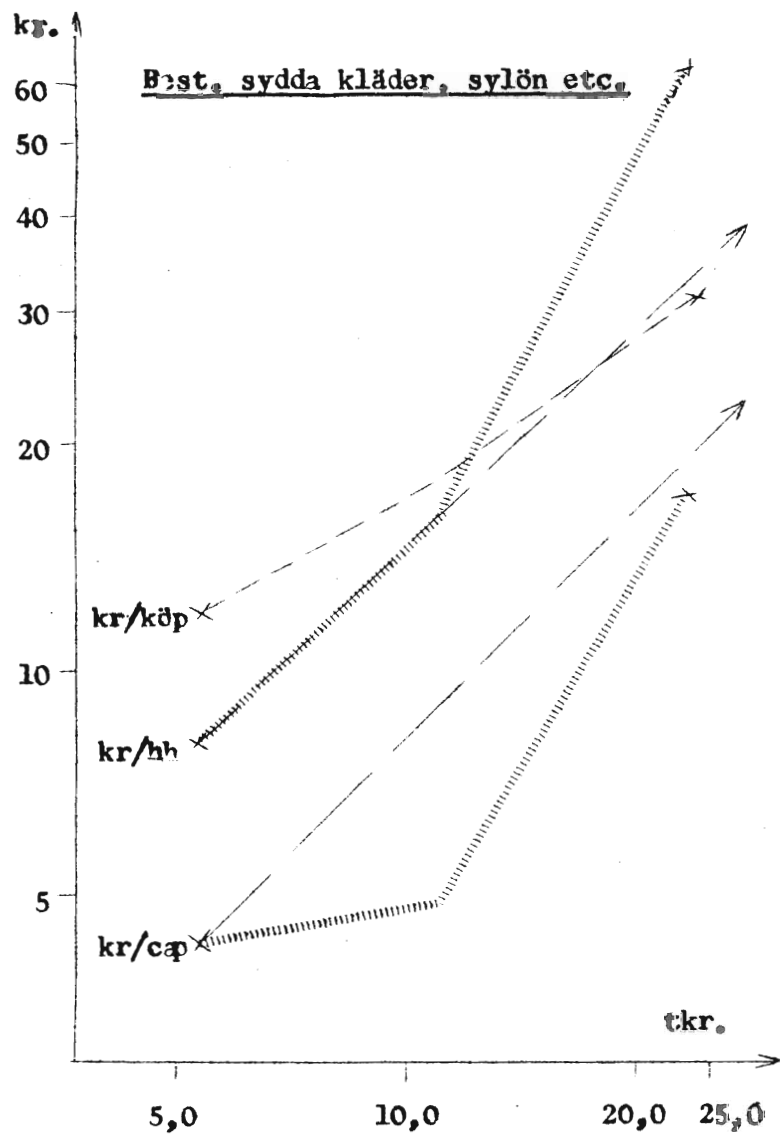
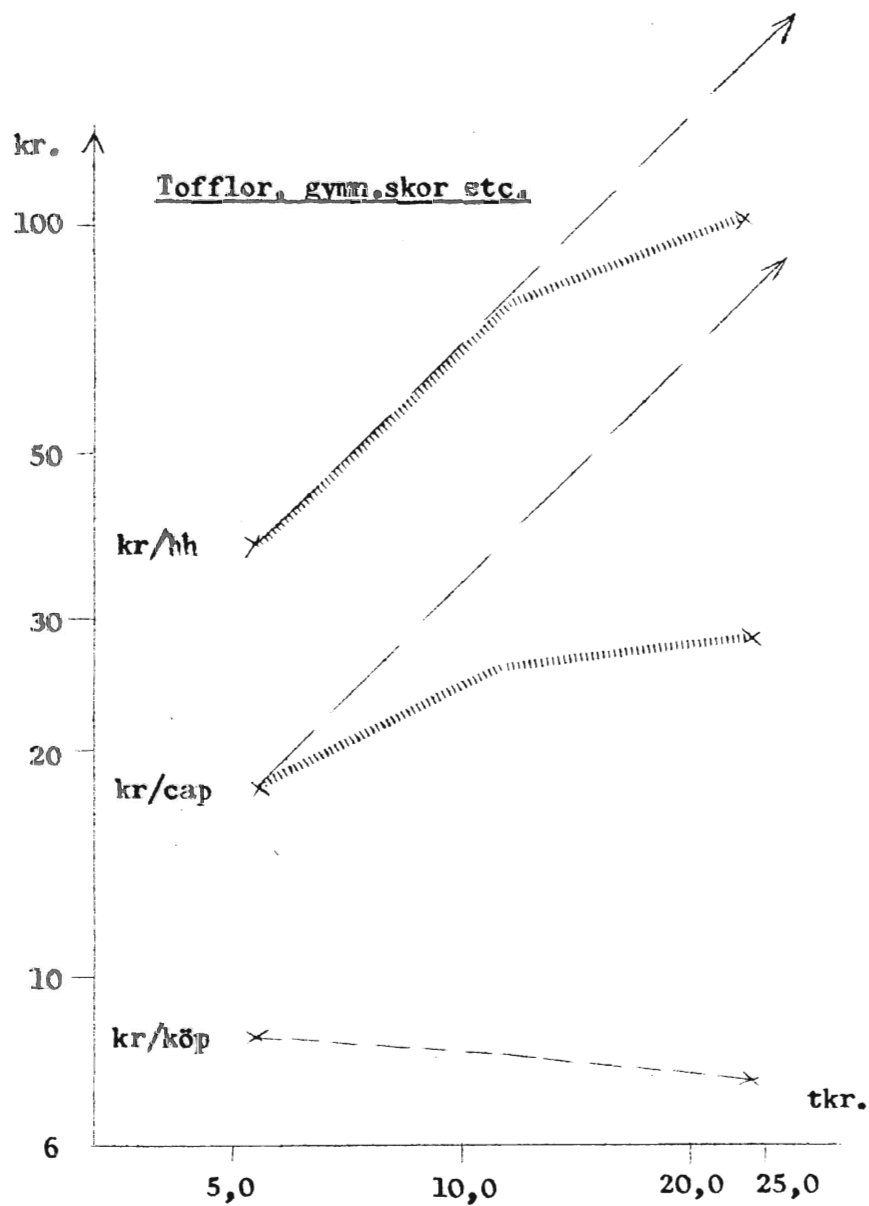
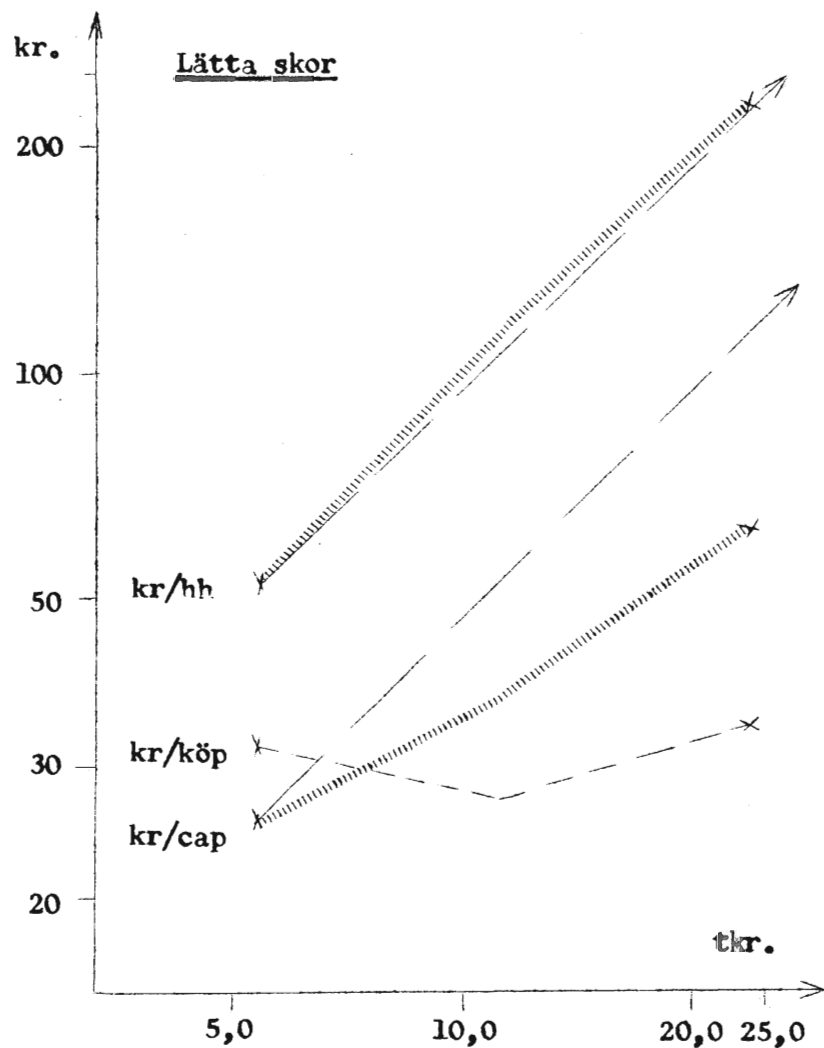

Diagram I:10 Beklädnadsköpen 1958 på hushåll i olika inkomstlägen

Log - skala

Kapitel II

BEKLÄDNADSKÖPEN FÖR OLIKA GRUPPER AV HUSHÅLL

II:1. Undersökningens uppläggning

Slutsatsen av den översiktliga granskningen i föregående kapitel var att det för analys av materialet om beklädnadsköpen erfordrades en differentiering av hushållen efter storlek och sammansättning. Detta kapitel behandlar jämförande beklädnadsköpen för grupper av hushåll. I olika etapper granskas skillnader och likheter mellan hushåll i städer och på landsbygd, hushåll med barn och utan, hushåll med äldre respektive yngre huvudman samt vissa grupper av hushåll med avseende på hushållsföreståndarens eller husmoderns yrkesarbete. I samtliga fall skall hänsyn tagas till hushållets inkomstnivå.

I föregående avsnitt lade vi därvid till grund summan av hushållets samtliga konsumtionsutgifter under perioden. Hushåll med totala konsumtionsutgifter om mindre än 500 kronor per månad (6 000 kronor per år) fördes således alltid till lägsta klassen och hushåll med sammanräknad konsumtion om mer än 1 600 kronor per månad (cirka 20 000 kronor per år) till den högsta. Och detta skedde där utan hänsyn till hushållets storlek eller sammansättning. Här skall vi utgå från samma konsumtionsbelopp men inte direkt lägga det till grund för klassindelningen. Vi resonerar i stället på följande sätt.

Ser vi närmre på de hushåll som enligt ovanstående hamnat t.ex. i högsta klassen, så hittar vi där dels hushåll som består av en person, kanske i 20-årsåldern och utan annan försörjningsplikt än den egna personen. Dels finner vi där en stor del av de vanliga familjehushållen, bestående av man, hustru och ett antal barn i olika åldrar. Uppenbart är ju att i vårt exempel den ensamstående är vida bättre ställd ekonomiskt än det stora familjehushållets medlemmar. Och detta är just själva utgångspunkten för denna studie: att hushållens konsumtion till sin inriktning på ett avgörande sätt bestäms av om hushållet har det mer eller mindre gott ekonomiskt ställt. Vi har således kommit till slutsatsen att vi vid själva klassificeringen på inkomstgrupper måste taga hänsyn till hushållets storlek och sammansättning.

Varje generell metod för en direkt jämförelse olika stora hushåll emellan är diskutabel. Vi har valt den enklaste: att räkna med genomsnittsbelopp. Delvis av tekniska skäl, men även för att sätta barnhushållen i rimligare jämförelseläge med de övriga, har vi använt icke genomsnittsbeloppen per person utan per s.k. konsumtionsenhet (ke).¹⁾ Denna ke-skala är ingalunda tillfredsställande men för den grova uppdelning som är aktuell (endast tre inkomstklasser) acceptabel i förevarande sammanhang. I fortsättningen betecknas dessa inkomstklasser med I-III.

Med den gruppuppdelning av hushållen som ovan beskrivits skall vi behandla främst hushållets totala beklädnadsköp, dvs. alla köp som registrerats på hushållet under undersökningsperioden oberoende av för vem av hushållsmedlemmarna köpet gjorts. Då våra grupper ibland kommer att avse något olika stora hushåll även i genomsnitt, så redovisar vi beklädnadsköpen i genomsnitt per person. Vi möter då här mera konkret det problem, som vi löste vad det allmänna inkomstläget beträffar med användning av ke-skalan. Vår jämförelse beträffande beklädnadsköpen måste vi emellertid göra mera precis. I detta kapitel skall vi tillmötesgå kravet på så sätt, att vi från hushållens totala beklädnadsköp separerar de köp som avser hushållsföreståndaren (dvs. i normalfallet den yrkesarbetande mannen), de som avser husmodern (dvs. vanligen maken till föregående) samt - i två grupper utan hänsyn till ålder inom grupperna - de inköp som avser minderåriga barn respektive övriga hemmavarande barn. I nästa kapitel ökas differentieringen beträffande ålder.

---

1) Detta är en skala som utarbetats för summering av hushållsmedlemmar av olika åldrar, varvid hänsyn främst tagits till personernas kaloribehov. Skalan är naturligtvis därigenom särskilt ägnad jämförelser beträffande livsmedelskonsumtionen men torde allmänt sett kunna begagnas även för hela konsumtionsnivån (för vilken posterna livsmedel och bostad ju är dominerande). Det bör observeras att vår användning av skalan icke avser beklädnadskonsumtionen: denna uttrycks genomgående per person. - Den använda skalan ser ut på följande sätt:
 20 år o.mera 1,00 (kv.0,83), 16-19 år 1,20 (0,83), 14-15 år 1,00 (0,83), 13 år 1,00 (0,80), 11-12 år 0,83 (0,80), 9-10 år 0,80 (0,70), 8 år 0,70 (0,70), 7 år 0,70 (0,50), 4-6 år 0,50, 2-3 år 0,40, under 2 år 0,30.

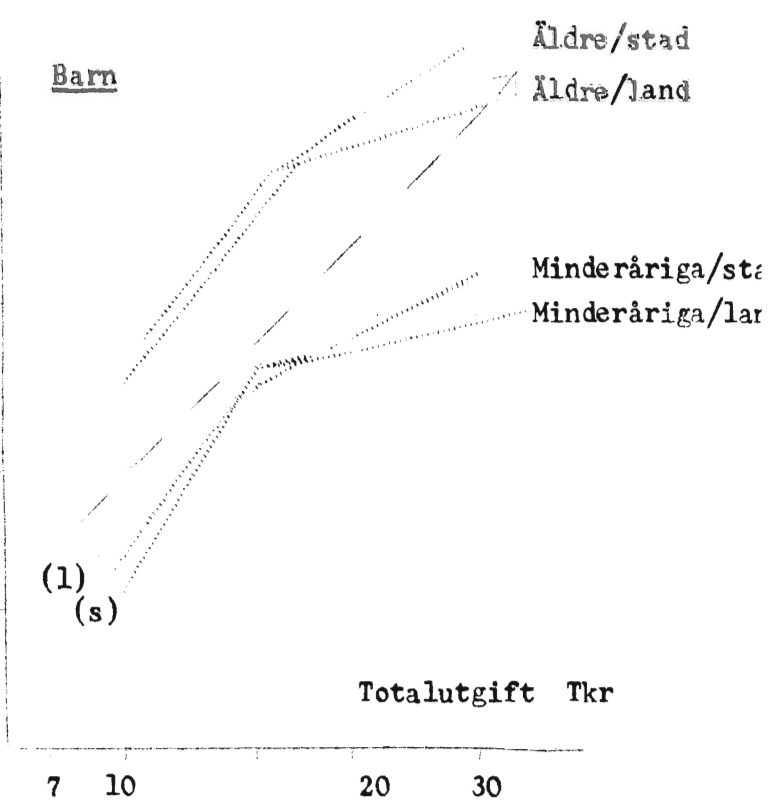
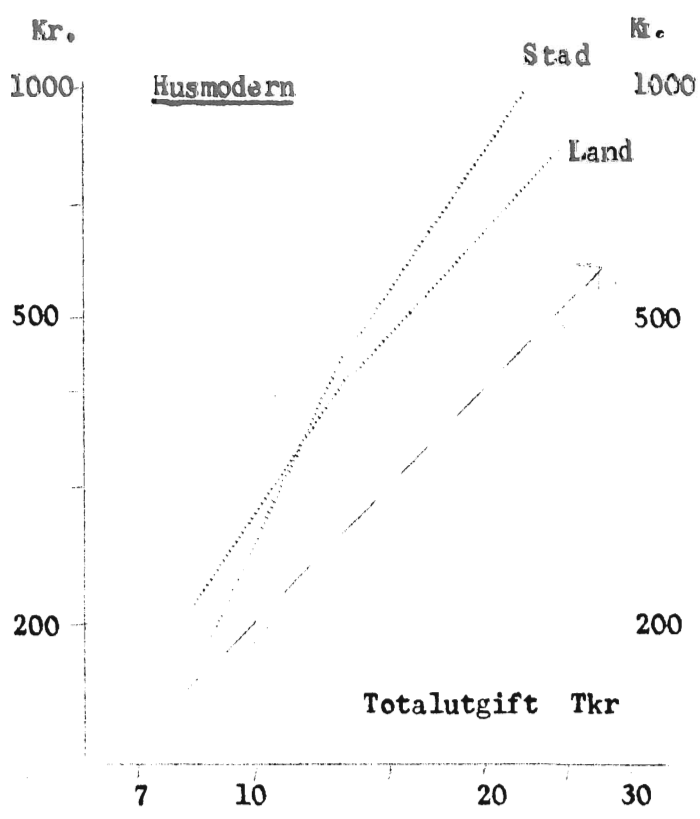
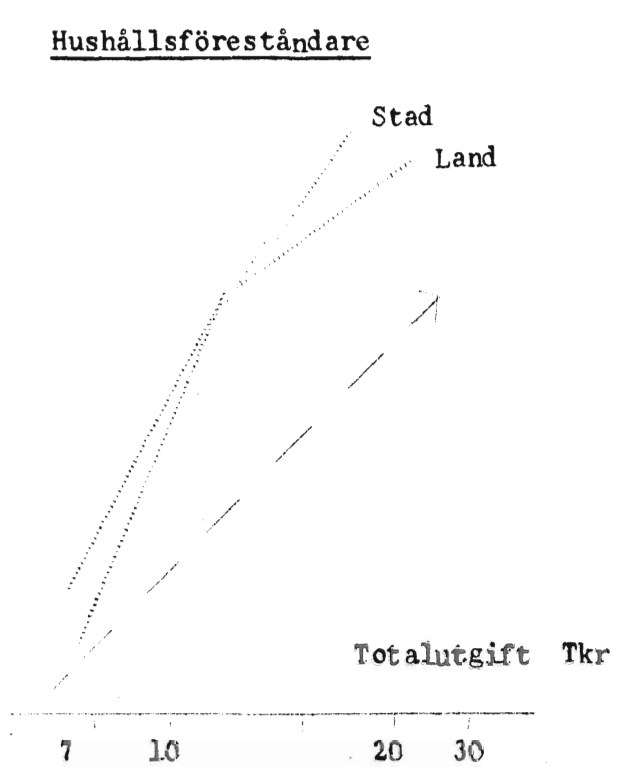
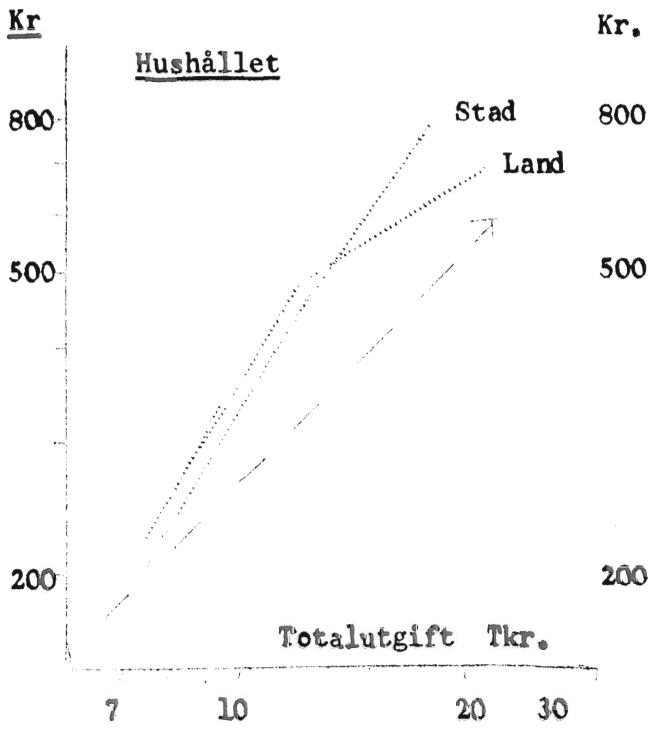
Såsom förut baserar vi resultatsredovisningen huvudsakligen på diagram. Dessa får en enhetlig uppläggning med beklädnadsutgiften på vertikalskala och hushållsinkomsten på horisontalskala. I detta kapitel görs båda skalorna logaritmiska, varigenom jämförelse kan ske mera rättvisande även mellan grupper med något olika genomsnittsinkomst. Som hjälp vid läsningen har inlagts en "pil" i 45-graderslutning: den åskådliggör för ögat det proportionella sambandet mellan utgiften (för beklädnad) och totala inkomsten (hushållets totala konsumtion av alla varor). De siffervärden som diagrammen bygger på återges i bilagans tabell C.

II:2. Beklädnadsköpen efter hushållstyp

I detta avsnitt redovisas beklädnadsutgifterna för fem grupper av hushåll i anslutning till den uppläggning som vi redogjort för ovan. Dessförinnan skall vi dock något granska frågan om vi har skäl misstänka, att lokala variationer i beklädnadsutgifterna försvårar jämförelse. Om sådana skillnader finnes och exempelvis de äldre hushållen vore särskilt talrika på landsbygden, så skulle vi vid jämförelse mellan dessa och de yngre grupperna inte kunna avgöra huruvida eventuella skillnader berodde av lokala skäl eller av åldersskäl. Vår bearbetning och diskussion fordrar nämligen, att vi på förhand utväljer ett begränsat antal "faktorer" såsom redskap i vår analys. Antagandet är därvid, att "andra faktorer" är av underordnad betydelse eller av sådan ej systematisk natur - såsom att det i alla grupper finns både omtänksamma och impulsiva familjeföreståndare - att effekten utjämnas i gruppmedelvärdena. Ibland kommer det att visa sig att någon faktor vi antagit vara av vikt icke ger något utslag i materialet: vårt antagande har i sådant fall inte bekräftats.

Vi visar i diagram II:1 en bearbetning som svarar på frågan: finns det mellan hushåll i städer och på landsbygden systematiska skillnader? Diagrammets svar är ett otvetydigt nej. Och det gäller vare sig vi betraktar den genomsnittliga utgiften för hushållet eller vi särskiljer utgifterna för hushållsföreståndaren, för husmodern och för barnen. Den enda skillnad som framträder är att i höga inkomstlägen beklädnadsutgiften tycks öka mindre på landsbygden än i städerna. Vi kan till detta förhållande knyta hypotesen, att kraven på modernitet etc. är mera utpräglade i städerna och att de lättare kan tillgodoses. Men det kan också vara så att skillnaden sammanhänger med att det finns en större andel äldre personer i högsta inkomstläget (jordbrukarna?) och ett relativt sett mindre antal ungdomar än i städerna. För en förklaring av sistnämnda slag talar det förhållandet, att inga skillnader visas i de nedre inkomstlägena. På detta stadium väljer vi därför att betrakta frågan om stads- och landsbygdshushåll såsom utan relevans för den fortsatta diskussionen. Det bör dock anföras, att det mellan hushållen i stad och land finns vissa icke oväsentliga skillnader beträffande deras genomsnittliga storlek och inkomst, såsom framgår av tabellen II:1.

Diagram II:1. Beklädnadsutgifter för hushåll efter bostadsort
 Belopp i kronor per person - Log/log-skala

Tabell II:1

Hushållen efter bostadsort

Bostadsort	Antal hushåll	Total utgift tkr	Hushållsstorlek i inkomstklasserna:		
			I	II	III
Städer	25 543	13	3.1	2.9	2.2
Landsbygd	15 942	11	3.3	3.0	2.6

I den fortsatta behandlingen i detta avsnitt utskiljer vi i första hand "familjehushållen" (dvs. hushållen med barn). De övriga (dvs. ensamstående och makar utan barn) tar vi tillsammans i en grupp som benämns "ofullständiga hushåll". Som vidrörts ovan differentieras dessa båda huvudgrupper i första hand beträffande ålder. Det är t.ex. knappast rimligt att utan vidare sammanföra ensamstående ungtkarl i 20-årsåldern med pensionerad änka: vi har anledning tro att de två ser olika på sin beklädnadsbudget. För de fem hushållsgrupperna som sålunda särbehandlas ges i tabell II:2 några data om storlek och inkomstnivå. Det framgår att hushållen i lägre inkomstskiktet är genomsnittligt något större. I diagramredovisningen likställs de dock i detta avseende genom att vi där anger utgifter per person.

Tabell II:2

Hushållen efter hushållsföreståndarens ålder

Hushållsgrupp	Hushållsförest. ålder	Total utgift tkr	Hushållsstorlek i inkomstgrupperna:		
			I	II	III
Ofullst. hh	-39	12	1,8	1,4	1,4
	40-66	9	1,7	1,6	1,5
	67-	6	1,5	1,4	1,3
Familjehh.	-39	14	4,1	3,7	3,4
	40-	15	3,9	3,6	3,4

Anm. För antal hushåll se tabell C.

Diagrammen II:2 A och B visar resultatet i dessa stycken. I alla grupper finner vi, att beklädnadsutgiften per person stiger i något snabbare takt än inkomsten (se jämförelsen med den inlagda pilen), och att detta mer utpräglat gäller de ofullständiga hushållen än familjerna. Vi finner emellertid förvånande liten skillnad (om någon) mellan grupper av äldre och yngre hushåll. Betyder det att beklädnadskonsumtionen inte längre är någon generationsfråga, eller kan det sammanhånga med olikheter i hushållssammansättning? Familjehushållen ligger på en jämförelsevis lägre nivå: genomsnittssiffran 500 kronor per person, som de ofullständiga når upp till vid cirka 10 000 kronor, nås av familjerna först vid cirka 15 000.

Vi kan i någon mån eliminera eventuell effekt av olika hushållssammansättning (t.ex. barnen i familjehushållen) genom att se till utgifterna för hushållsföreståndaren respektive husmodern var för sig. Härvid framträder för männen en tendens att den äldre gruppen visar lägre utgifter. Familjefaderns utlägg för egen del ligger också, med hänsyn tagen till inkomstskillnader, på lägre nivå än föreståndarens i de barnfria hushållen. Vi noterar också att någon större ökning inte sker i den högsta inkomstklassen.

För kvinnor finner vi emellertid knappast någon olikhet åldersgrupperna emellan (vilket till en del kan sammanhånga med att klassificering skett med utgångspunkt från mannens ålder). Tvärtemot vad vi fann gälla för maken gäller här att en särskilt kraftig höjning kommer i den högsta inkomstklassen.

För barnen (som ju alla tillhör familjehushållen) har vi ställt den speciella frågan huruvida beklädnadsutgiften påverkas av familjens barnantal. Vi finner i diagrammet ett visst utslag för att enda barnet är något "dyrare" - eller ges en högre standard - än de som är flera i samma familj. Då vi här icke har någon kontroll över eventuella åldersskillnader grupperna emellan och sådana skillnader har betydelse för genomsnittsutgiftens höjd, sätts dock t.v. ett frågetecken för detta resultat. Vi noterar dock från diagrammet ett bestämt utslag för en tämligen ringa inkomstkänslighet vad utgifterna för barnen beträffar. Detta kan uttryckas så, att beklädnadsstandarden barnen emellan (så långt inköpen talar) är mera enhetlig och mindre beroende av familjens inkomstläge.

Diagram II:2 A Beklädnadsutgifter för hushåll efter hushållstyp

Belopp i kronor per person - Log/log - skala

Hela hushållet

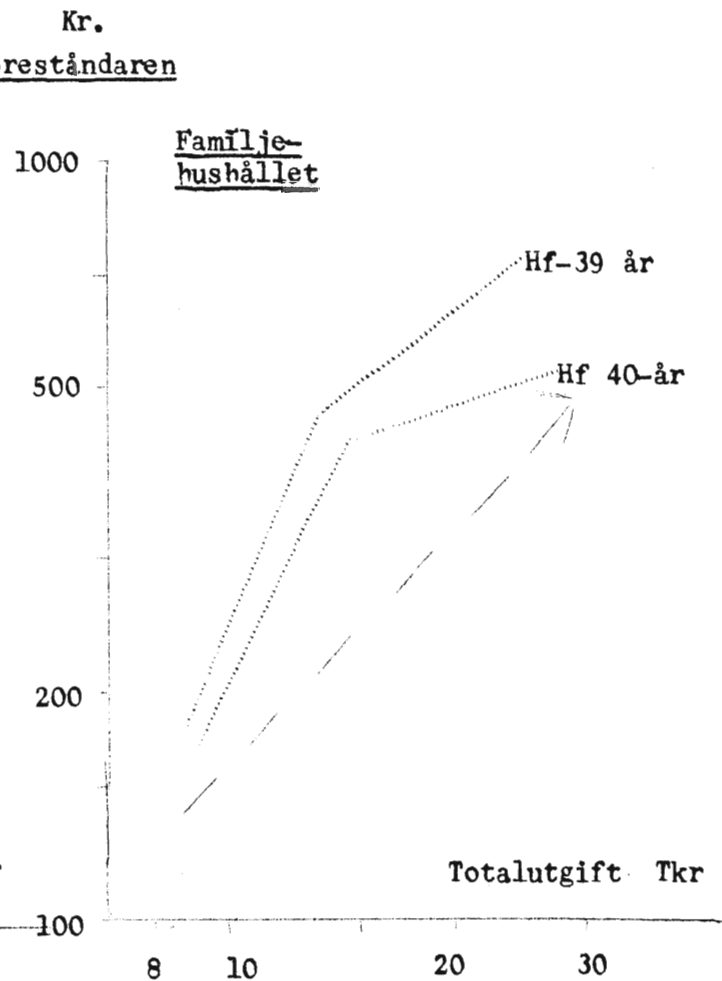
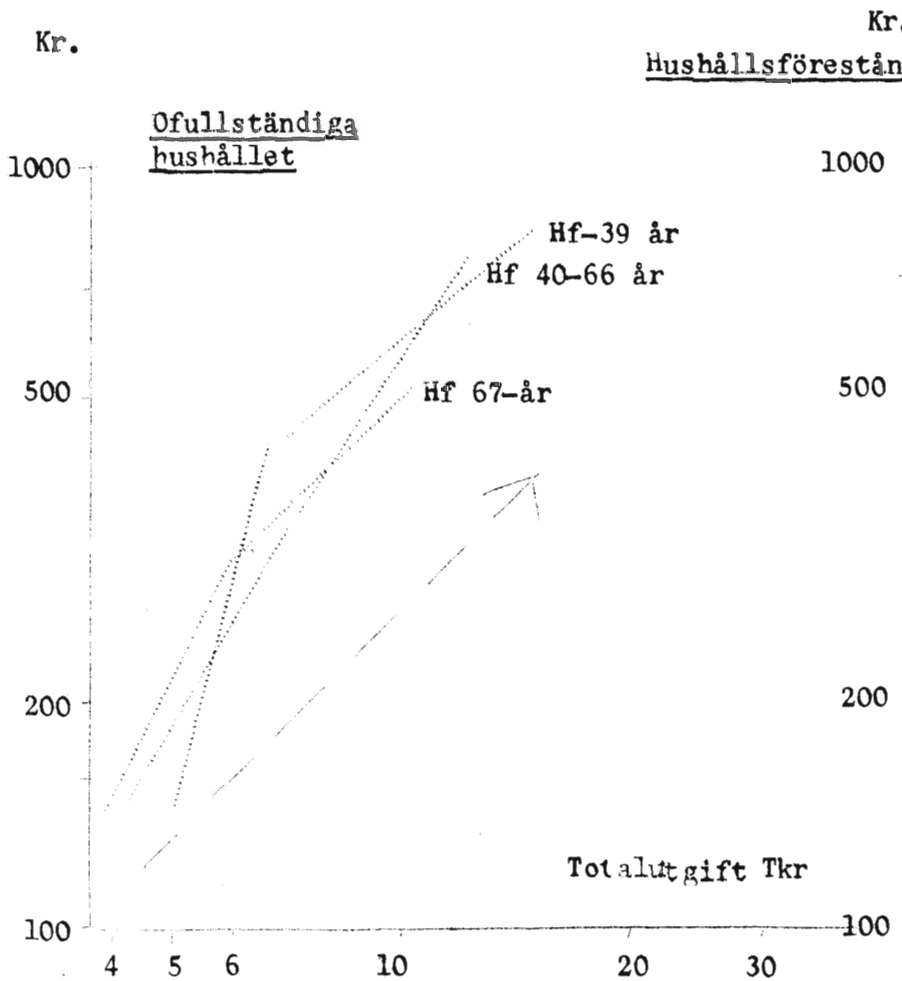
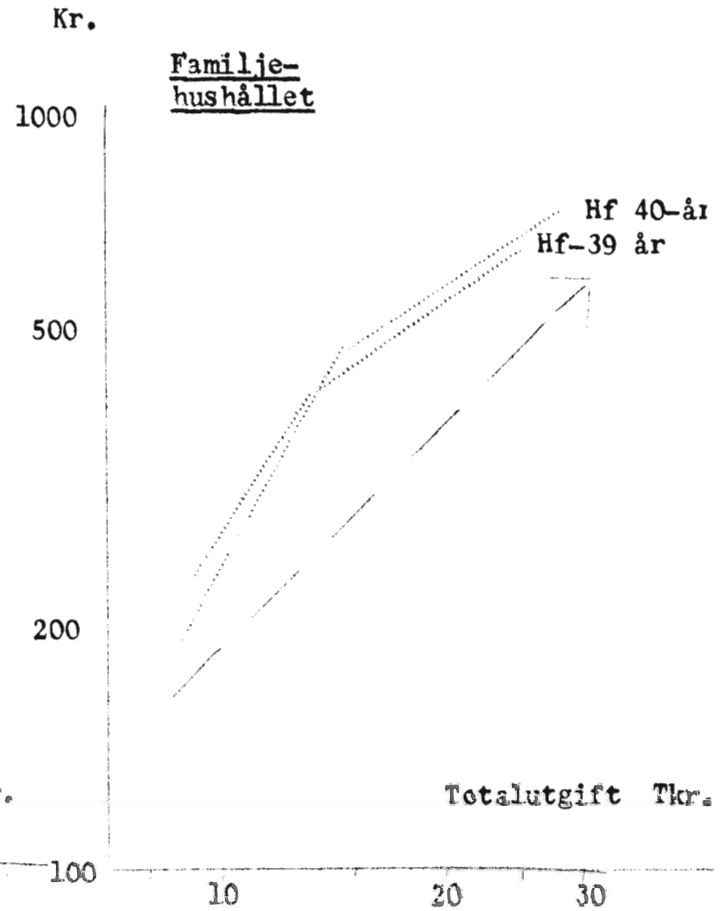
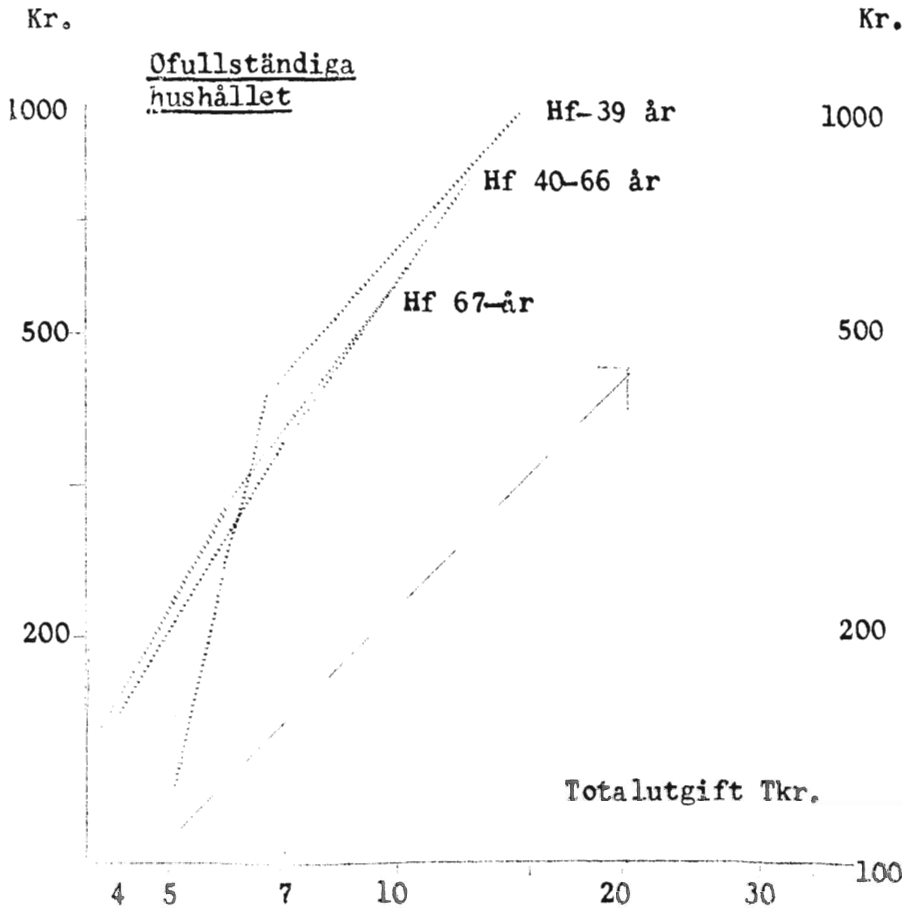
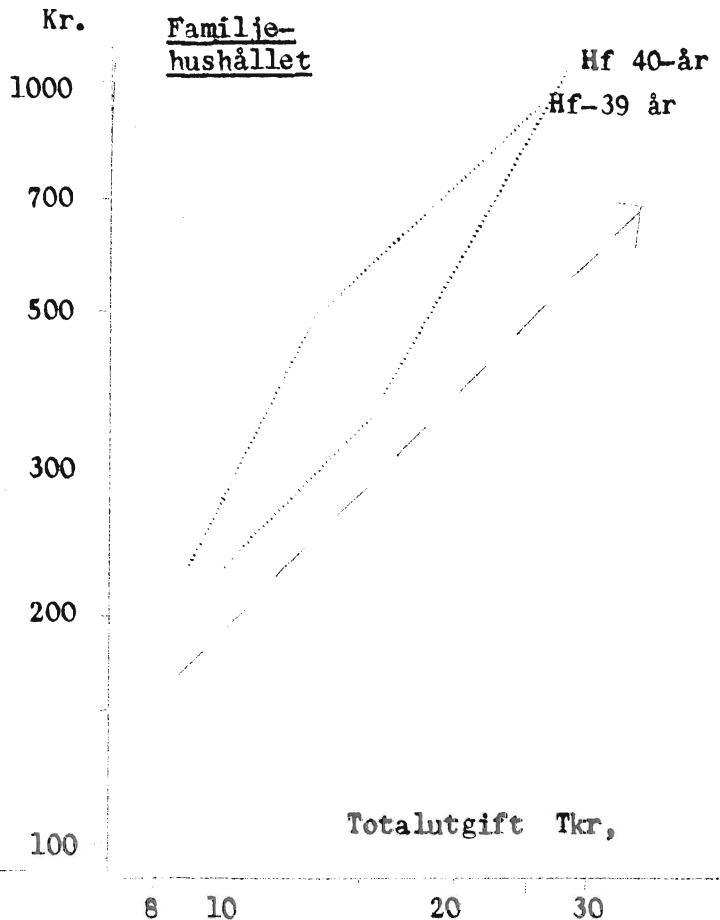
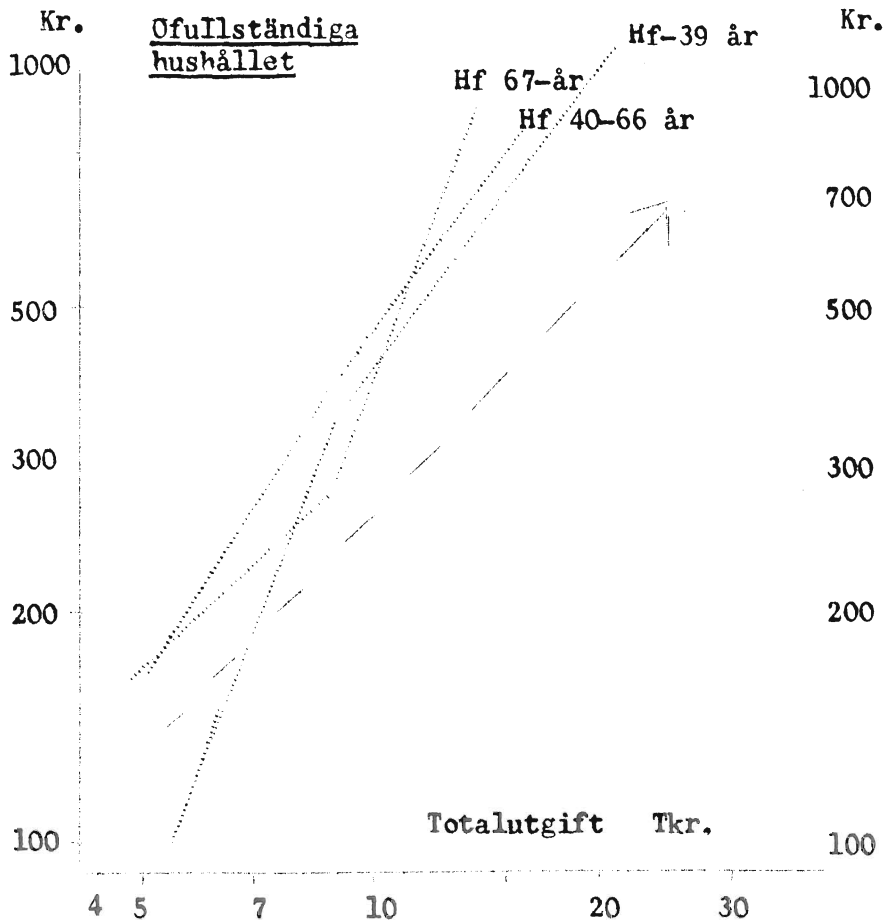

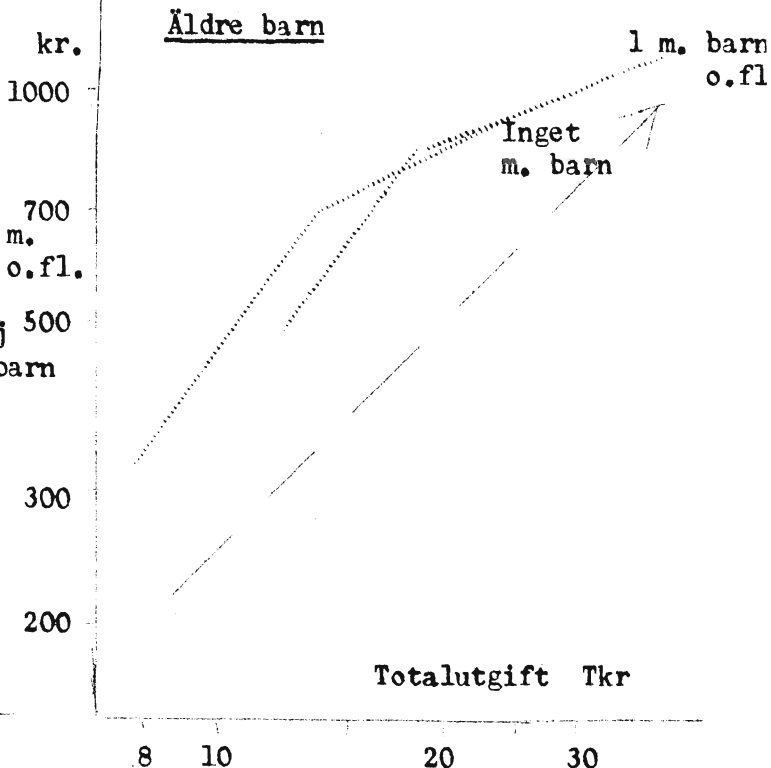
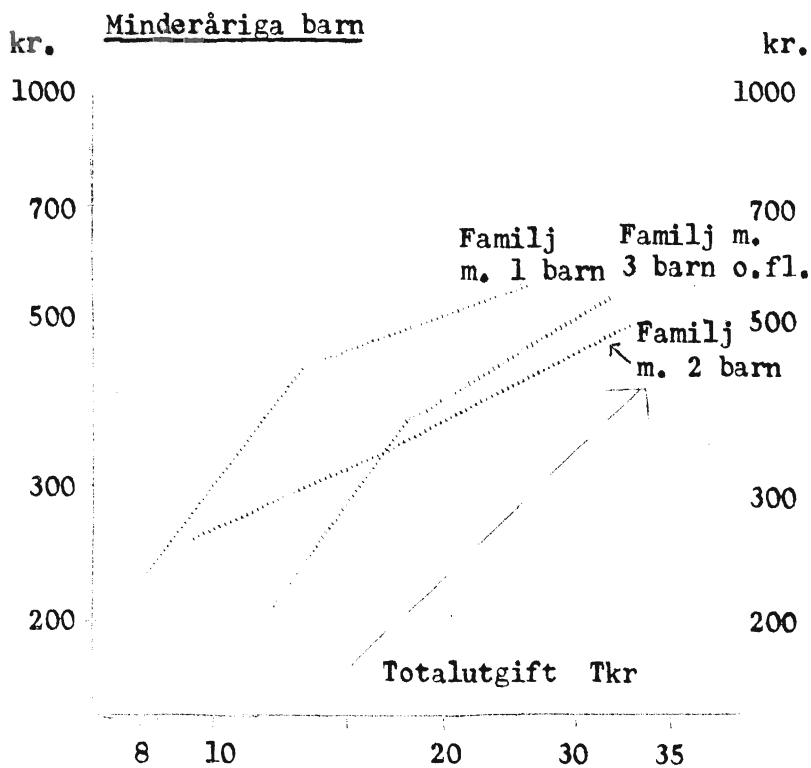
Diagram II:2 B Beklädnadsutgifter för hushåll efter hushållstyp

Belopp i kronor per person - Log/log-skala

Husmodern

Barnen

II:3. Beklädnadsköpen efter yrkeskategorier

Om vi i föregående avsnitt funnit att beklädnadsinköpen, med hänsyn tagen till inkomstläge, inte skiljer sig så särskilt mycket mellan hushåll av skilda generationer, men att vissa skillnader finns mellan äldre och yngre personer - familjeföreståndare eller husmoder - så för vi här frågan vidare: föreligger större skillnader mellan hushåll som på grund av hushållsföreståndarens yrke e.d. hör till skilda miljöer? Av möjliga sådana kategorier har vi utvalt fem för jämförelsen (delvis givna på grund av materialets förarbetning och kravet på någorlunda stora grupper): företagare i stad, jordbrukare (och andra företagare på landsbygden), tjänstemän i stad samt arbetare i stad och på land. Några data om dessa grupper ges i tabell II:3.

Tabell II:3

Hushållen efter yrkeskategorier

Hushållsgrupp	Total utgift tkr	Hushållsstorlek i inkomstgrupperna		
		I	II	III
Företagare/stad	13	3,3	2,9	3,0
Tjänstemän/stad	17	3,3	3,2	2,3
Arbetare/stad	13	3,8	3,0	2,2
Jordbrukare/land	12	3,8	3,5	3,2
Arbetare/land	10	3,7	2,8	2,4

Anm. För antal hushåll se tabell C.

Vi utgår alltså här ifrån föreställningen att dessa yrkes- och socialmiljöer förser sina "medlemmar" med bestämda värderingar, i detta fall om att vara mer eller mindre välklädd eller att använda större eller mindre del av en inkomstökning till förbättring av beklädnadsstandarden.¹⁾

1) Jfr "Den textila konsumtionen", s. 62 o.f.

Vi granskar vårt materials utsago i diagram II:3 A och B. För hela hushållet och för städer visas över hela inkomstskalan en överensstämmelse som närmast är remarkabel: endast en antydning till något lägre utgifter för arbetare i lägsta inkomst. Och bryter vi ut från familjeutgiften de belopp som avser hushållsföreståndaren och husmodern, så finner vi för dessa persongrupper en överensstämmelse i stort. Den allmänna utvecklingen vid högre inkomst är densamma, vilket inte tyder på några avgörande olikheter i värdeskala beträffande beklädnad. Endast i högsta inkomstläge uppstår vissa skillnader, som inte närmre kan bedömas.

På landsbygden tycks kvarstå vissa differenser i nivå: arbetarhushållen visar i de lägre inkomstklasserna högre utlägg än jordbrukarna, och speciellt verkar jordbrukarhustrurna vara sparsamma med beklädnadsutgifterna - i varje fall vid lägre familjeinkomst än 15-20 000 kronor. Vi återfinner också i båda grupperna på landsbygden den svagare ökning i det högsta inkomstläget som vi tidigare kommenterat.

Diagram II:3 A Beklädnadsutgifter för hushåll efter yrke och bostadsort
 Belopp i kronor per person - log/log - skala
 Stad

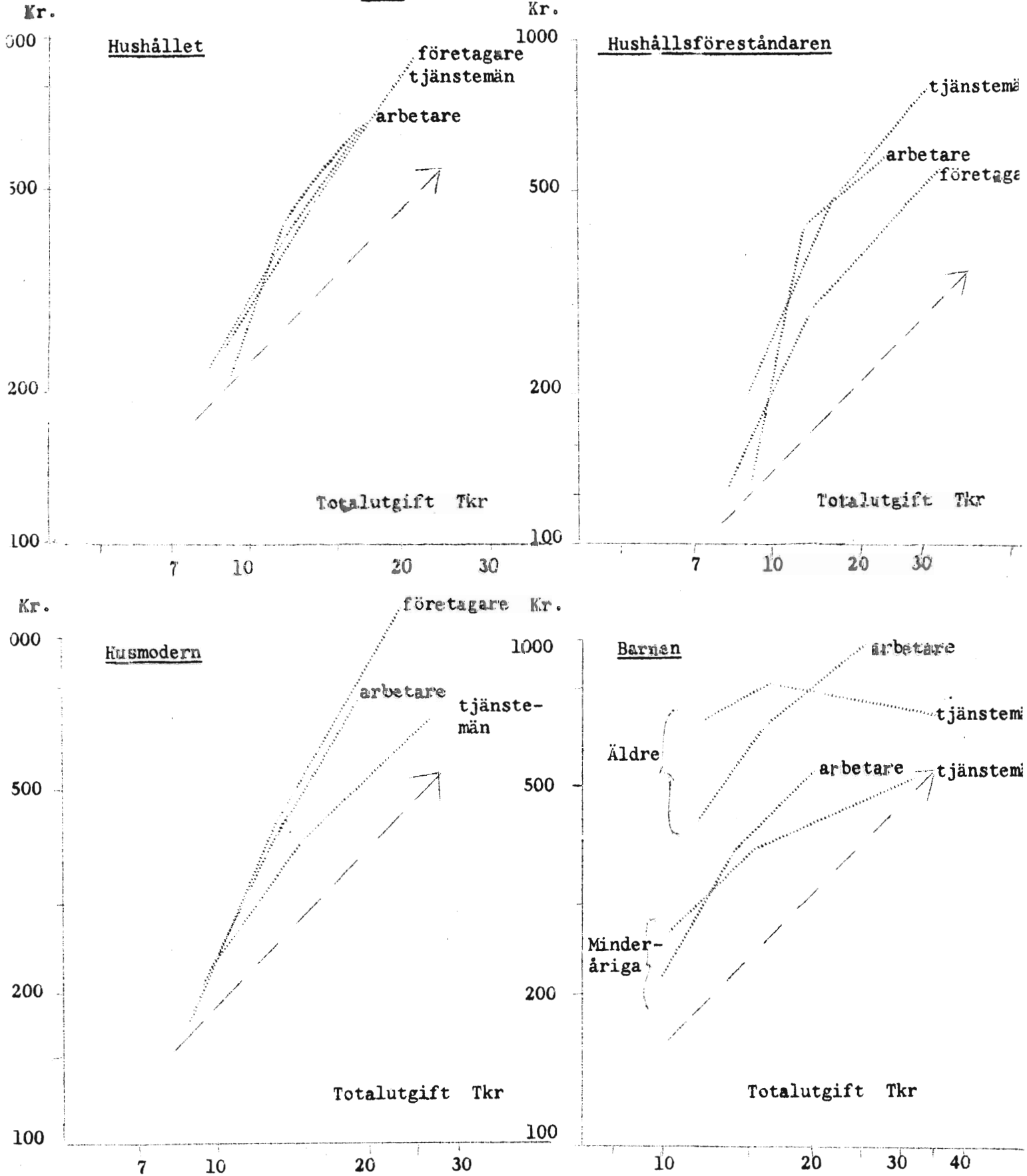
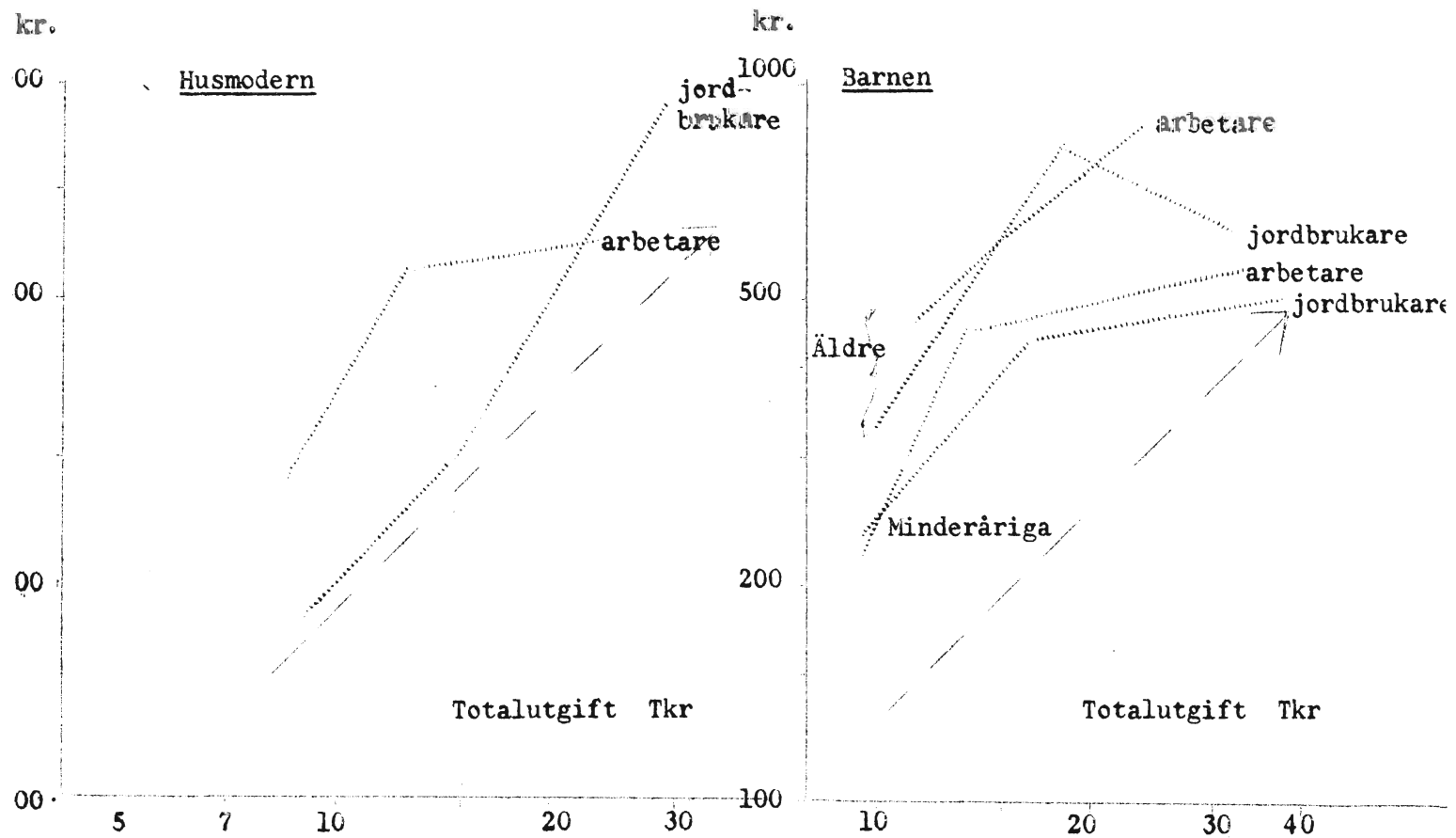
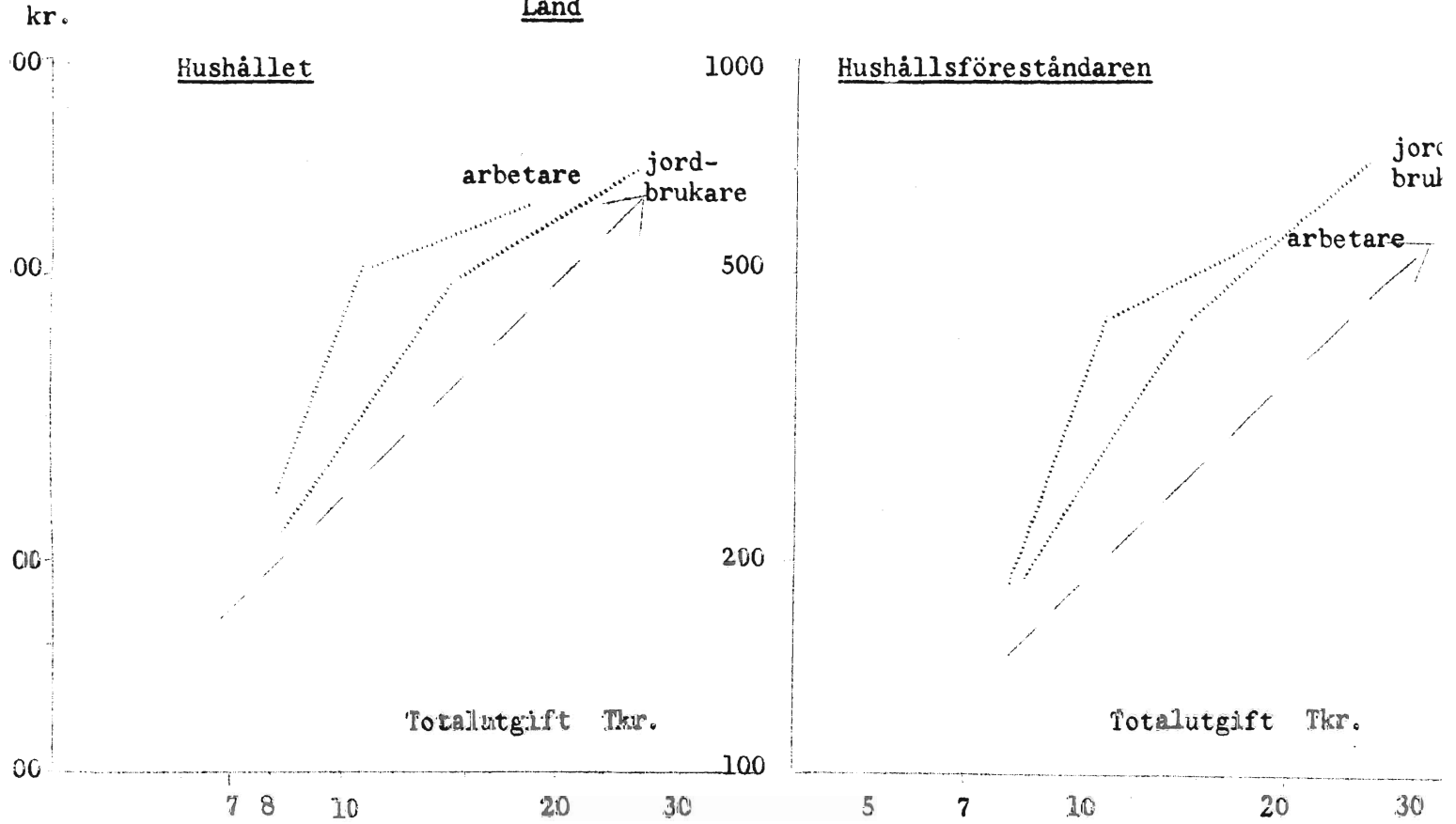

Diagram II:3 B Beklädnadsutgifter för hushåll efter yrke och bostadsort

Belopp i kronor per person - Log/log - skala

Land

II:4. Beklädnadsköpen i hushåll efter husmoderns yrkesverksamhet

Nu betraktar vi familjehushållen enbart och förhållandet att dessa i ett flertal hushållsorganisatoriska avseenden bör särskiljas i två grupper: hushållen med heltidsarbetande husmor och hushållen med husmor med förvärvsarbete utanför hemmet. Såsom vi skisserat i kapitel I bör vi vänta vissa skillnader även beträffande beklädnad. Främst skulle vi tänka oss att tillverkningsarbetet alltjämt intoge en större plats i hushåll med hemarbetande husmoder, medan av t.ex. tidsnöd hemsömnaden skulle minska i hushåll med förvärvsarbetande husmor. På motsvarande sätt skulle vi vänta att hemsömnaden - såsom den traditionella formen för klädförsörjning - hade större omfattning i gruppen av äldre hushåll (det är i genomsnitt cirka 20 års åldersskillnad mellan våra grupper). Data om dessa hushållskategorier ges i tabell II:4.

Tabell II:4

Familjehushållen efter husmoderns sysselsättning

Hushållsgrupp	Hustruns sysselsättning	Total utgift tkr	Hushållsstorlek i inkomstgrupperna:		
			I	II	III
Hushållsf. -39 år	hemarb.	13	4,2	3,7	3,7
	yrkesarb.	16	3,9	3,6	3,1
" 40 år o.mer	hemarb.	15	4,1	3,9	3,9
	yrkesarb.	15	3,5	3,0	3,1

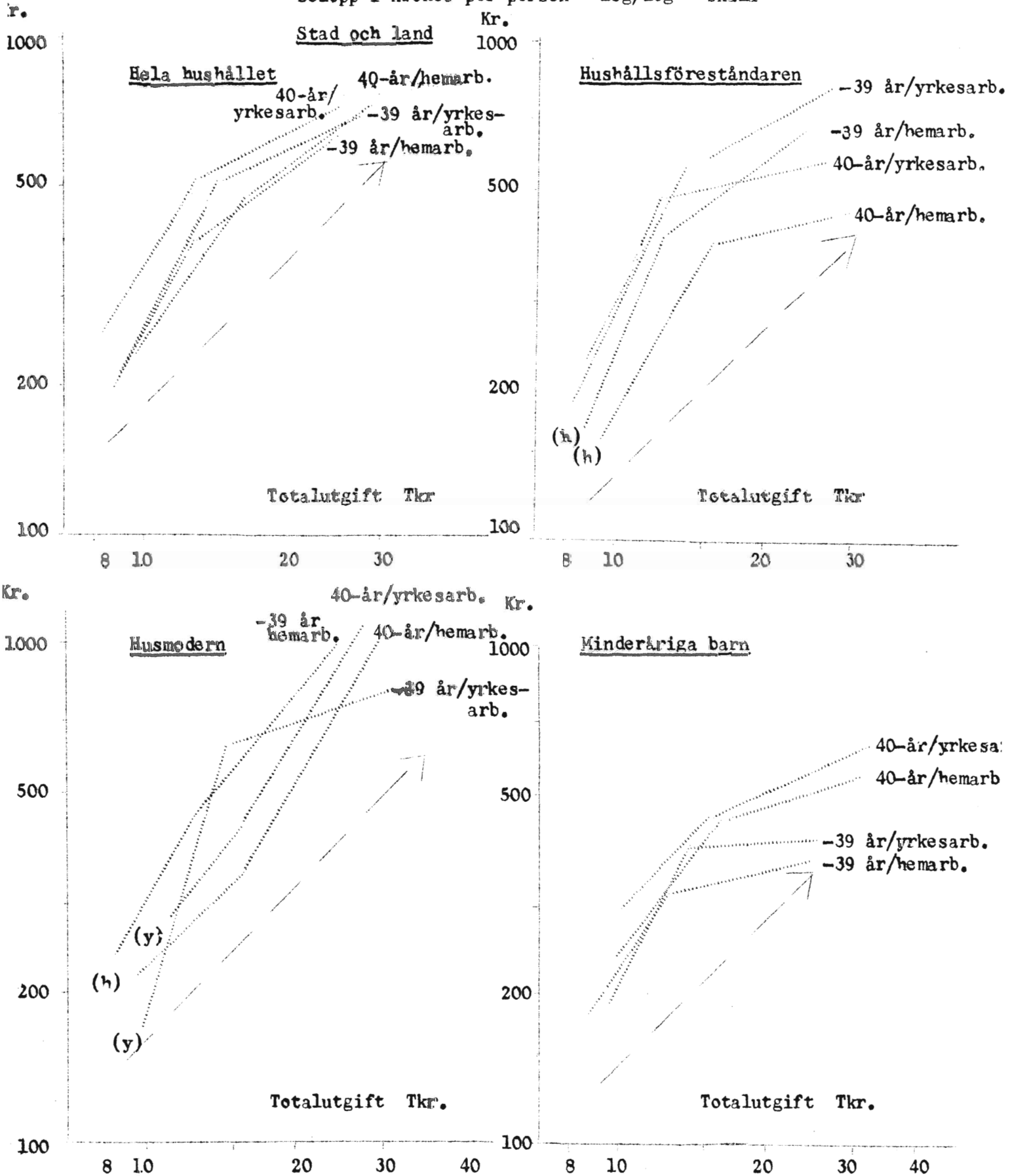
Anm. För antal hushåll se tabell C.

I diagram II:4 ger vi den test på de inledande synpunkterna som bjuds av vårt material, och det är förvisso inte något entydigt instämmande. För hela hushållet betraktat finner vi en tendens (men inte särskilt stark) till att utgiften i hushåll med yrkesarbetande husmor är högst. Ser vi på utgiften för husmors egen beklädnad - vilket ju i detta sammanhang är intressant - finner vi denna tendens för hushåll i den äldre gruppen (men skillnaden är inte större än 10 %). De hemarbetande husmödrarna har alltså genomsnittligt sett ungefär samma beklädnadsstandard som de förvärvsarbetande (så långt inköpens utsago gäller). Något

Diagram II:4 Beklädnadsutgifter för familjehushåll efter husmoderns sysselsättning

Belopp i kronor per person - Log/log - skala

Stad och land Kr. 1000

tveksamt är det kanske att anföra lägre beklädnadsutgifter för hushållsföreståndaren i hushåll med hemarbetande husmor som effekt av hemsömnad. Det ligger då närmre tillhands att se till barnens beklädnadsutgifter såsom mera påverkbara av en hemarbetande husmor. I vårt material är emellertid skillnaderna (som dock går i "rätt" riktning) mycket små. Och skillnader här kan lika gärna hänga samman med skillnader i barnens ålder.

Eftersom vi alldeles särskilt velat binda hemsömnaden till hushållen med hemarbetande husmor så har vi prövat i vad mån inköp av "halvfabrikaten" tyger och garner varit särskilt stora för dylika hushåll. Vårt materials utsago därom ses i diagram II:5 för de personer som förmodats vara mest berörda: husmodern själv och barnen. Vid läsningen måste ihågkommas, att det här är fråga om en detaljpost som totalt sett inte är särskilt stor, och att vi på grund av tillfälligheter måste acceptera en tämligen stor spridning. Vi vågar därför knappast notera mera från bilden än att det i lägsta inkomstklassen också visas särskilt låga belopp. Detta är delvis en motgång för vår "teori", enligt vilken det just i lägre inkomster skulle vara särskilt intressant att grunda klädförsörjningen på hemsömnad, eftersom den fordrar lägre kontantutlägg än köp av färdigsytt. Vi finner inte heller bestyrkt att hemsömnad är något som undanträngts till en äldre husmodersgeneration: den är tydligen ofta större i gruppen yngre hushåll. Trots materialets uppenbara brister bör vi kanske i fortsättningen ändra vår fråga sålunda: är det inte andra motiv än de angivna som är bestämmande för hemsömnaden, t.ex. kraven på variation, brister i handelns och industrins sortiment, eller att inom en viss ram erhålla mera, ett större urval för garderoben. Ty hemsömnaden tycks i allmänhet inte längre vara ett medel att åstadkomma en billig klädförsörjning.

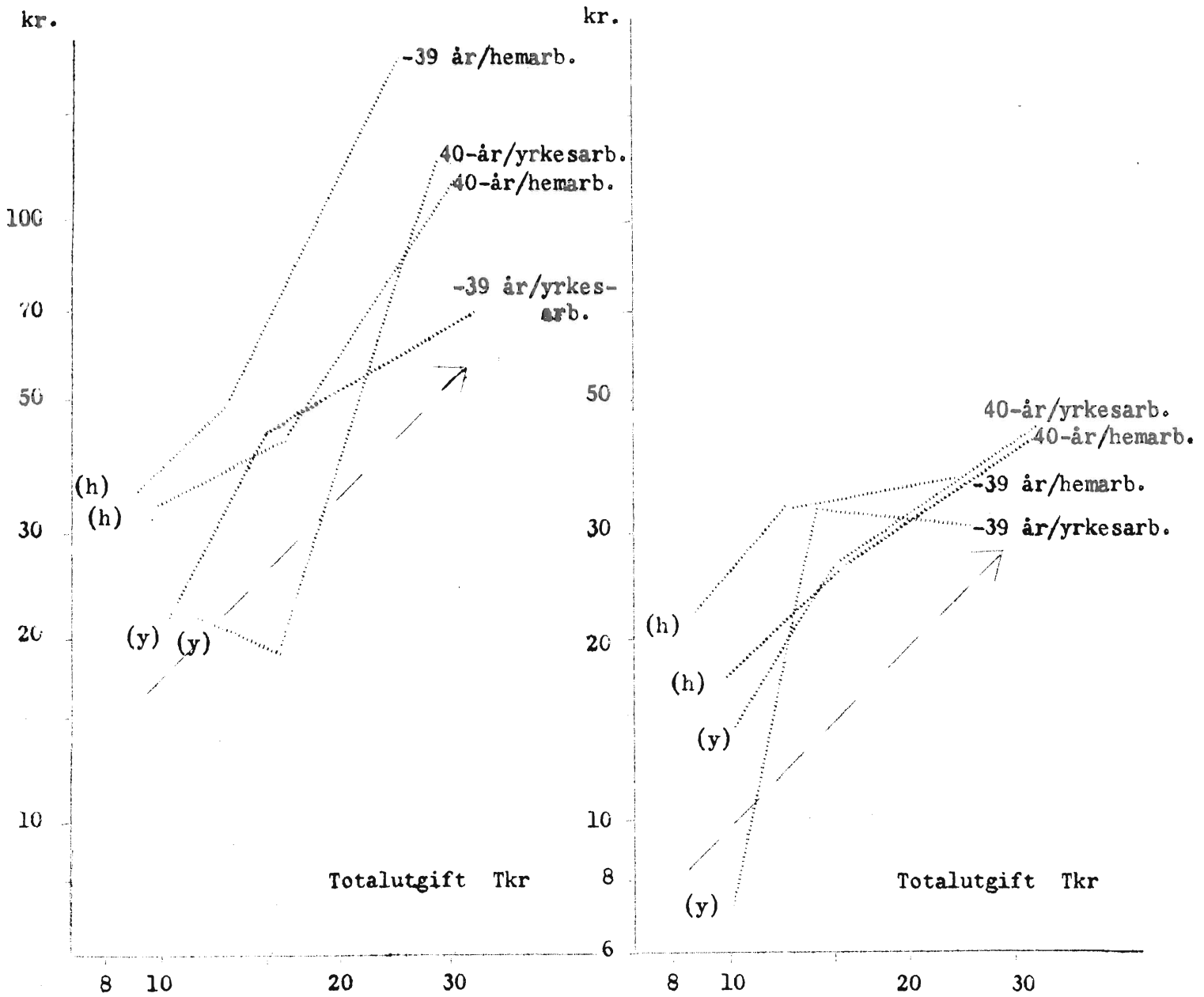
Diagram II:5 Utgifter för tyger mm. efter husmoderns sysselsättning

Belopp i kronor per person - Log/log - skala

Stad och land

Husmodern

Minderåriga barn

II:5. Beklädnadsköpen contra bil- och TV-innehav

Avslutningsvis i detta kapitel skall demonstreras en speciell bearbetning av materialet som tar sikte på frågan huruvida bil- och TV-hushåll har andra konsumtionsvanor än övriga hushåll. Det ligger utanför ramen för denna studie att diskutera hela detta problemkomplex. Vårt material ger emellertid möjlighet illustrera om de faktiska inköpen är olika i hushåll med och utan nämnda kapitalvaror. Vi har begränsat bearbetningen till storstadsområdet (Stockholm, Göteborg och Malmö), eftersom detta område är det enda som undersökningsåret 1958 berörs av TV i någon nämnvärd omfattning. För hushåll i de tre städerna jämför vi således beklädnadsinköp i hushåll med bil eller TV och utan. Det bör på förhand understrykas att jämförelsen inte visar huruvida inköpsvanorna förändrats med anskaffningen. Skillnaderna kan härröra av att det är en speciell typ av hushåll som (särskilt under en introduktionsperiod) anskaffar bil eller TV.¹⁾ Det framgår av uppgifterna om genomsnittsinkomst och hushållsstorlek i tabell II:5 att skillnader finns mellan grupperna.

Tabell II:5

Hushåll med och utan bil och TV i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö

Hushållsgrupp	Antal hushåll	Total utgift tkr	Hushållsstorlek i inkomstgrupperna:		
			I	II	III
Med bil och TV	890	22	5,0	3,5	3,1
Bil men ej TV	1 875	22	3,7	3,5	2,8
TV men ej bil	1 456	17	3,6	3,4	2,7
Ej bil eller TV	6 229	12	3,0	2,4	1,8

Vi finner att innehavarehushållen är väsentligt större än övriga och - särskilt vad bil beträffar - har en högre genomsnittsinkomst. Nu utför vi emellertid som tidigare jämförelsen i något så när jämförbara inkomstklasser. Men det bör observeras, att i den lägsta inkomstklassen antalet hushåll med bil är tämligen litet i materialet. För gruppen - som visar en hushållsstorlek om i genomsnitt 5 personer - torde gälla speciella

1) Se härom "Studier i bilismens ekonomi", IUI 1958, kap. V.

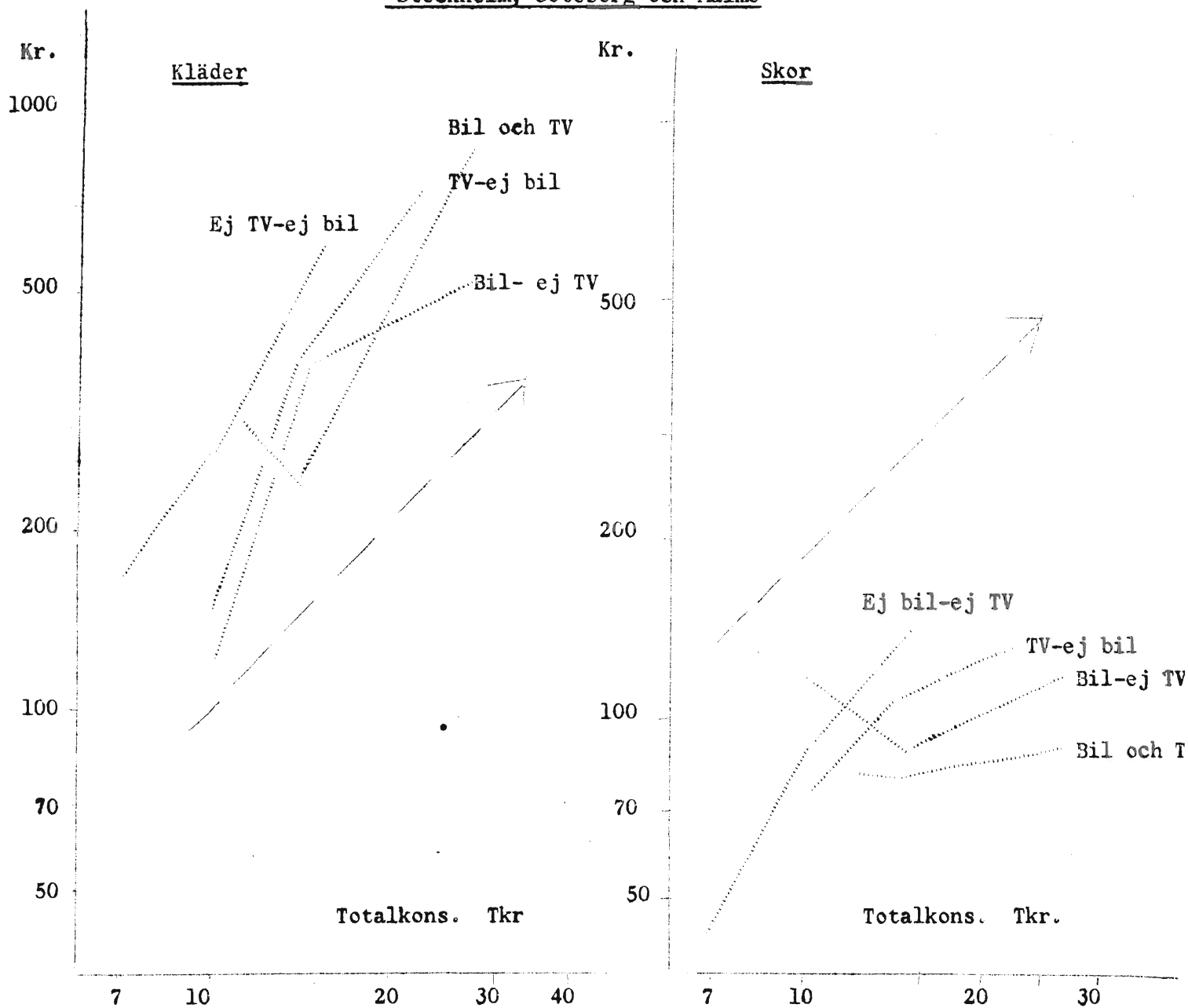
förhållanden på inkomstsidan: genom gåvor eller på annat sätt torde inkomstnivån i realiteten vara högre än den här redovisade.

I diagrammet II:6 redovisas materialet med fördelning på kläder och skor. Om man bortser från egendomligheten med den höga konsumtionssiffran för bilägarna i lägsta inkomst, så faller de fyra kurvorna för både kläder och skor i en helt karakteristisk ordning: längst till vänster (dvs. högst konsumtion vid visst inkomstläge) ligger de bil- och TV-fria hushållen, därefter TV-hushållen, därefter bil-hushållen och underst hushållen med både bil och TV. De fyra kurvorna visar också en ökande flackhet, dvs. minskande inkomstkänslighet. För skor är inköpen i det närmsta oberoende av inkomstläget för bil- och TV-hushållen. Detta är i och för sig ett gott motiv för argumentet att de stora kapitalvarorna har påverkat beklädnadsköpen i sänkande riktning. Det vore emellertid ett missbruk av material att betrakta det såsom ett belegg för att så skulle vara fallet.

Diagram II:6 Beklädnadsutgifter för hushåll med och utan vissa större kapitalvaror

Belopp i kronor per person - Log/log - skala

Stockholm, Göteborg och Malmö

Kapitel III

BEKLÄDNADSKÖPEN FÖR OLIKA GRUPPER AV INDIVIDER

III:1. Undersökningens uppläggning

I föregående kapitel II har vi behandlat vårt grundmaterial med utgångspunkt från familjens förhållanden. I detta avseende har vi redovisat vissa resultat för grupper av hushåll med olika sammansättning och inkomstläge. Förutom totala beklädnadsinköpen har vi närmre granskat beklädnadsutgifterna för vissa hushållsmedlemmar, nämligen för hushållsföreståndaren, för husmodern och för barnen. Vi fann därvid att jämförelser mellan hushållens genomsnittsutgifter ibland syntes diskutabla, bl.a. med hänsyn till skillnader i hushållens sammansättning. I detta kapitel skall vi driva vår differentiering på individer ett steg längre. Vår huvudhypotes skall här vara, att beklädnadskonsumtionen på ett avgörande sätt bestäms av individens ålder. Men i likhet med tidigare anser vi en jämförelse meningslös, om vi inte därjämte tar hänsyn till om personen ifråga befinner sig på en hög eller låg inkomstnivå.

Vårt grundmaterial omfattar data för cirka 12 000 individer, vilka är fördelade på de cirka 3 600 hushåll som vi behandlat i det föregående. Emedan vi förutom ålder och inkomst vill ha möjlighet att dela materialet i andra avseenden, måste vi iakttaga en viss återhållsamhet vad beträffar åldersgruppsindelningen. Som framgår av tabellen III:1 behandlar vi i det följande 6 inkomstgrupper. Vi delar de egentliga arbetsåldrarna i en yngre och en äldre generation, varvid tanken är att olikheter i familjesituation, yrkeställning, tradition etc. kan ha inflytande på beklädnadskonsumtionen. Dessa båda huvudgrupper av individer inramas av gruppen ungdomar och gruppen åldringar. Barnen (gräns 15 år) delar vi i två grupper med avseende på skolgång. I dessa sex åldersgrupper skall vi genomgående skilja på män och kvinnor.

Tabell III:1

Antal personer i individundersökningen

Ålders- grupp	Antal personer i materialet		Antal personer uppräknat efter urvalskvot	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
0- 6	648	611	6 119	5 654
7-14	1 024	997	9 009	8 490
15-24	720	713	6 702	7 187
25-44	1 685	1 658	16 345	16 717
45-64	1 504	1 368	14 792	15 075
65-	505	459	5 928	6 131
Summa	6 086	5 806	58 895	59 254
Samtliga	11 892		118 149	

Inkomstgrupperingen har utförts enligt samma princip som i kapitel II. Det uttryck för hushållets inkomstnivå som vi där arvände skall vi här begagna för var och en av hushållets medlemmar. Det finns uppenbarligen inte någon norm, enligt vilken hushållsinkomsten kan fördelas på de enskilda medlemmarna, och ingen allmän princip, enligt vilken vi kan avgöra huruvida någon av hushållsmedlemmarna lever på en "högre" standard än de övriga. Vi är därför hänvisade till att tillämpa den nämnda solidaritetsprincipen. Vårt material blir alltså, liksom i föregående avsnitt, redovisat på tre inkomstklasser. Den skillnaden kommer dock att föreligga att vi av tekniska skäl inte kan ange var inom klassgränserna en speciell åldersgrupp faller. Vi får därför jämföra resultaten utan hänsyn till att i viss inkomstklass det kan föreligga någon skillnad i genomsnittsinkomsten för jämförda grupper. Som tidigare kommer redovisningen huvudsakligen att verkställas i diagramform. Sistnämnda förhållande kommer då till uttryck däri att de tre inkomstklasserna ställs bredvid varandra utan hänsyn till vad avståndet i genomsnittsinkomst egentligen utgör. Emellertid vet vi ju från föregående kapitel att i inkomstklass II är inkomstnivån i genomsnitt cirka dubbelt så hög som i klass I och i klass III ungefär dubbelt så hög som i klass II.

Så skall i detta avsnitt verkställas en viss differentiering också på varusidan. De totala beklädnadsinköpen delas upp på fem undergrupper. Den största av dessa är ytterkonfektion, till vilken hör överplagg, kostymer och uddaplagg, klänningar, pälsvaror och skinnkläder. Till en grupp av lättare konfektionsvaror har sammanförts skjortor, blusar, pyjamas, pullovers och diverse mindre sömnadsartiklar. En tredje grupp utgörs av underkläder och strumpor. Av speciellt intresse är inköpen av halvfabrikat såsom tyger, garner och sybehör. Tillsammans med sylön har dessa sammanförts till en grupp. Den femte gruppen utgörs av skor av alla slag.

Det skall så till sist framhållas, att vid tolkning och diskussion av efterföljande resultat det inte är tillrådligt att fästa sig vid enstaka eller mindre skillnader. Samma uppmaning gäller de siffror för enskilda grupper som sammanförts i tabell D i bilagan. Meningen har inte varit att ta fram enskilda mätvärden och det har varit en strävan att inte redovisa uppenbart små grupper. Bearbetning och återgivning, liksom den följande diskussionen, tar helt sikte på det allmänna konsumtionsmönstret och på lagbundenheten i vad som kan tolkas såsom orsakssammanhang.

III:2. Beklädnadsköp och ålder

Det har tidigare visats¹⁾, att den genomsnittliga konsumtionen av kläder per person i åldrarna under 15 och över 65 år är cirka hälften av den för medelåldern genomsnittliga samt att den för ungdomsåldrarna överstiger medelålderns med mer än en tredjedel. Denna allmänna bild av de totala beklädnadsutgifterna framgår även av den föreliggande undersökningen sådan den redovisas i diagram III:1. Då i fortsättningen varje åldersgrupp skall särbehandlas, noteras här endast några allmänna iakttagelser rörande skillnader mellan inkomstnivåerna.

För män noterar vi (och detta gäller särskilt barn och ungdom) att skillnaderna mellan de två högre inkomstklasserna är tämligen små, men att steget mellan de två lägre gör betydande utslag i beklädnadsutgiften. Ett påtagligt "fall" i utgiften erhålles i den lägsta inkomstgruppen redan för åldrarna 25-44 och 45-64. Dessa båda grupper har uppenbarligen dålig försörjning med beklädnadsvaror, vilket såsom framgår av jämförelsen med inkomstgrupperna II och III sannolikt är orsakat av ekonomiska grunder.

Vad kvinnorna beträffar visas för inkomstgrupp I och II nära nog samma bild som för män vad beträffar både nivå och skillnader mellan åldrarna. Vi noterar för kvinnorna att steget från inkomstgrupp II till III medför en väsentligt större höjning i beklädnadsutgift än fallet var beträffande män. Detta medför en allmän tendens till högre genomsnittsutgifter än för männen i den översta inkomstklassen, och detta gäller särskilt de yngre kvinnorna i åldern 15-24 och 25-44.

I diagrammen III:2 och III:3 ges motsvarande bild för delgrupperna ytterkonfektion och skor. Vi återfinner för ytterkonfektion det starka "fallet" i lägsta inkomstklass och högre åldrar. Alldeles särskilt i åldern 45-64 år måste klästandarden vara låg: för både män och kvinnor inköp om föga mer än 50 kronor per år. Vi kan beträffande kvinnor notera att avstånden mellan inkomstgrupperna är större och praktiskt taget genomgående motsvarar mer än en fördubbling från klass till klass. Omvänt finner vi beträffande skor, att avståndet mellan inkomstklasserna (och som förut speciellt mellan klasserna II och III) inte är särskilt stora. Den låga nivån i lägsta inkomstklass och högre ålder (alldeles särskilt för kvinnor 45-64 år) återkommer.

1) "Den textila konsumtionen", sid.59 ff.

Diagram III:1 Totala beklädnadsutgifter efter ålder och inkomstklass (I-III)

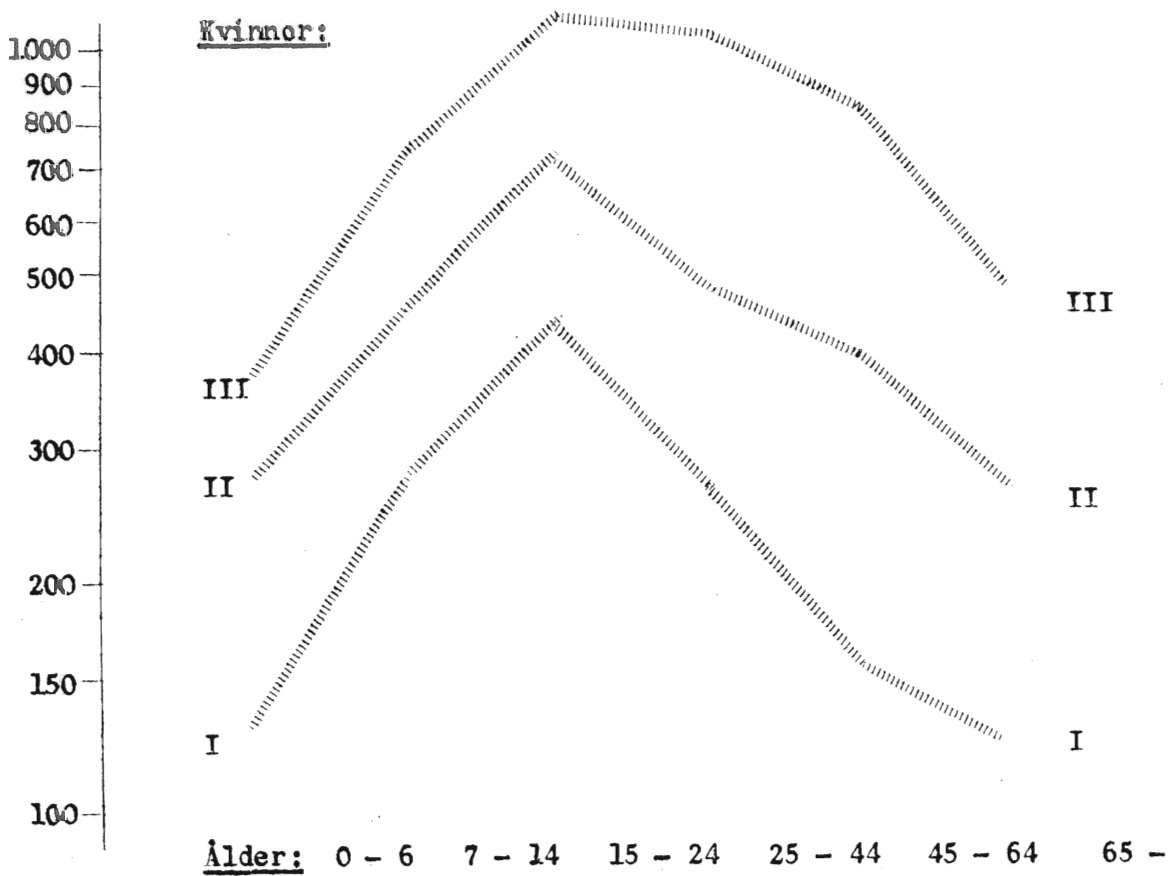
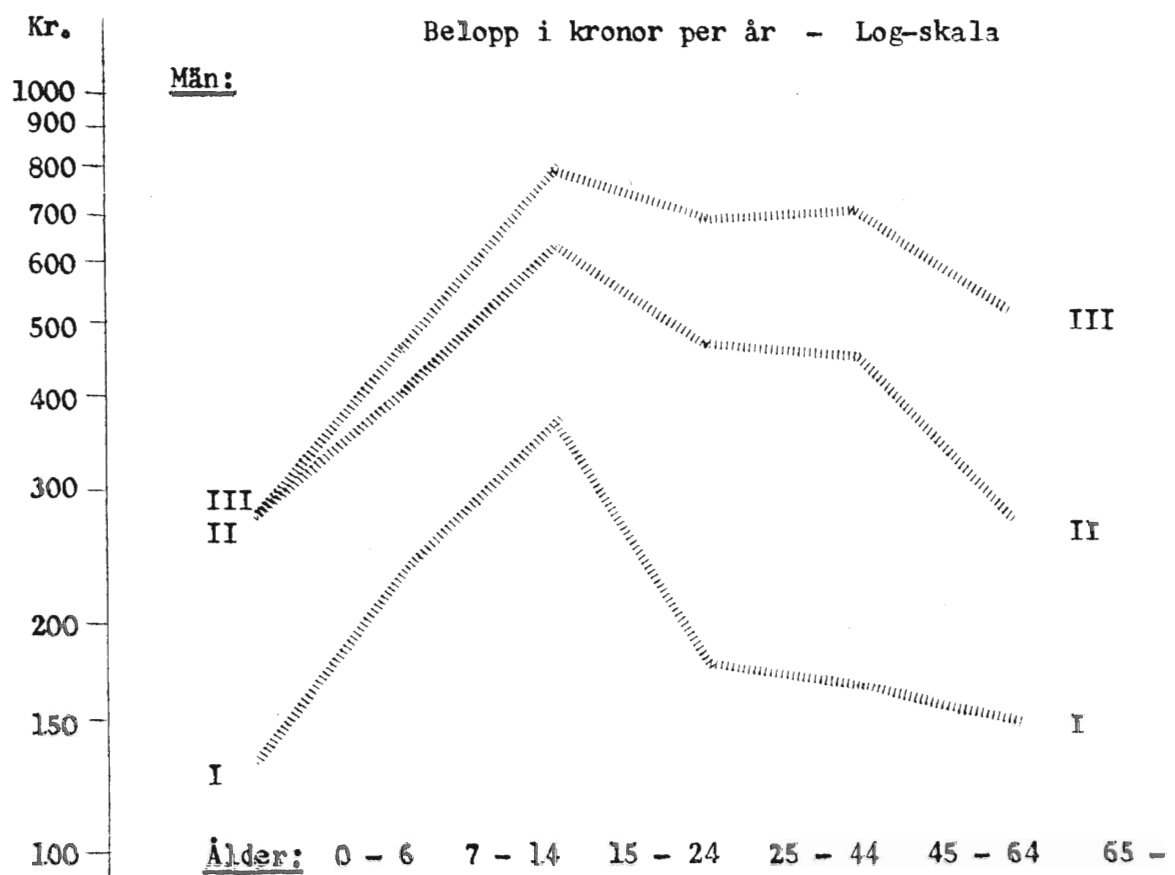

Diagram III:2 Utgifter för ytterkonfektion efter ålder och inkomstklass (I - III)

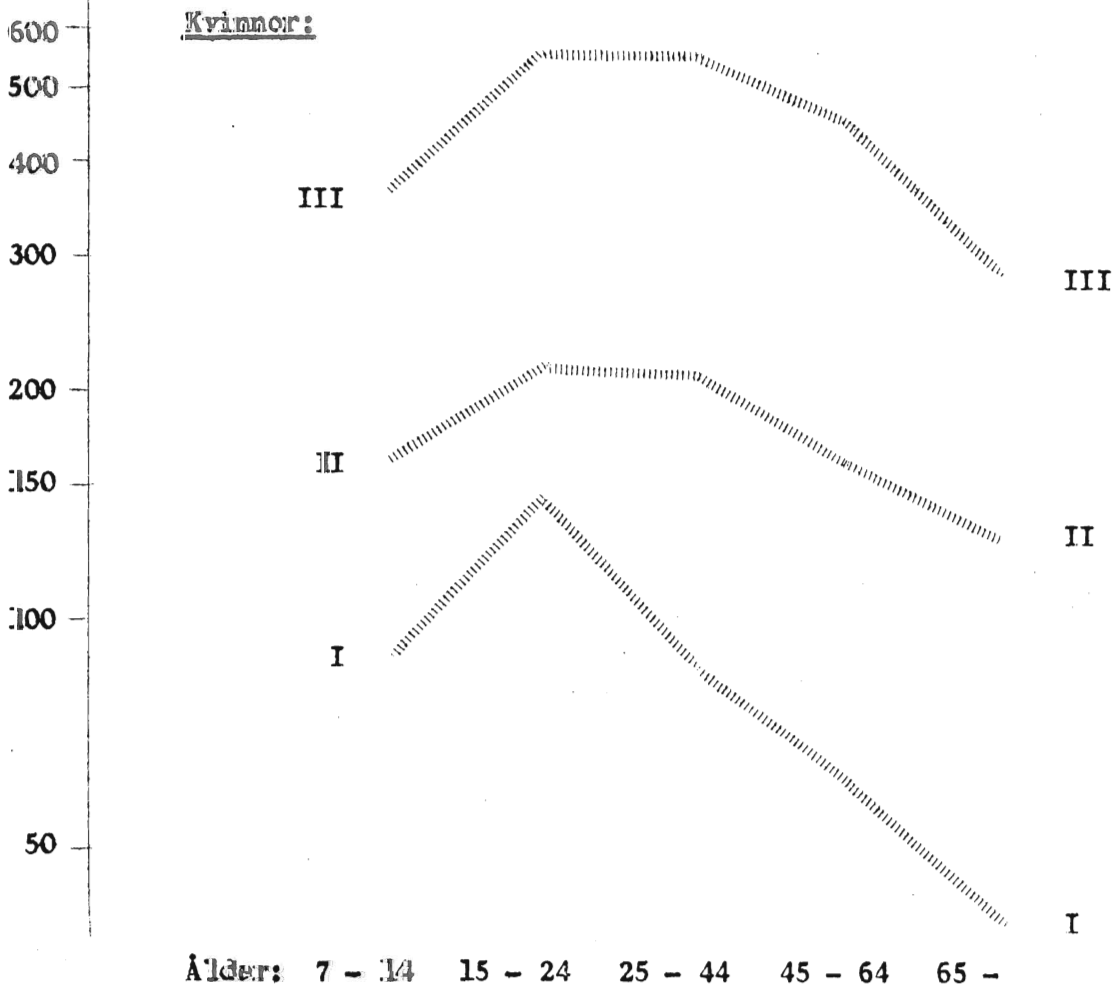
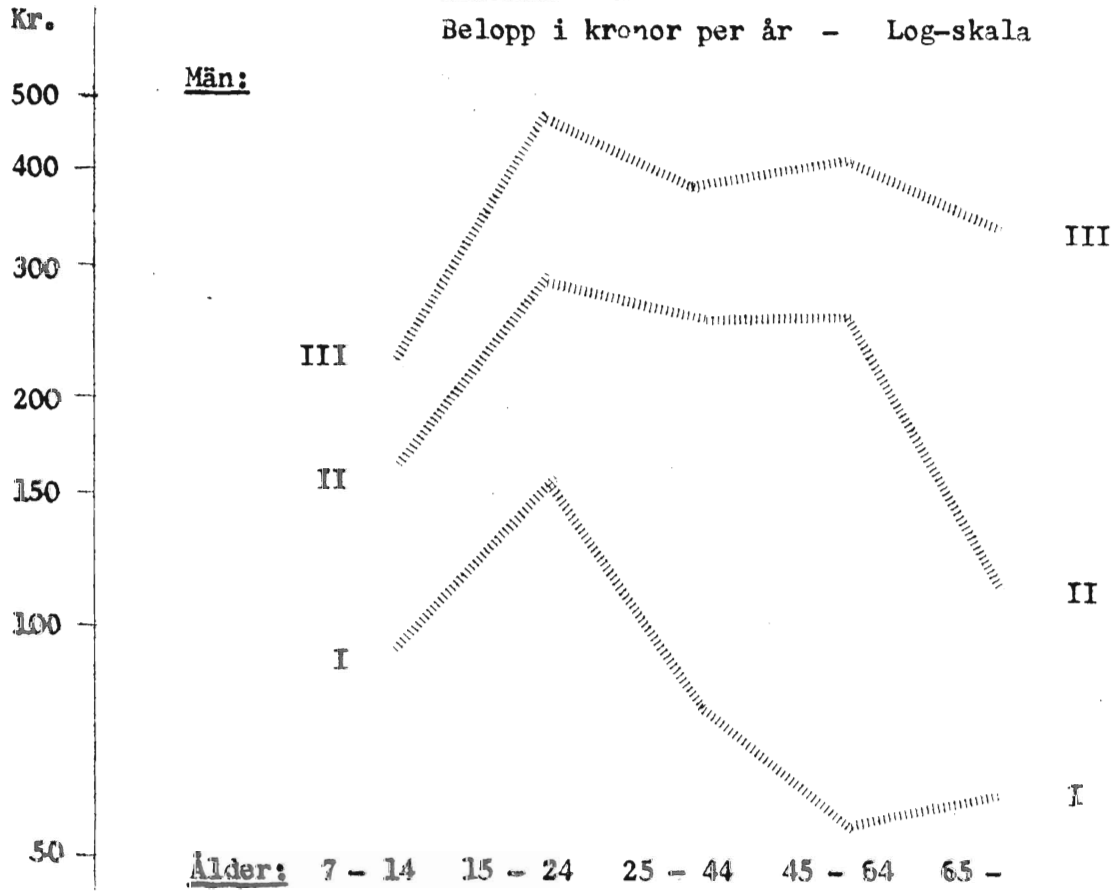
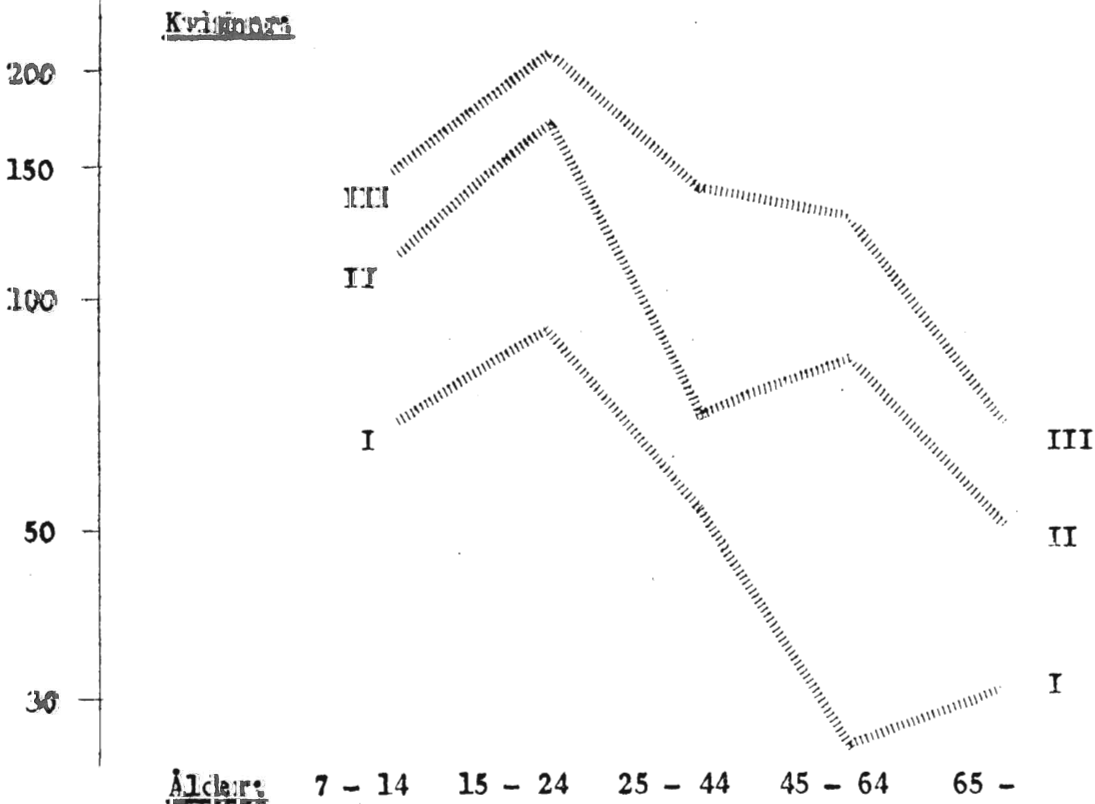
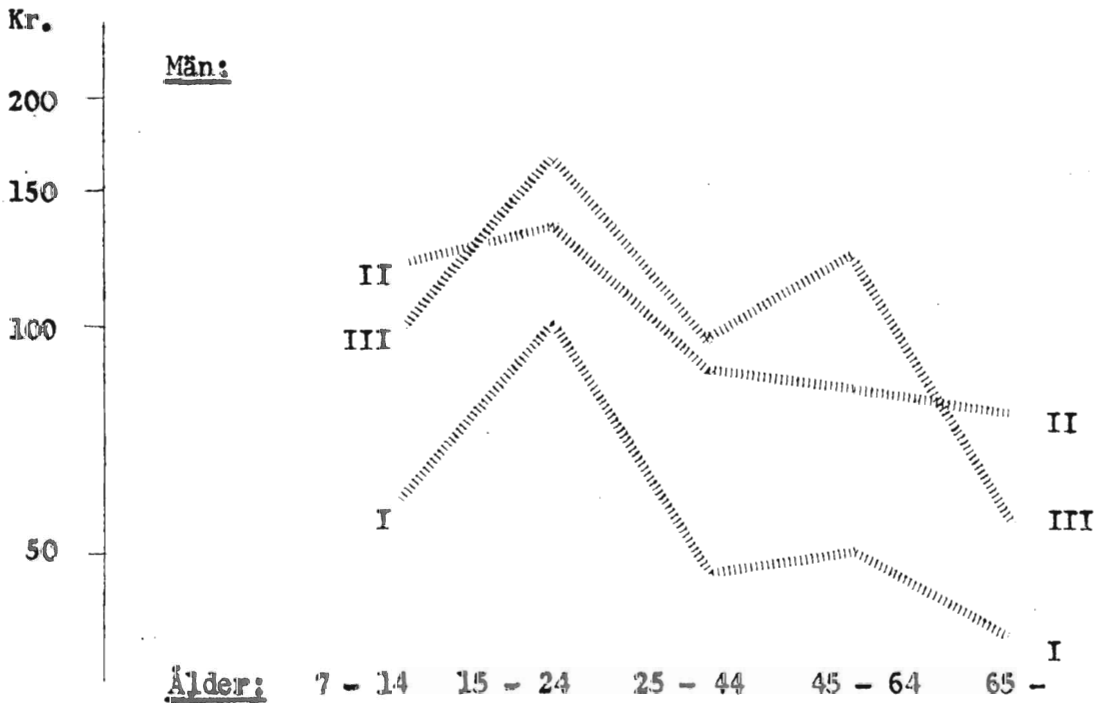

Diagram III:3 Utgifter för skor efter ålder och inkomstklass (I - III)

Belopp i kronor per år - Log-skala

Det är vanligt vid tvärsnittsstudier av föreliggande slag att göra åtskillnad på grupper alltefter bostadsort: exempelvis på storstäder, andra städer och landsbygd. Detta bygger på föreställningen att väsentliga skillnader i konsumtionsmönstret sammanhänger med skillnader i bostadsort. Historiskt sett finns väl betydande motiv för detta betraktelsesätt. Det har annorstädes anförts¹⁾, att därvidlag den ökade rörligheten både på utbuds- och efterfrågesidan medfört en stark lokal utjämning. Betraktar man enbart den genomsnittliga beklädnadskonsumtionen, så är den alltjämt högre i storstäderna än på landsbygden (cirka 1 500 kronor mot cirka 1 150 kronor per hushåll). Landsbygdshushållen är något större men har i genomsnitt lägre inkomster, varför det är synnerligen tveksamt huruvida dessa skillnader hänförs till skillnader i bostadsort. I den föreliggande bearbetningen har vi skilt ut någorlunda jämförbara åldersgrupper och fördelat individerna på någorlunda jämförbara inkomstklasser. En jämförelse av beklädnadskonsumtionen för dessa delgrupper bör uppenbarligen kunna ge något svar på frågan om lokala skillnader.

Ifrågavarande bearbetningar finns redovisade i diagram III:4. Vi får av detta diagram knappast underlag för tanken att systematiska skillnader skulle föreligga mellan landsbygd och stad. För de högre åldersgrupperna visas nära nog identitet, och för övriga grupper är det endast den tredje inkomstklassen som uppvisar någon mera betydande spridning. Även där noterar vi att i vissa fall ligger landsbygd högst, i andra fall städer. Möjligen kan tilläggas att den särskilt höga konsumtionen för kvinnor i åldern 25-44 (som vi visat på i tidigare diagram) kanske i alldeles särskild grad är en stadsföreteelse. Mot bakgrund av denna redovisning kommer vi i fortsättningen, när materialet ålägger oss begränsning beträffande differentieringen, att utan större tvekan sammanföra och jämföra personer utan hänsyn till bostadsort.

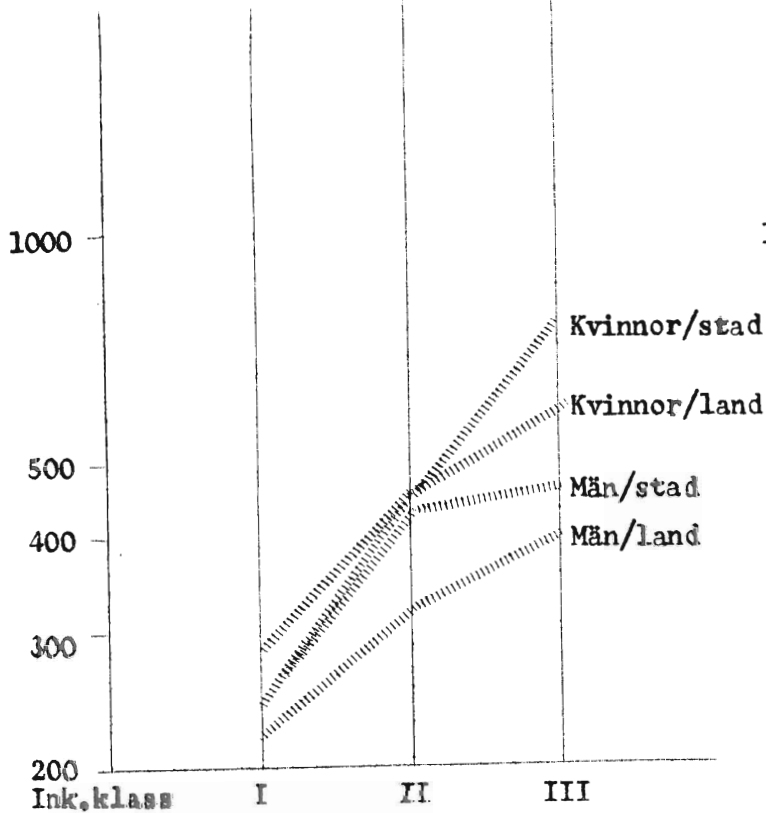
---

1) "Den textila konsumtionen", sid.57 ff.

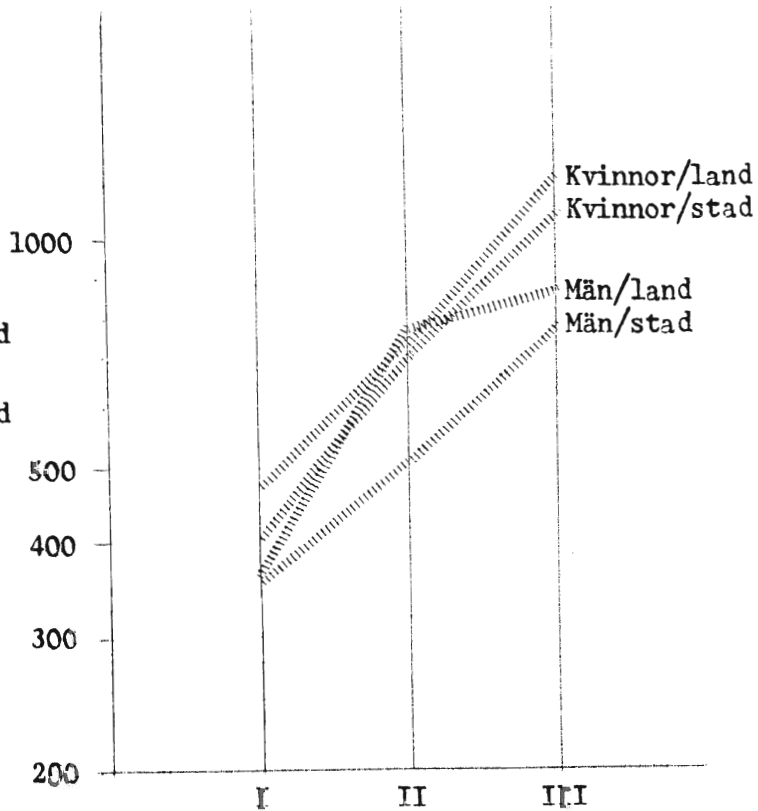
Diagram III:4 Totala beklädnadsutgifter efter bostadsort och inkomstklass

Belopp i kronor per år - Log-skala

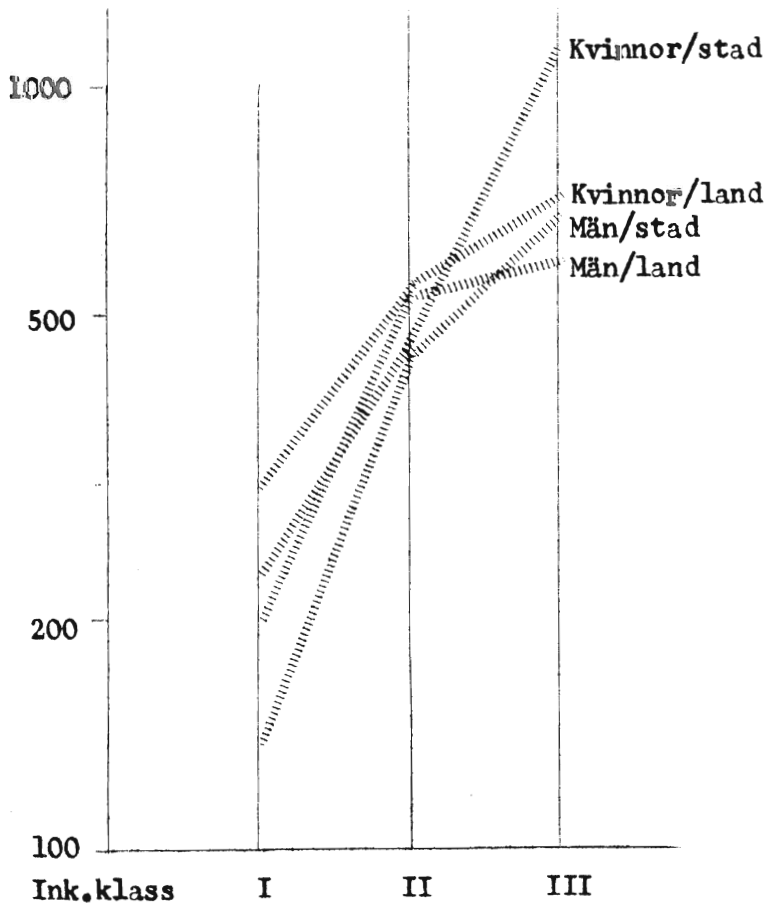
Åldersgrupp 7 - 14 år

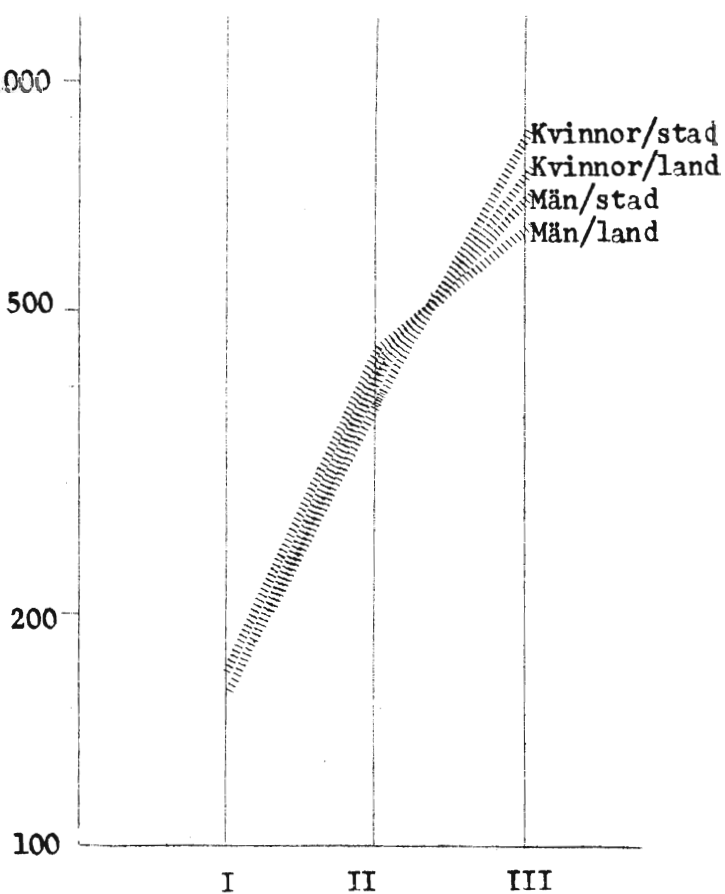
Åldersgrupp 15 - 24 år

Åldersgrupp 25 - 44 år

Åldersgrupp 45 - 64 år

III:3. Småbarnens beklädnad

Beklädnadsutgiften för de minsta barnen har endast behandlats översiktligt. Sålunda har inget försök gjorts att fördela utgifterna på olika varuslag. Pojkar och flickor har dock särskilts med tanke på att redan i denna ålder skillnader kan föreligga beträffande t.ex. "slitkläder" och "finkläder". Några data om antalet personer i denna grupp ges i efterföljande tabell III:2.

Tabell III:2

Antal personer i åldersgruppen 0-6 år

Inkomstgrupp	Fördelning i procent	
	Pojkar	Flickor
I	44	43
II	38	40
III	18	17
Summa	100	100
Antal i materialet	6 119	5 654
" " riket	383 700	362 200

Det brukar anföras att "stordriftsfördelar" gäller på beklädnadsområdet: på grund av att barnen ärver kläder av varandra är det andra barnet billigare än det första etc. Vi har tagit fasta på denna utgångspunkt och redovisat materialet med fördelning på enbarnsfamiljer, tvåbarnsfamiljer samt familjer med tre och flera barn. Det kan anföras att antalet barn fördelas med ungefär lika antal på dessa tre familjetyper. Inkomstfördelningen är emellertid ganska ojämn. Medan hälften av barnen i trebarnsfamiljerna tillhör lägsta inkomstklass, är motsvarande andel av enbarnsfamiljerna endast en femtedel.

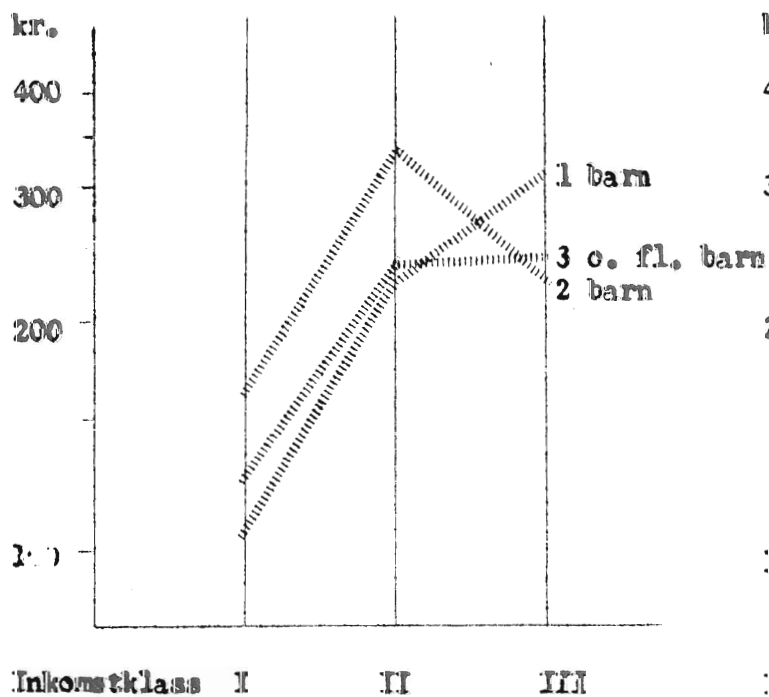
Betraktar vi resultaten i diagram III:5, finner vi inte alls, vad pojkar beträffar, de systematiska skillnader vi väntat från ovanstående utgångspunkter. Några större olikheter visas inte mellan de båda yttergrupperna, enbarnsfamiljer och flerbarnsfamiljer.

Diagram III:5 Beklädnadsutgifter för småbarn efter familjestorlek

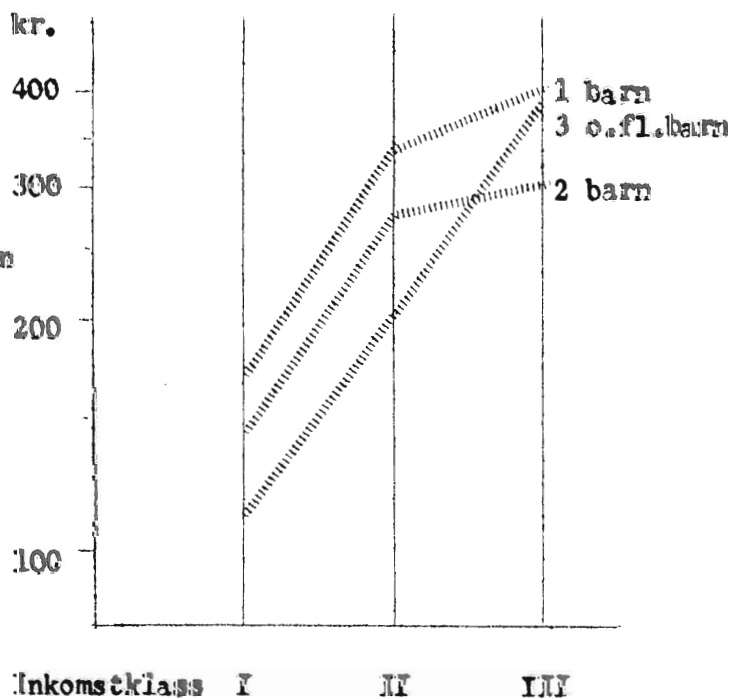
Belopp i kronor - Log-skala

Åldersgrupp 0 - 6 år

Pojkar/stad o. land

Flickor/stad o. land

Vad flickorna beträffar finner vi de tre kurvorna visserligen i väntad ordning, men skillnaderna är knappast särskilt betydande. Inköpssumman är f.ö. av samma storleksordning i inkomstgrupperna II och III både för flickorna och för pojkarna. Det förefaller således som om antalet barn i familjen skulle påverka inköpen tämligen obetydligt, men att inköpen i den lägre inkomsthälvan är av betydande inkomstkänslighet. I den mån arv syskon emellan förekommer i dessa åldersgrupper innebär detta naturligtvis ett visst tillägg till beklädnadsstandard, och det utgör således ett medel att utjämna effekten av flerbarnshushållens lägre inkomstnivå.

III:4. Skolbarnens beklädnad

Denna åldersgrupp täcker huvudsakligen den obligatoriska skolgången, och ur denna synpunkt är materialet tämligen homogent. I övrigt är det naturligtvis så att utgifterna får tänkas stiga, möjligen kontinuerligt, med åldern inom denna grupp. Vid läsningen av diagrammen får således observeras att angivna belopp är genomsnittsvärden, tillämpliga t.ex. på åldern 10-12 år. I tabell III:3 redovisas antal personer och dessas fördelning på de angivna inkomstklasserna. Det framgår att cirka hälften av skolbarnen tillhör familjer som ligger i lägsta inkomstgruppen.

Tabell III:3

Antal personer i åldersgruppen 7-14 år

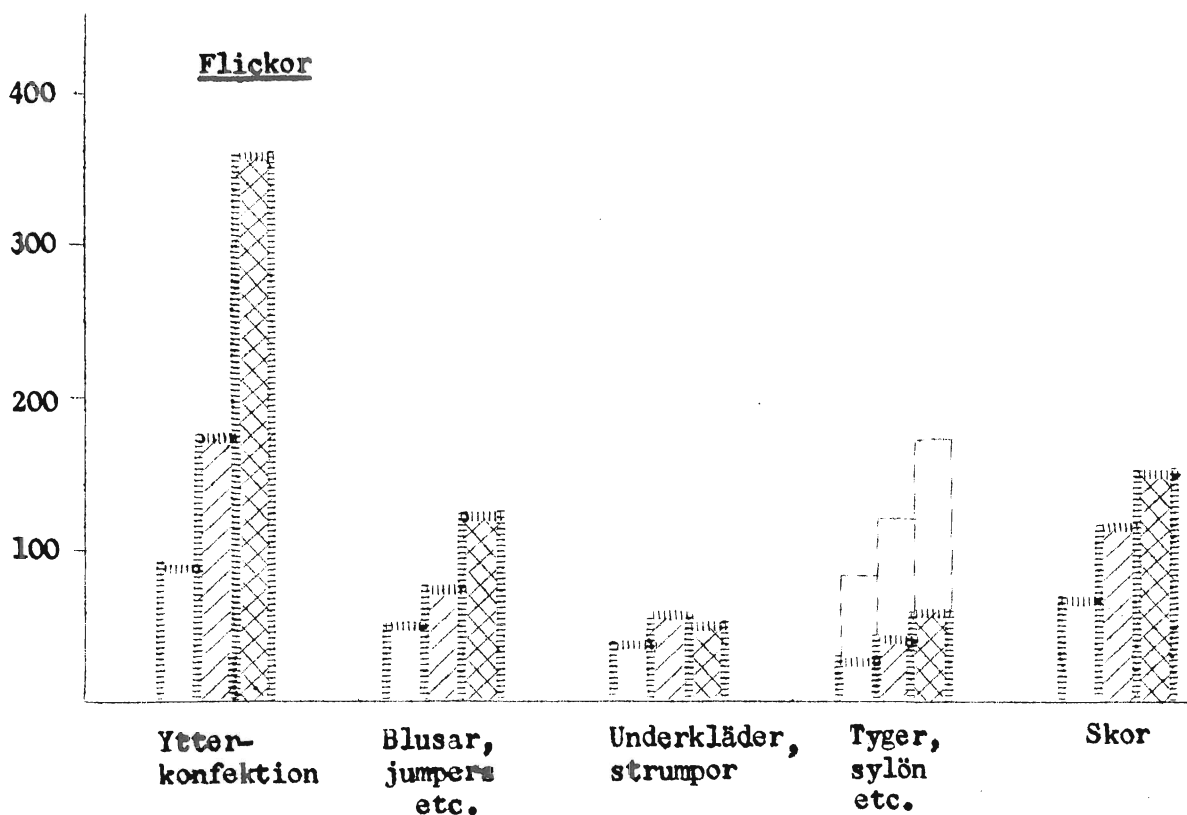
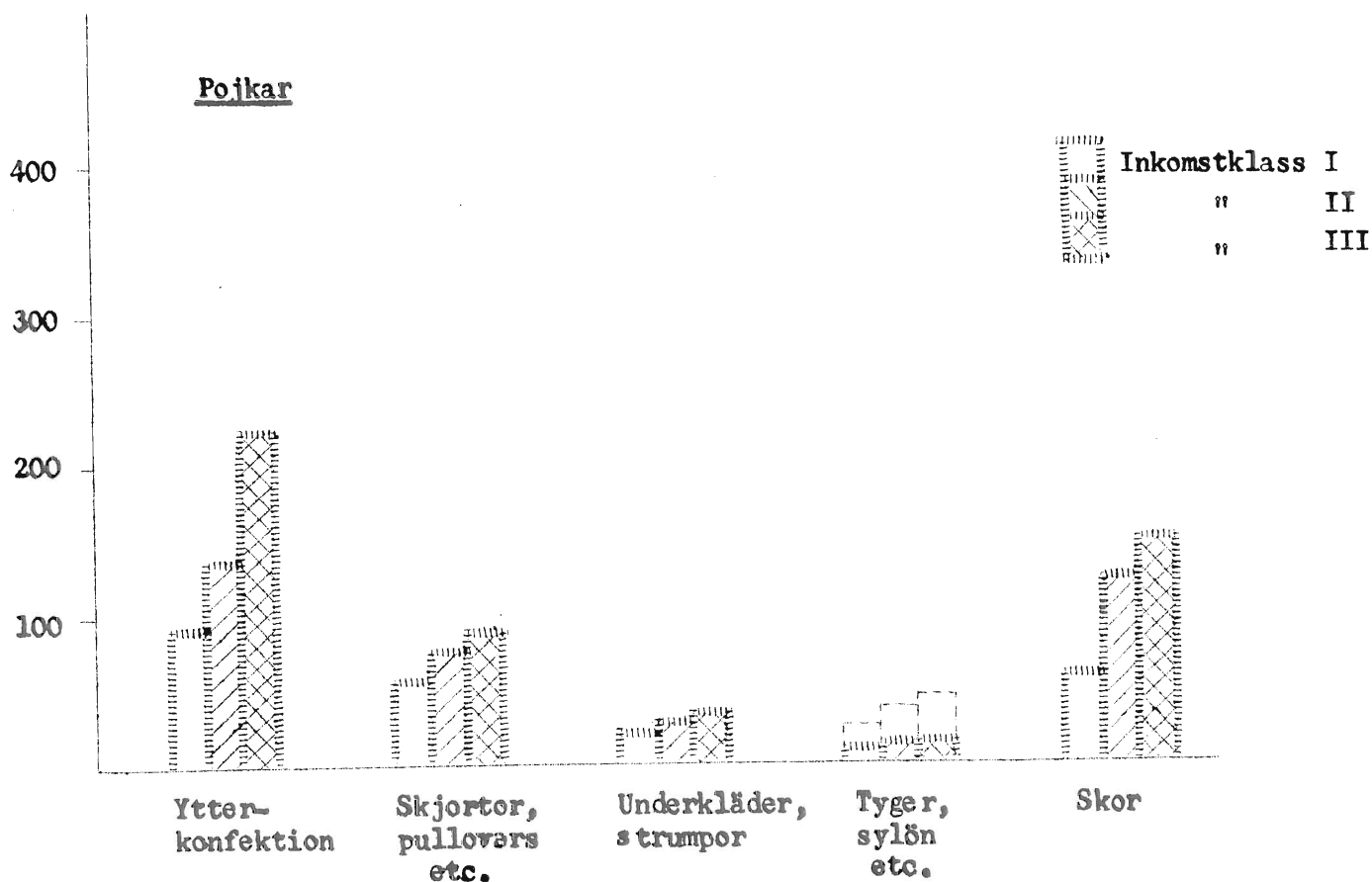
Inkomstklass	Fördelning i procent	
	Pojkar	Flickor
I	55	46
II	31	38
III	14	16
Summa	100	100
Antal i materialet	9 009	8 490
" " riket	509 000	484 100

Beträffande denna och efterföljande åldrar skall vi införa ett diagram som visar beklädnadsköpens sammansättning på olika varugrupper. Genom att även detta diagram är differentierat på de tre inkomstklasserna erhåller man möjligheter att notera någonting om inkomstberoendet för olika varugrupper. Vi finner således av diagram III:6, att för skolbarnen grupperna underkläder och skjortor (för pojkar) inte är särskilt olika för inkomstgrupperna. Ytterkonfektionen däremot ökar kraftigt i högre inkomstgrupper, och alldeles speciellt är det fallet för flickorna. Vi noterar också att inköpen av "halvfabrikat" (dvs. hemsömnad) spelar en obetydlig roll för pojkar. För skolflickorna är emellertid denna försörjningsform inte oväsentlig. För att antyda effekten av att i detta fall endast materialkostnaden upptas i inköpsvärdet, har

Diagram III:6 Beklädnadsköpen på huvudgrupper och inkomstklasser

Belopp i kronor per år

Åldersgrupp 7 - 14 år

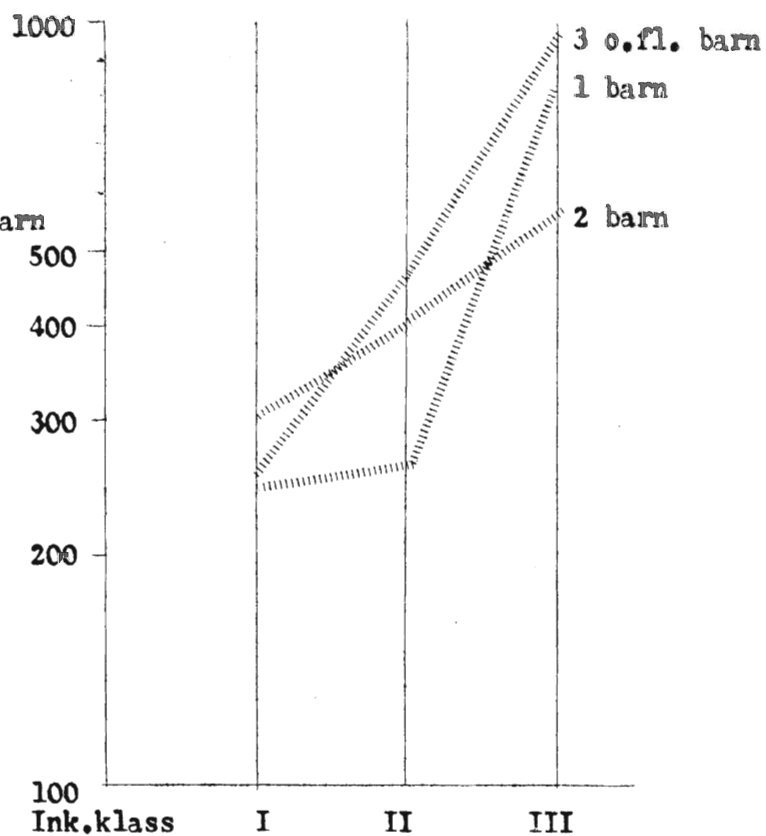
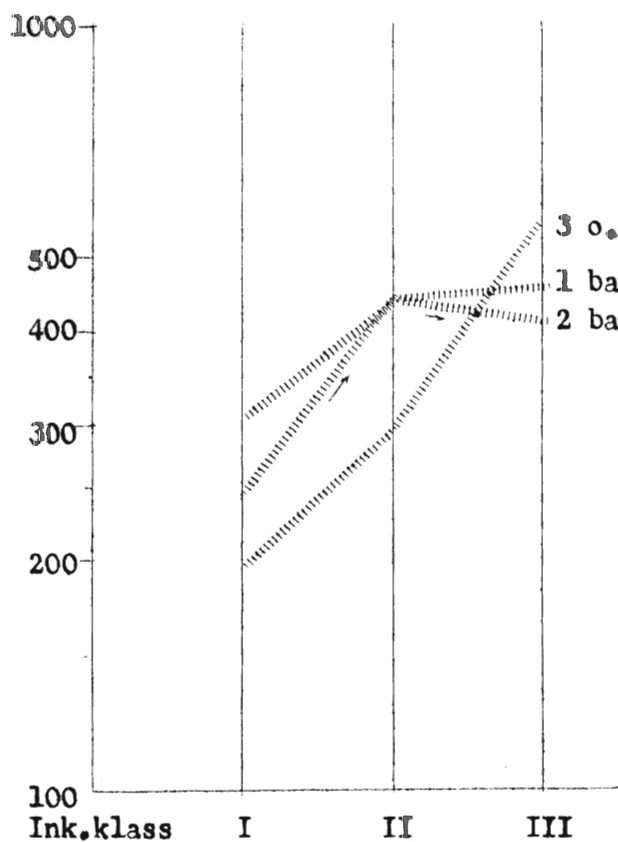

i diagrammet inlagts en prickad linje avsedd att illustrera alternativkostnaden om plaggen skulle köpts i handeln. (Vi har helt enkelt multiplicerat materialvärdet med tre, dvs. antagit att tillverkningskostnad och distributionskostnad var för sig är ungefär lika med materialkostnaden i de färdigsydda plaggen.) Tar vi fasta på denna illustration finner vi, att för skolflickorna hemsömnaden svarar för en betydande del av försörjningen med kläder. Detta gäller inte minst i den högsta inkomstklassen där den - beräknad på nämnda sätt - utgör cirka hälften av inköpen av färdigsytt.

På motsvarande sätt som för småbarn har vi för skolbarn frågat oss om flerbarnsfamiljer visade lägre beklädnadsutgifter än enbarnsfamiljerna. Icke heller här erhåller vi emellertid något särskilt klart belägg för att så skulle vara fallet. I den högre inkomstgruppen är det tvärtom flerbarnsfamiljerna som visar högsta utgifterna. Se diagram III:7.

Diagram III:7 Beklädnadsutgifter för skolbarn efter familjestorlek

Belopp i kronor per år - Log-skala

Åldersgrupp 7 - 14 årPojkar / stad o. landFlickor / stad o. land

III:5. Ungdomarnas beklädnad

Till denna grupp, som omfattar åldrarna 15-24, förs sålunda dels tonåringar dels något äldre ungdomar. Även i ett annat avseende är gruppen kanske heterogen, eftersom det i båda nämnda ungdomsgrupper finns dels personer som alltjämt håller på med sin utbildning och dels personer som påbörjat sin yrkesverksamhet. Även beträffande bostad föreligger heterogenitet: en del av ungdomarna bor alltjämt i föräldrahemmet, andra har såsom ensamstående eller gifta redan bildat hushåll. Den senare kategorien (som inte är särskilt stor) har vi haft möjligheter att något behandla i föregående kapitel. I efterföljande tabell III:4 har angivits antalet personer i åldersgruppen och fördelningen på inkomstklasser. Vi finner att i jämförelse med de lägre åldrarna en viss förskjutning skett emot klasserna II och III. Uppenbarligen sammanhänger detta med ungdomarnas egen yrkesverksamhet. Det kan tilläggas att för den grupp ungdomar som har egen inkomst men bor tillsammans med föräldrarna kan den här använda 'solidariska' inkomstfördelningen vara orealistisk: genom att de behåller viss del av inkomsten för egen räkning befinner de sig i en genomsnittligt sett något högre inkomstklass än familjen i övrigt.

Tabell III:4

Antal personer i åldersgruppen 15-24 år

Inkomstklass	Fördelning i procent	
	Män	Kvinnor
I	39	32
II	38	41
III	23	27
Summa	100	100
Antal i materialet	6 702	7 187
" " riket	468 800	457 000

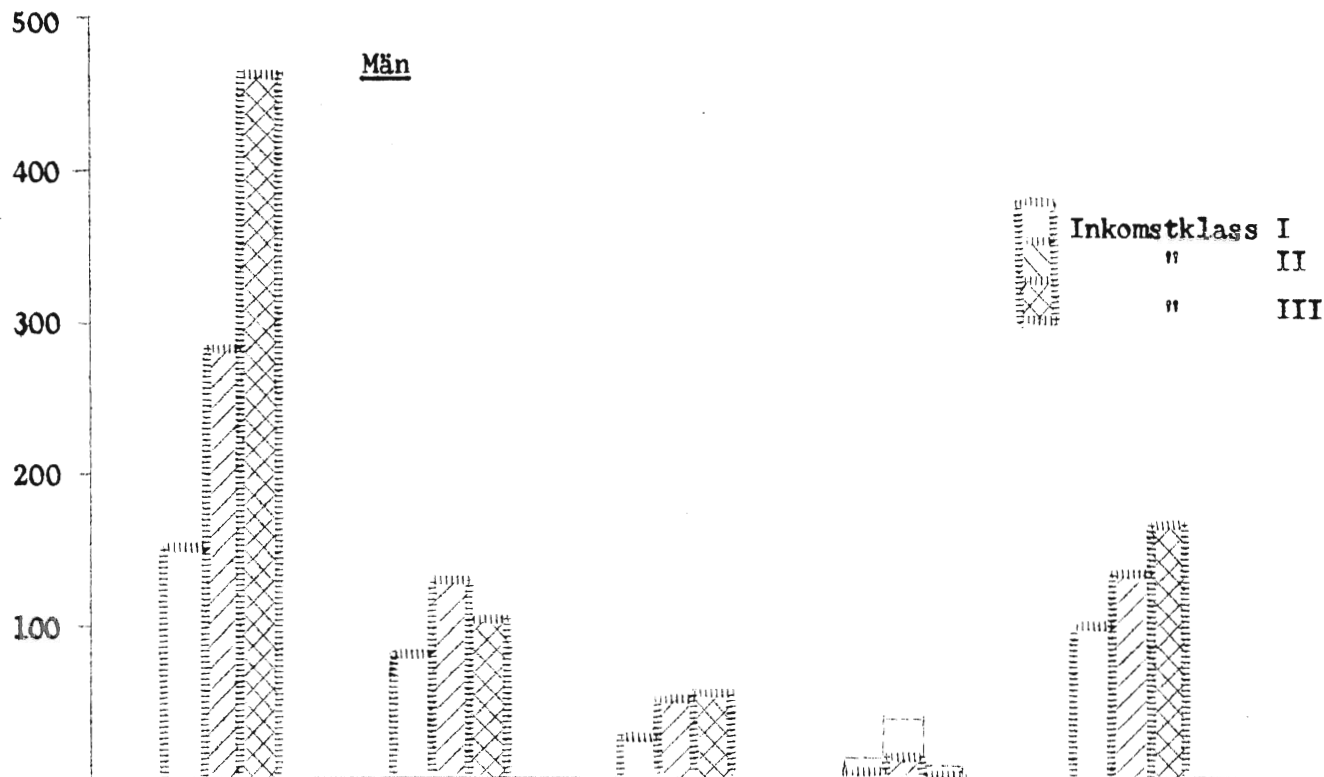
Av bilden över varustrukturen (diagram III:8) framgår att underkläder och strumpor samt skjortor och blusar uppenbarligen även i denna grupp är tämligen oberörd av inkomstskillnader. Däremot visar ytterkonfektionen, och alldeles speciellt är detta fallet för kvinnorna, en synnerligen stark inkomstpåverkan. Det mest utmärkande i strukturbilden är emellertid den stora betydelse som hemsömnaden har för kvinnorna i denna grupp (att döma av utgifterna för tyger etc. på sätt som tidigare redogjorts för). För de båda lägre inkomstgrupperna skulle försörjningen med hemtillverkade artiklar vara av ungefär samma storleksordning som av industritillverkade. För den översta inkomstgruppen ökar visserligen köpen av färdigsytt mycket starkt, men hemmatillverkningen syns ändå bibehållas på samma nivå.

Så har vi närmre undersökt i vad mån ungdomarna med egna inkomster, dvs. de som rubriceras som yrkesarbetande, har beklädnadsavgifter avvikande från de icke yrkesarbetande, vilken senare grupp väl också i allmänhet alltså bor kvar i föräldrahushållet. Det ligger uppenbarligen nära till hands att anta - och från sin omgivning få bestyrkt - att de ungdomar som har egen förvärvsinkomst också använder en väsentlig del av denna till eget personligt bruk, såsom till kläder och nöjen. Visar de då högre genomsnittsinköp? Betraktar vi diagram III:9, där nämnda distinktion har gjorts, finner vi för männen knappast något tecken på att så skulle vara fallet. Endast i den lägsta inkomstgruppen ligger de ej yrkesverksamma så väsentligt under de yrkesarbetande att det kan tas såsom en säkerställd skillnad. För kvinnorna visas i det högsta inkomstläget inte någon skillnad mellan de båda grupperna. I lägre inkomstlägen är emellertid skillnaden väl etablerad. Vi kan uttrycka detta resultat som att de yrkesarbetande kvinnorna utan hänsyn till eget eller familjens ekonomiska läge etablerar en hög beklädnadsstandard och att denna standard inte blir särskilt annorlunda i högre inkomstlägen. Vi kan också notera, att yrkesarbetande kvinnor i lägsta inkomstgrupp har ungefär dubbelt så höga beklädnadsutgifter som männen i motsvarande läge.

Diagram III:8 Beklädnadsköpen på huvudgrupper och inkomstklasser

Belopp i kronor per år

Åldersgrupp 15 - 24 år

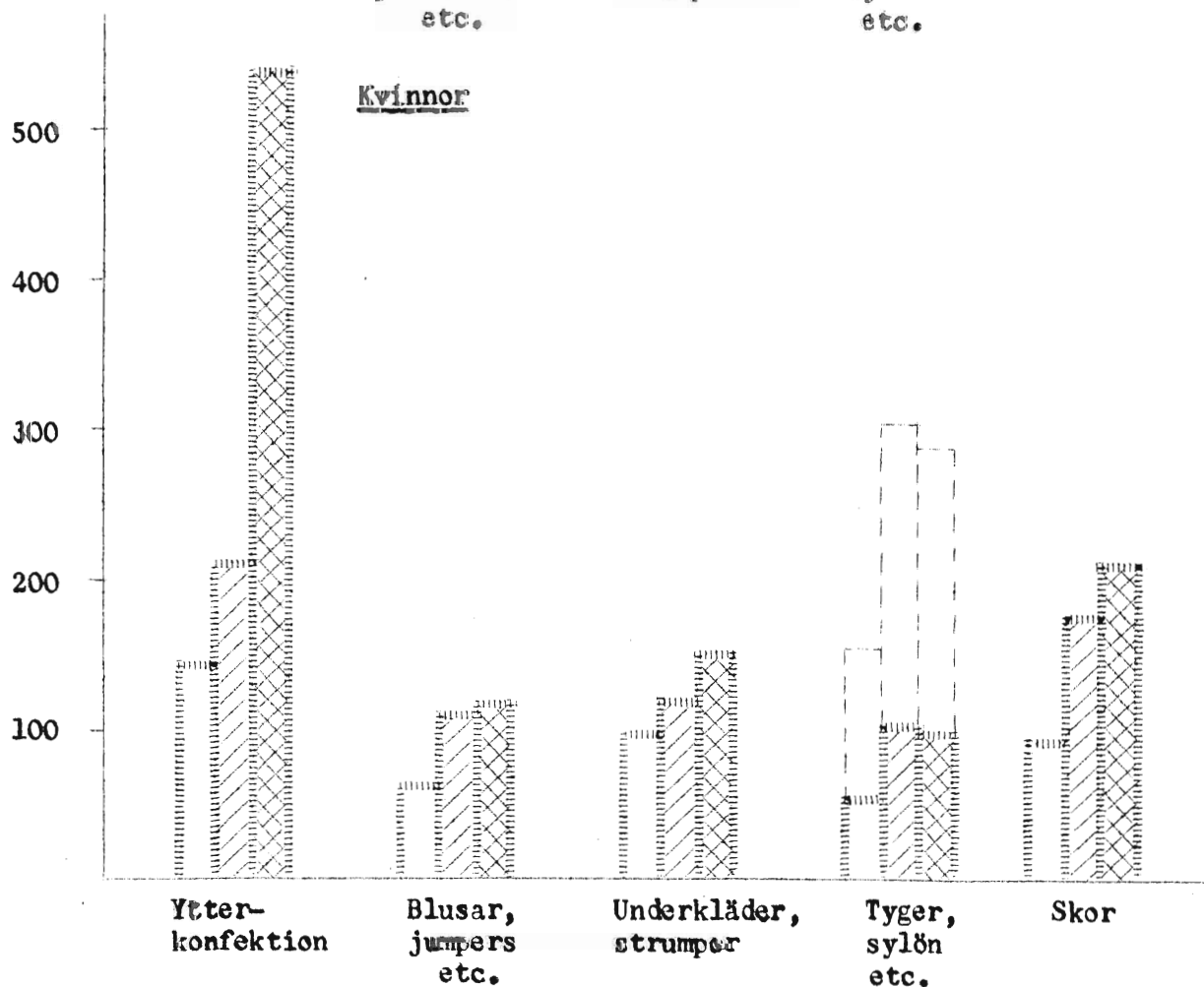
Ytterkonfektion

Skjortor, pullovers etc.

Underkläder, strumpor

Tyger, sylön etc.

Skor

Ytterkonfektion

Blusar, jumpers etc.

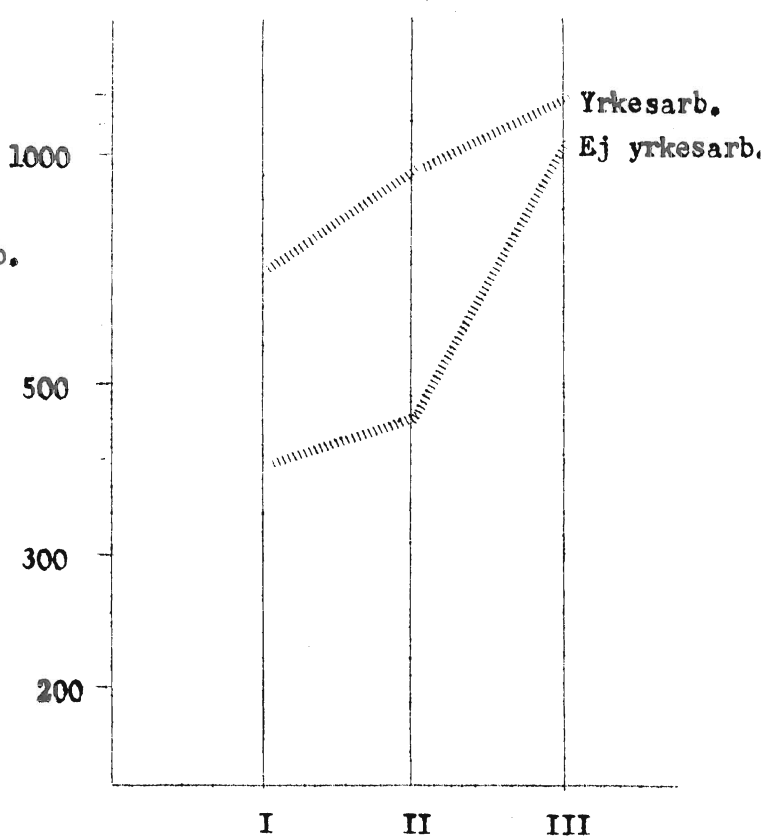
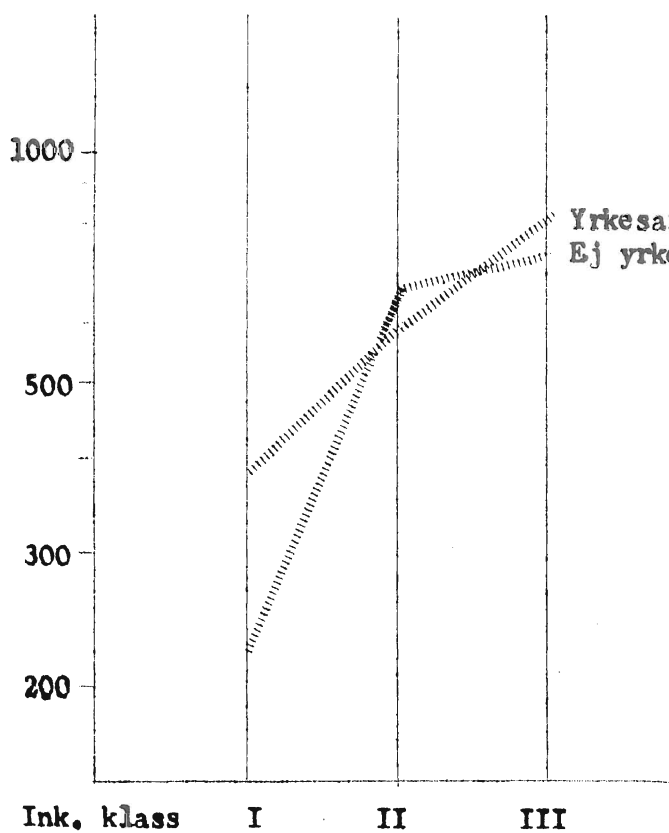
Underkläder, strumpor

Tyger, sylön etc.

Skor

Diagram III:9 Beklädnadsutgifter för ungdom efter yrkesarbete

Belopp i kronor per år - Log-skala

Åldersgrupp 15 - 24 årMän / stad o. landKvinnor / stad o. land

III:6. Beklädnadsköpen i åldern 25-44

Detta är den yngre av de båda huvudgrupperna med personer i arbetsåldern. Det är en stor grupp omfattande i hela riket cirka 1 miljon män och 1 miljon kvinnor. Vi finner av tabellen III:5 att fördelade på inkomstklasser faller ungefär en tredjedel på varje av våra klasser.

Tabell III:5

Antal personer i åldersgruppen 25-44 år

Inkomst- klass	Fördelning i procent					
	Män			Kvinnor		
	Stad	Land	Riket	Stad	Land	Riket
I	20	54	33	21	57	34
II	41	34	39	41	31	37
III	39	12	28	38	12	29
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal i materialet	10 024	6 321	16 345	10 598	6 119	16 717
Antal i riket			1.032.500			1.015.700

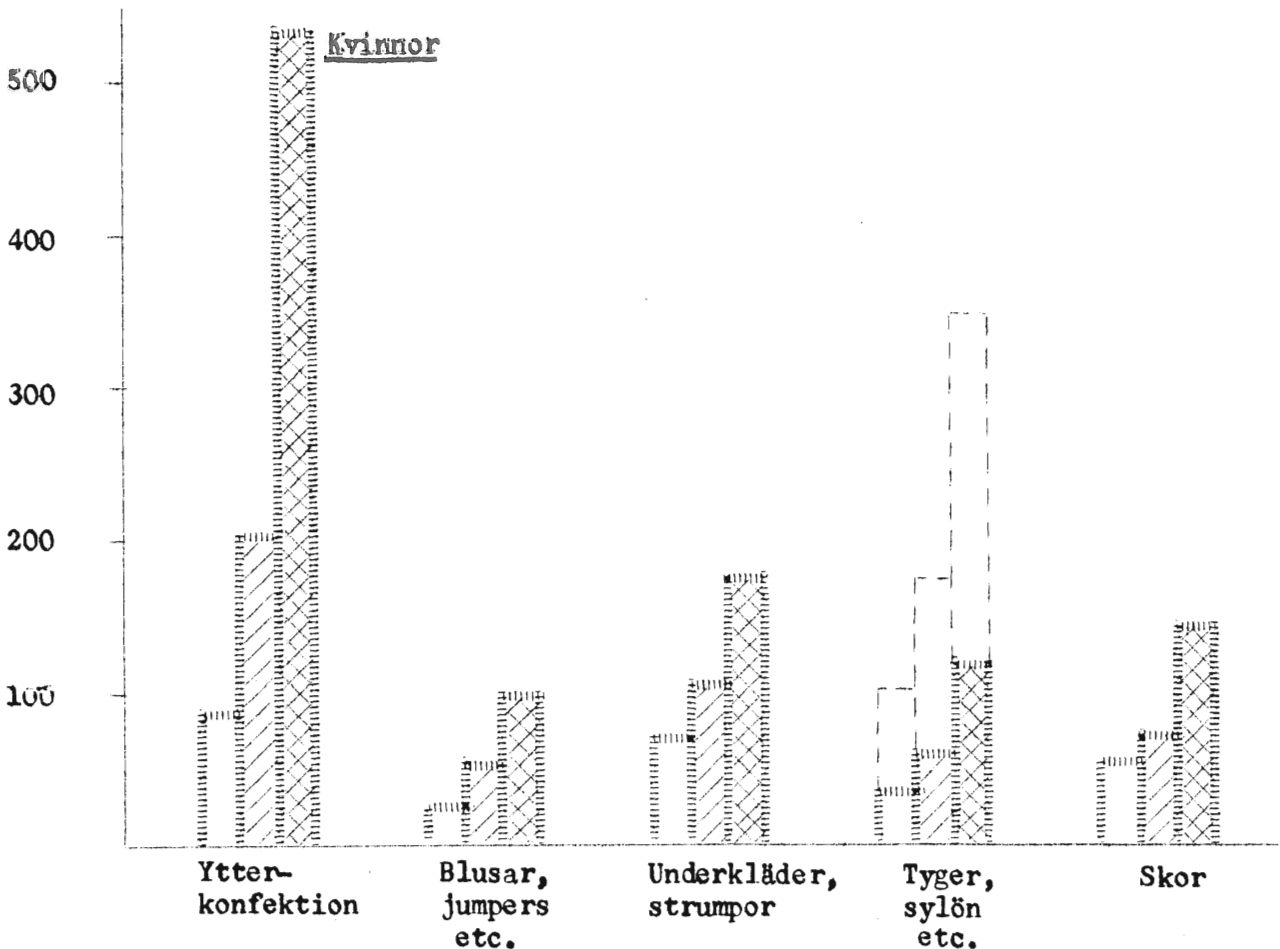
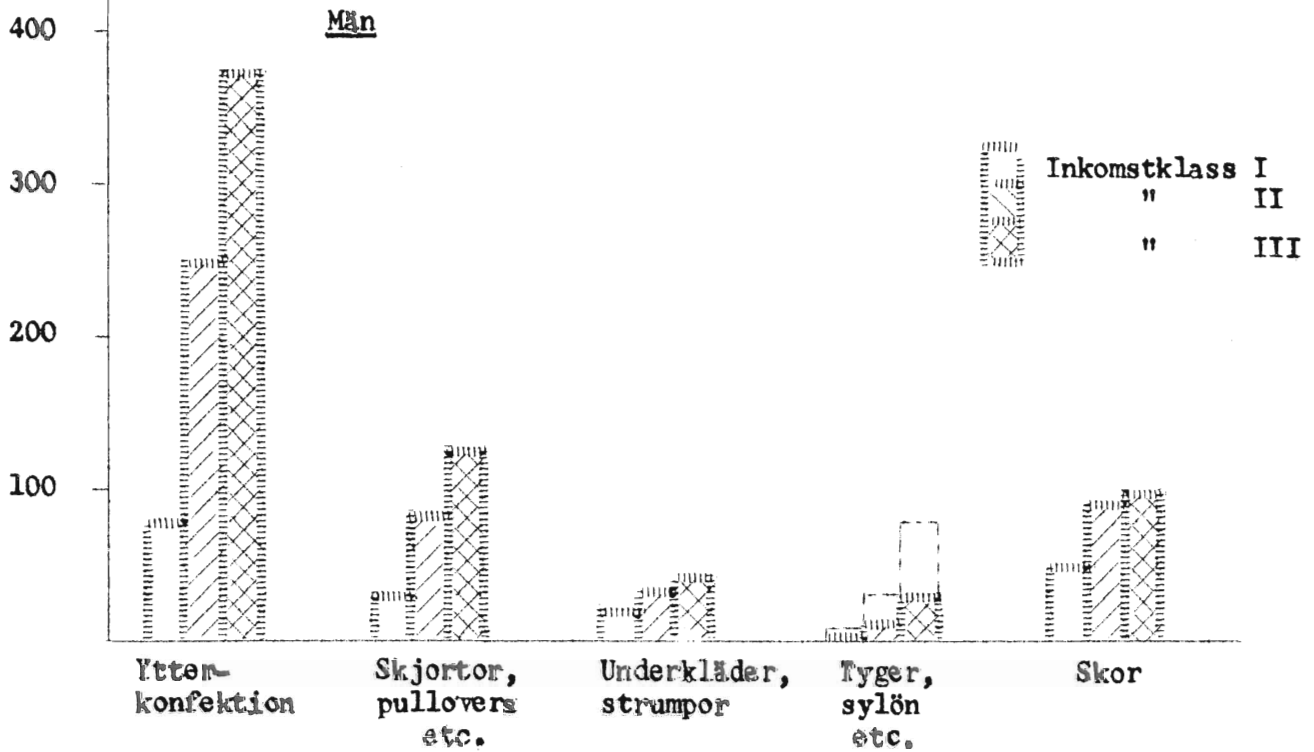
Vi ger först som tidigare en bild av beklädnadsköpens fördelning på varugrupper (diagram III:10). Det noteras för män den starka koncentrationen till ytterkonfektion samt att inköpen ökar starkt i högre inkomstlägen. Emellertid är det kanske snarare riktigt att säga, att inköpen i den lägsta inkomstgruppen är anmärkningsvärt låga (såsom vi poängterat i den inledande översikten). Vad kvinnorna beträffar finner vi såsom i tidigare åldersgrupp en stark ökning av ytterkonfektion i det högre inkomstläget. Vi finner att även i denna ålder hemsömnaden intar en central plats i deras försörjning med textilvaror. Det finns ingen tendens att denna försörjningskälla blir av mindre betydelse i högre inkomstlägen. Slutligen kan det vara av intresse att utläsa, att inköpen av ytterkonfektion (per person) är avsevärt högre för kvinnor än för män i den högsta inkomstklassen, medan i mellanklassen förhållandet är

Diagram III:10

Beklädnadsköpen på huvudgrupper och inkomstklasser

Belopp i kronor per år

Åldersgrupp 25 - 44 år

det omvända. Vi kan fråga oss om detta sammanhänger med att praktiskt taget alla män i denna åldersgrupp är yrkesarbetande, medan en avsevärd del av kvinnorna är hemarbetande, och att dessa kanske främst återfinns i de lägsta inkomstklasserna.

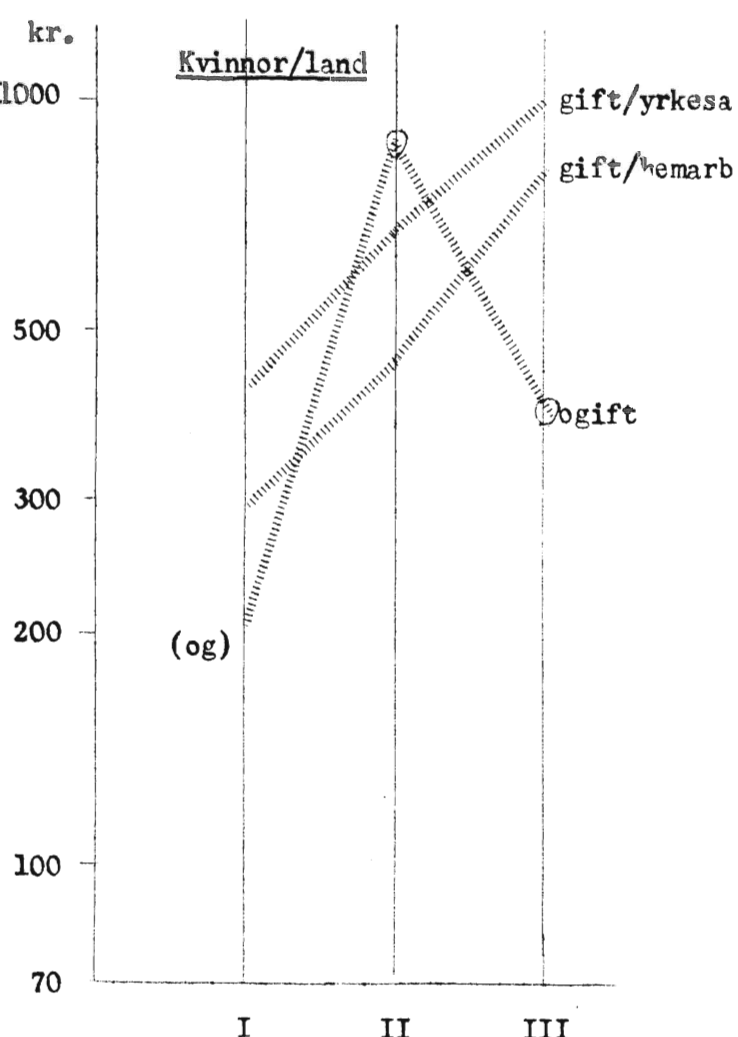
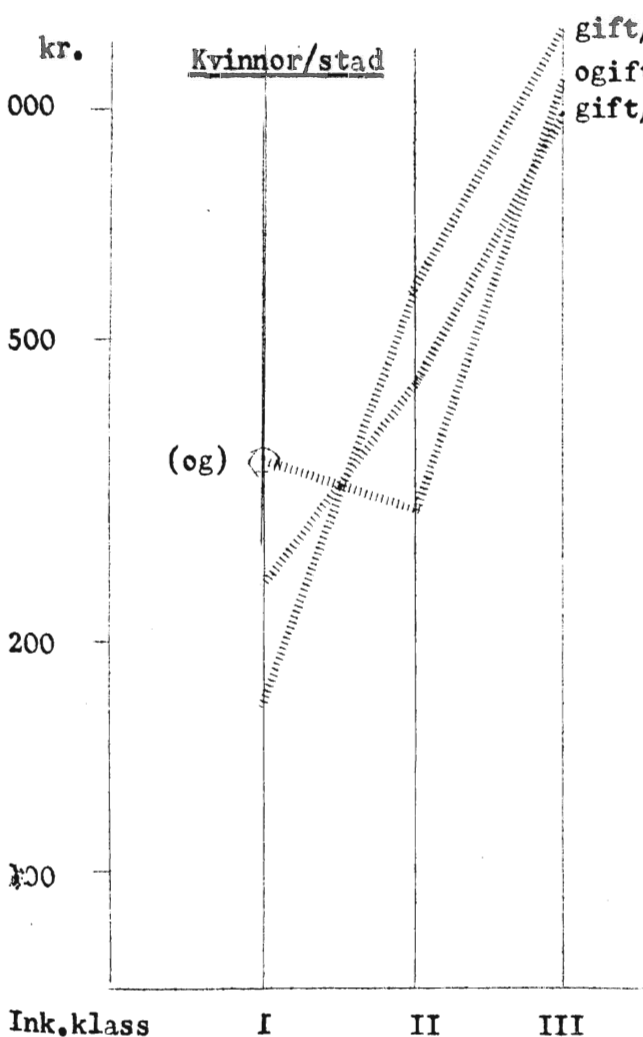
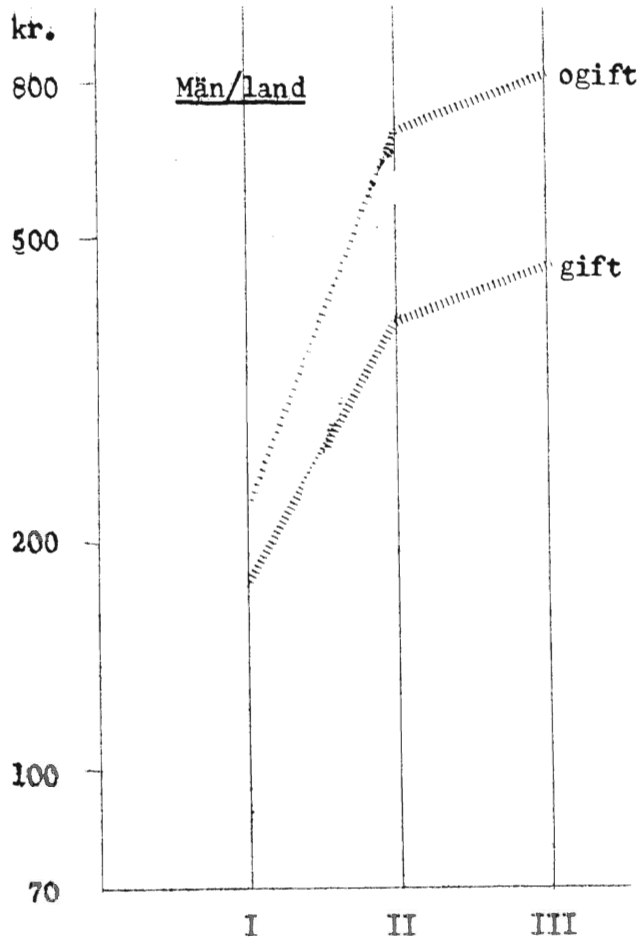
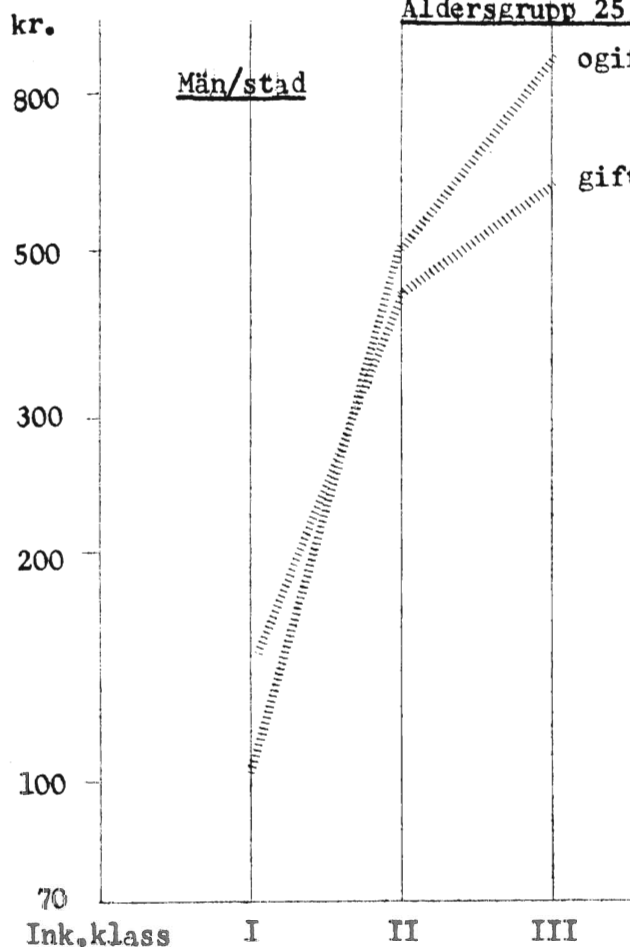
Sistnämnda fråga har vi sökt belysa i den specialbearbetning som redovisas i diagram III:11. Här har vår utgångspunkt varit följande. Det kan förmodas att familjebildning medför en så förändrad intresseinriktning eller miljö eller tidsdisposition att detta, oberoende av ev. inkomstskillnader, sätter sin prägel på beklädnadsköpen. Framför allt kan det argumenteras att detta gäller den husmoder som icke längre är yrkesarbetande utan huvudsakligen tillbringar sin tid i hemmiljö. Att nu döma av vårt material har den anförda tankegången ett berättigande för män i denna åldersgrupp: de ogifta visar i högre inkomstlagen starkt ökade beklädnadsutgifter och i de högre grupperna markerat högre totalutgifter. För kvinnorna bekräftas emellertid knappast våra förmodanden. Väl ligger i allmänhet de gifta yrkesarbetande kvinnornas utgifter högst av de tre grupperna, men skillnaderna i förhållande till hemarbetande är inte på någon punkt särskilt stora.

I diagram III:12 ges en illustration som delvis är en parallell till den föregående. Vi angav familjebildningen såsom en faktor påverkande utgifterna för beklädnad. I denna andra bearbetning har vi använt förekomsten av barn och antalet barn såsom mätare på ett sådant miljöinflytande. Vi skulle då argumentera som så att ogifta personer och gifta utan barn är mera utåtriktade. Å andra sidan skulle ett stort antal barn - och detta gäller naturligtvis särskilt husmodern - indikera en mera hemorienterad tillvaro. Medför det förra högre och det senare lägre beklädnadsutgifter? Vi finner att vårt material inte på någon punkt bär fram ett sådant resonemang. I den mån materialet överhuvudtaget visar några skillnader att fästa sig vid, så ligger beklädnadsutgifterna för dem som tillhör de stora familjerna högre än övriga. Tar vi utgångspunkten däri, så skulle argumenteringen snarare kunna bli, att ett stort antal barn ökar föräldrarnas intresse och utgifter för den egna beklädnaden.

Vi kan så slutligen till vad som anförts om skillnader mellan stad och land notera, att inga speciella sådana föreligger mellan stad och land i här behandlade avseenden, samt att utgiftsnivån är i stort sett likartad.

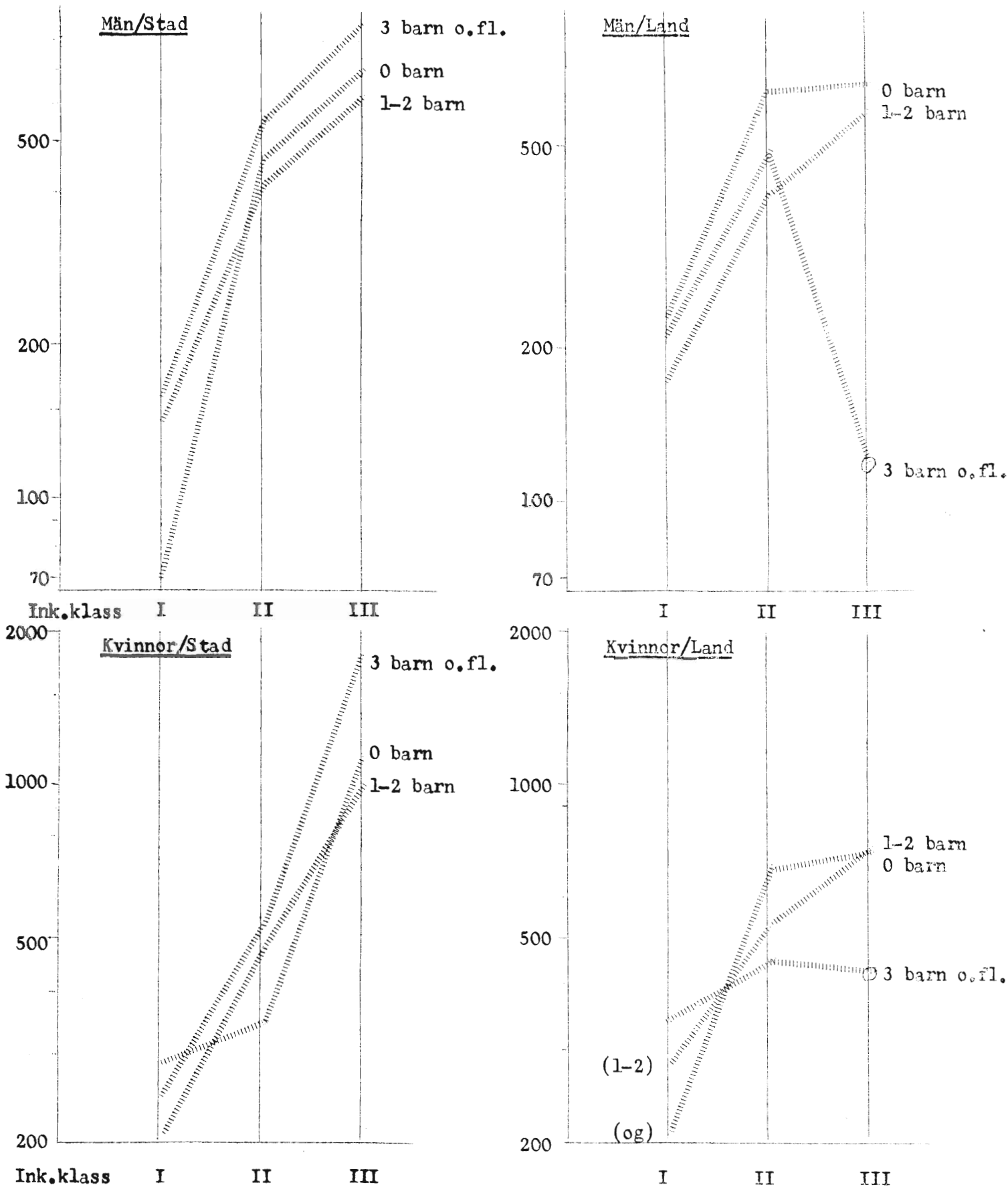
Belopp i kronor - Log-skala

Åldersgrupp 25 - 44 år

Belopp i kronor per år - Log-skala

Åldersgrupp 25 - 44 år

III:7. Beklädnadsköpen i åldern 45-64

Detta är den andra stora huvudgruppen av vuxna, och även den består av inemot en miljon män och en miljon kvinnor. Våra siffror för denna grupp ger uttryck för beklädnadsköpen för personer som i genomsnitt är 20 år äldre än föregående åldersgrupp. Det skulle kunna antas att deras arbetssituation, deras hemmiljö och deras intressesfär i övrigt därigenom är annorlunda än för den yngre gruppen. I tabell III:6 visar vi emellertid att fördelningen på de tre inkomstklasserna är i stort sett samma som i föregående huvudgrupp.

Tabell III:6

Antal personer i åldersgruppen 45-64 år

Inkomst- klass	Fördelning i procent					
	Män			Kvinnor		
	Stad	Land	Riket	Stad	Land	Riket
I	22	55	36	21	55	35
II	39	29	35	40	32	37
III	39	16	29	39	13	28
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal i materialet	8 300	6 492	14 792	8 661	6 414	15 075
Antal i riket			910 300			936 100

Jämför vi strukturbilden i diagram III:13 med den föregående åldersgruppens (diagram III:10) finner vi knappast på någon punkt avvikelser av betydelse. För män gäller praktiskt taget identitet både beträffande inköps fördelning och storlek. För kvinnor kan noteras en något lägre nivå men i övrigt en praktiskt taget lika inköpsstruktur. Även i denna grupp intar hemsömnaden en betydelsefull ställning.

Vi har på åldersgruppen prövat hypoteserna rörande skillnader efter civilstånd och yrkesarbete samt efter familjestorlek. Om resultatet kan helt kort noteras att bilden är densamma som i den yngre åldersgruppen: en tendens till högre utgifter för de ogifta männen i höga inkomstlägen och praktiskt taget inte någon skillnad mellan yrkesarbetande och hemarbetande kvinnor annat än i den lägsta inkomstgruppen.

Belopp i kronor per år

Åldersgrupper 45 - 64 år

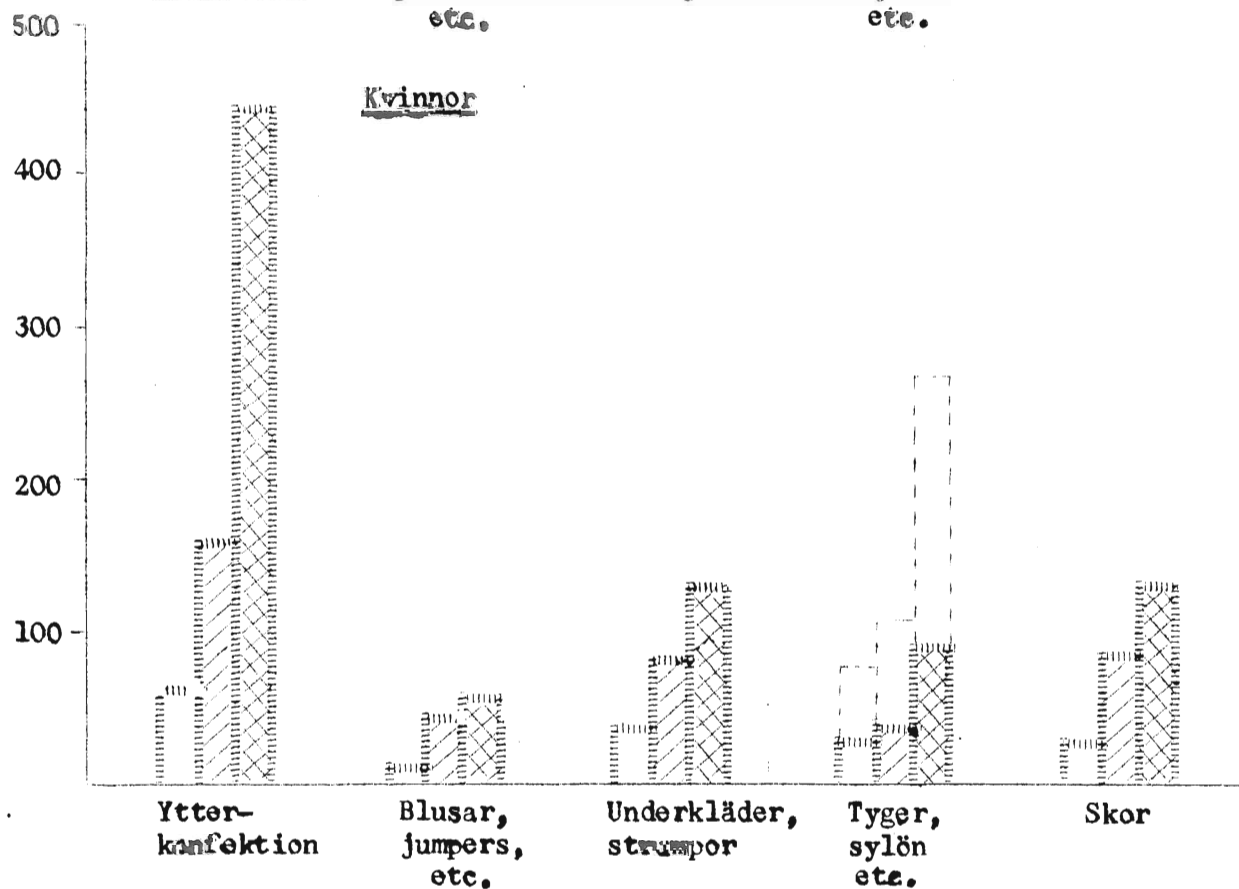
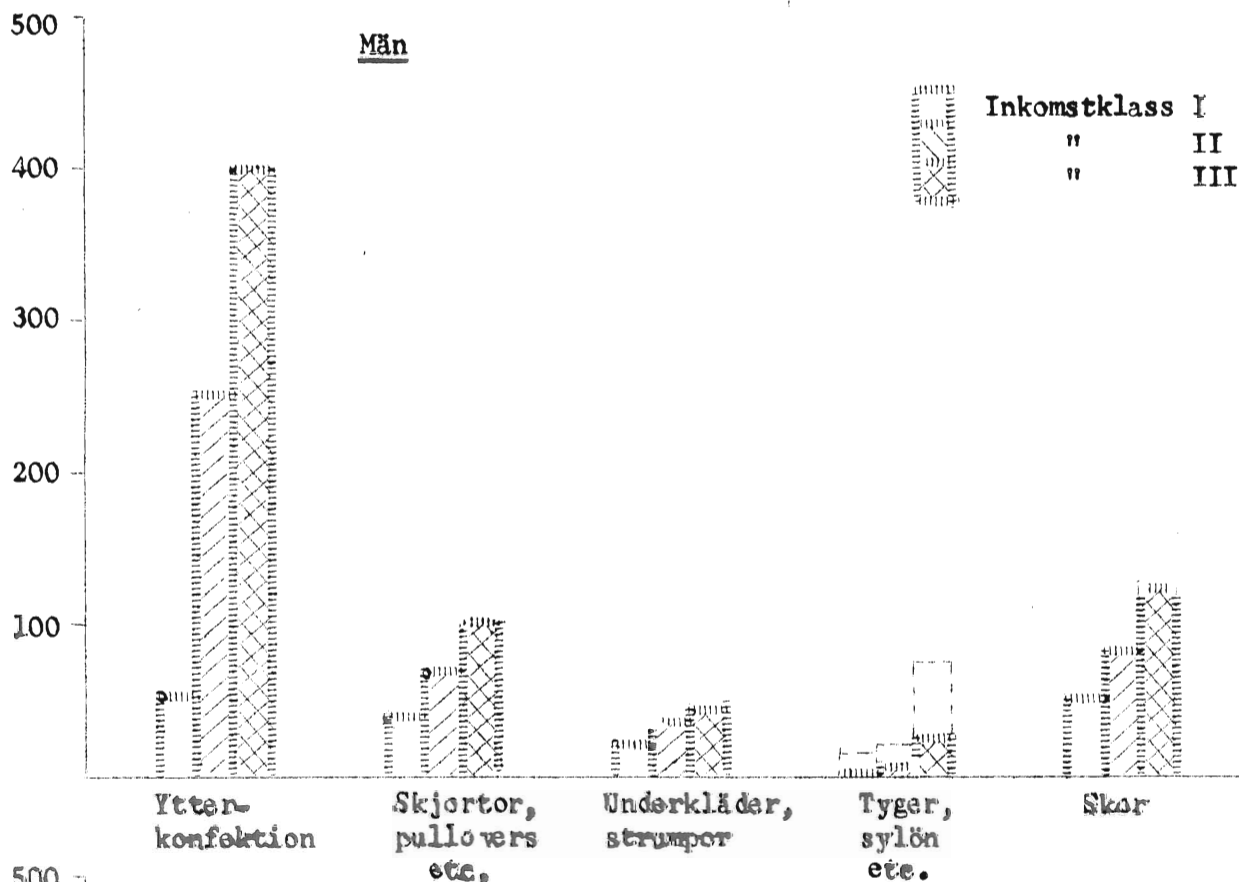

Diagram III:14. Beklädnadsutgifter efter civilstånd och yrkesarbete

Belopp i kronor - Log-skala

Åldersgrupp 45 - 64 år

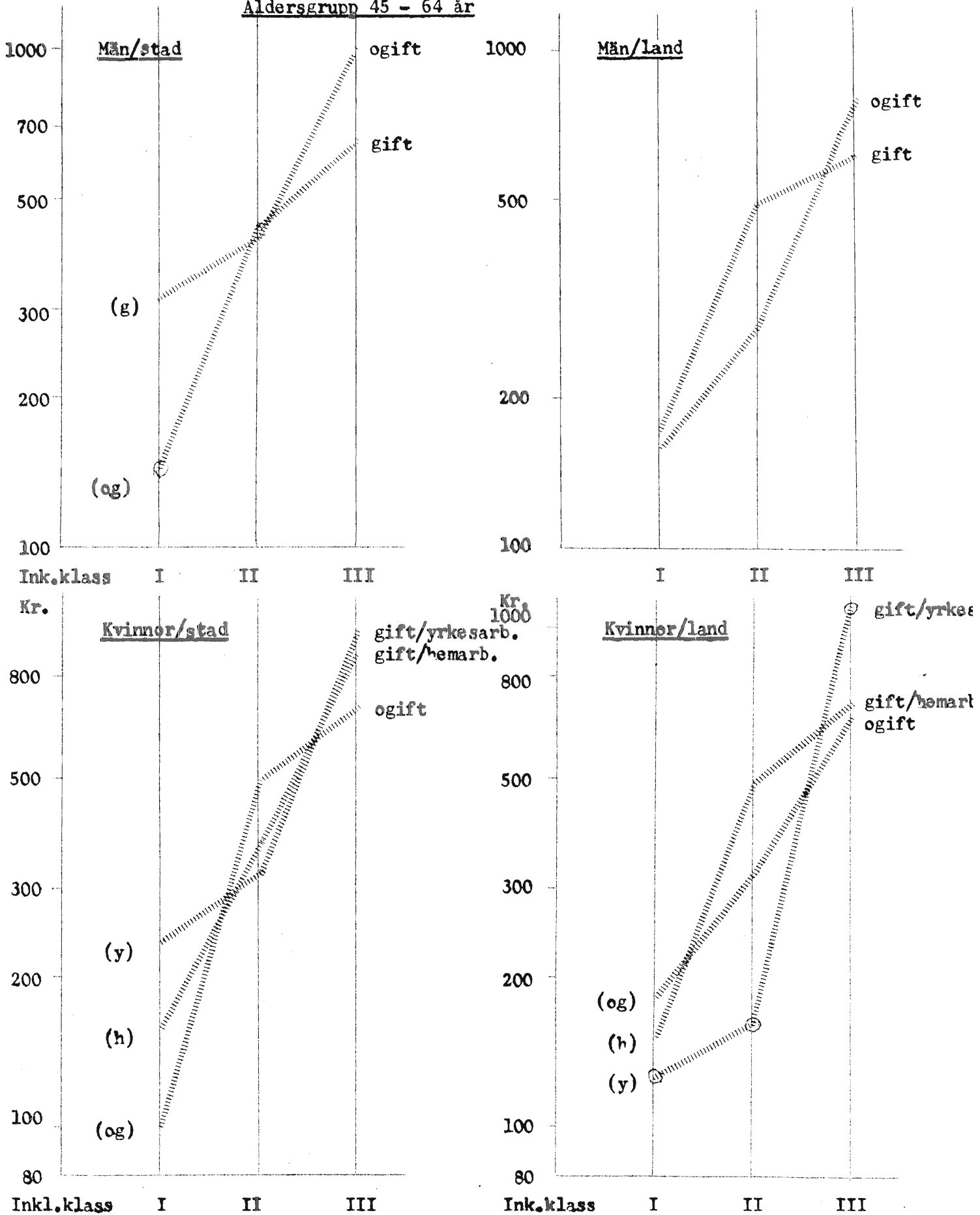
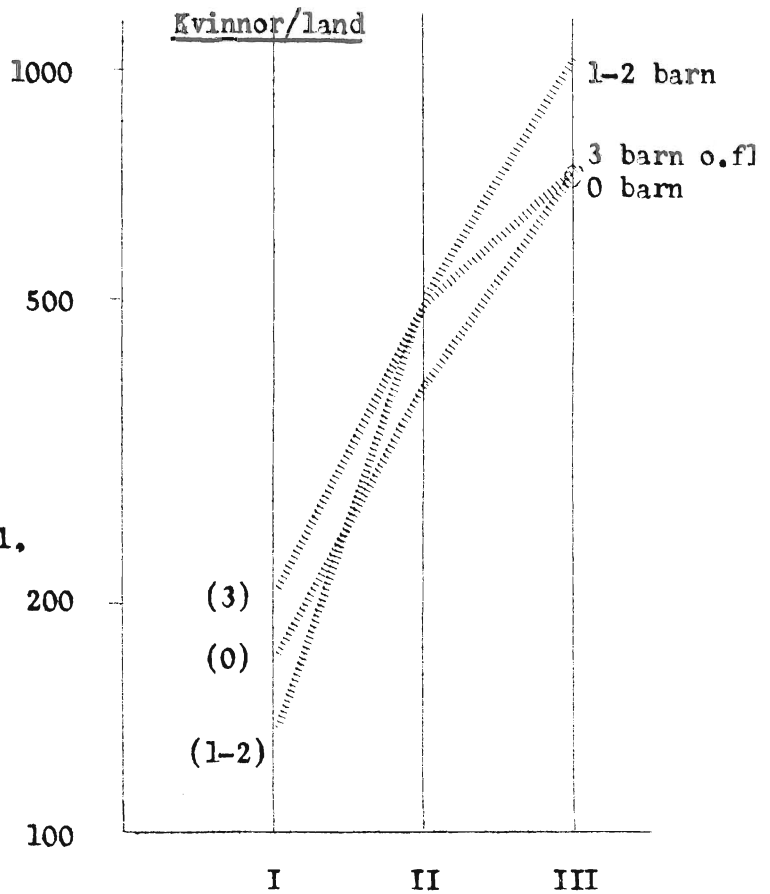
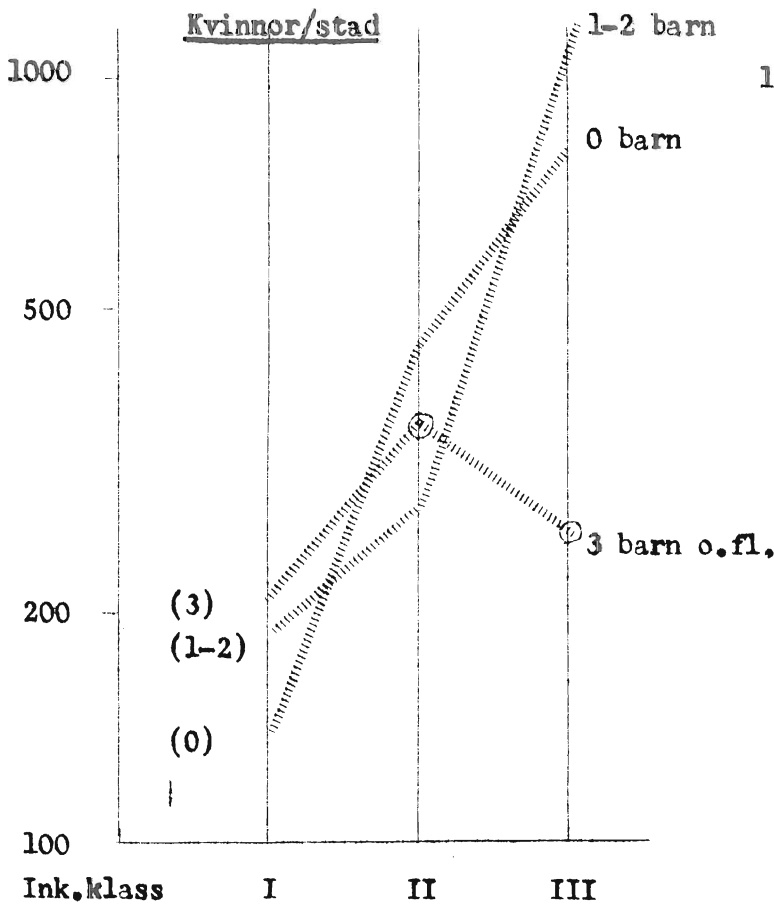
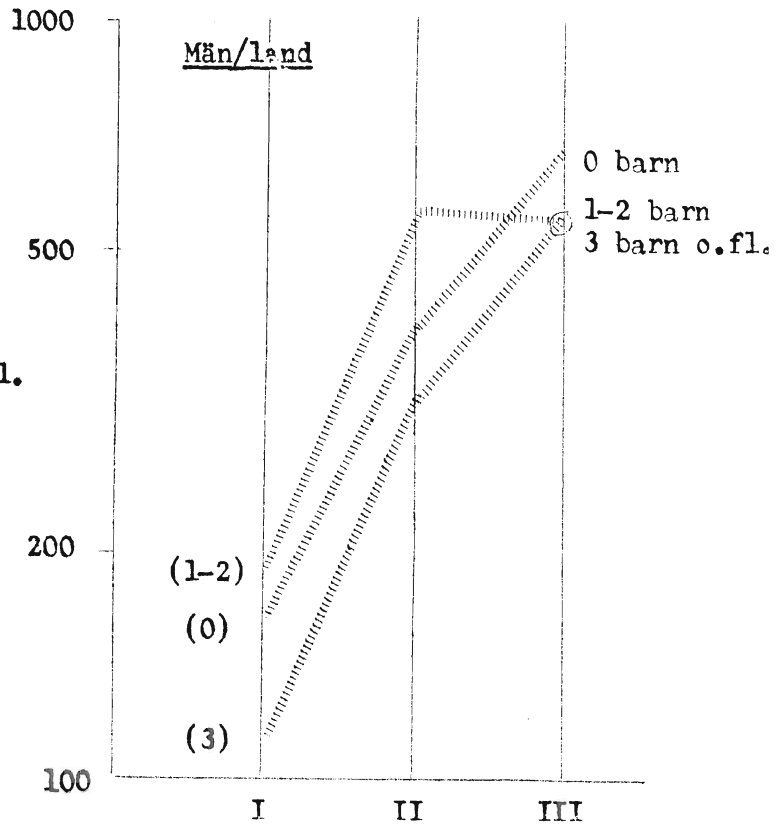
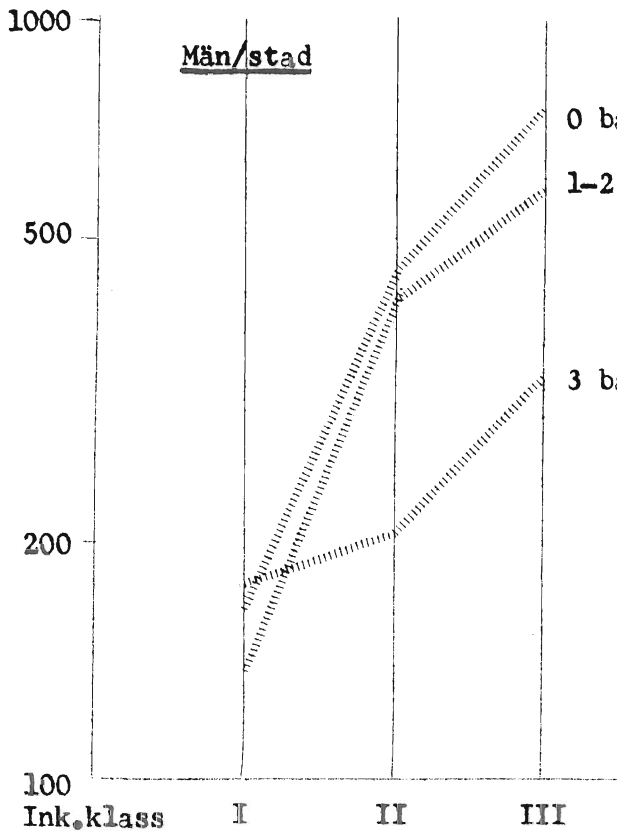

Diagram III:13

Beklädnadsutgifter efter familjestorlek

Belopp i kronor per år - Log-skala

Åldersgrupp 45 - 64 år

III:8 Åldringarnas beklädnadsköp

I denna sista grupp finns redovisade personer 65 år och däröver. Även här har vi anledning att misstänka en viss heterogenitet, främst därigenom att ett flertal personer över 65 år alltjämt fortsätter sitt förvärvsarbete. Vi kan förmoda att detta förhållande är av betydelse vid jämförelse med de egentliga pensionärerna. Vi visar först i tabell III:7 antalet personer i gruppen samt fördelningen på inkomstklasser. Där finner vi att i denna sista grupp vi har samma koncentration till den lägsta klassen som för barnen: cirka hälften av åldringarna återfinns där.

Tabell III:7

Antal personer i åldersgrupp 65 år och mera

Inkomstklass	Fördelning i procent	
	Män	Kvinnor
I	57	49
II	31	32
III	12	19
Summa	100	100
Antal i materialet	5 928	6 131
" " riket	383 800	450 200

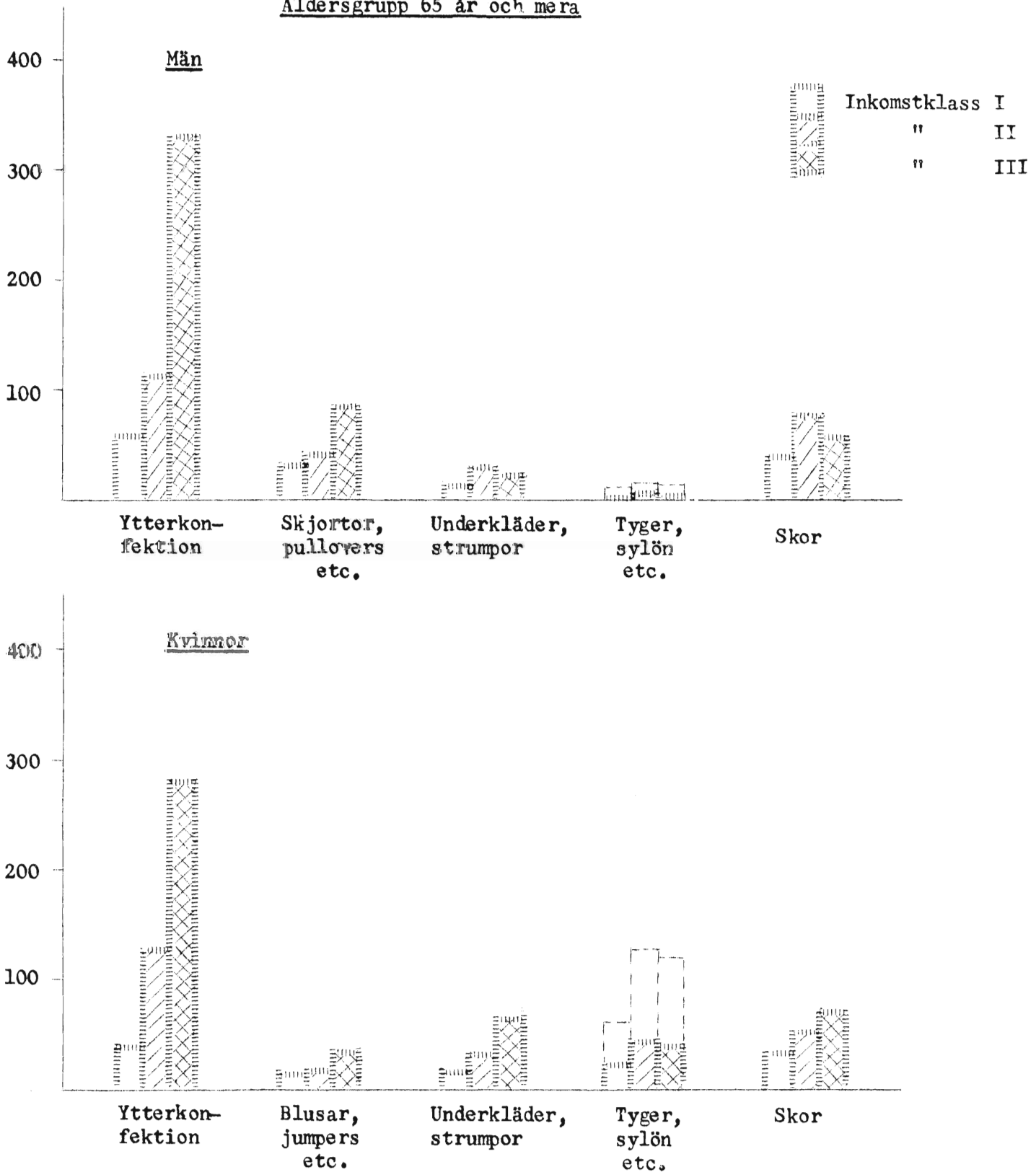
Strukturbilden i diagram III:16 innehåller inget särskilt avvikande från tidigare grupper utöver en betydligt lägre nivå. Vi noterar att inköpen av färdigkonfektion, särskilt för kvinnorna i den lägsta inkomstgruppen, är synnerligen ringa. Hemsömnaden är visserligen av mindre omfattning än i yngre åldersgrupper men i de båda lägsta inkomstklasserna dock av större relativ betydelse.

Den ovan vidrörda synpunkten huruvida förvärvsarbete påverkar beklädnadskonsumtionen i denna åldersgrupp har prövats i en specialbearbetning som redovisas i diagram III:17. Vi finner att det för männen finns en tendens till högre beklädnadsutgifter

Belopp i kronor per år

Åldersgrupp 65 år och mera

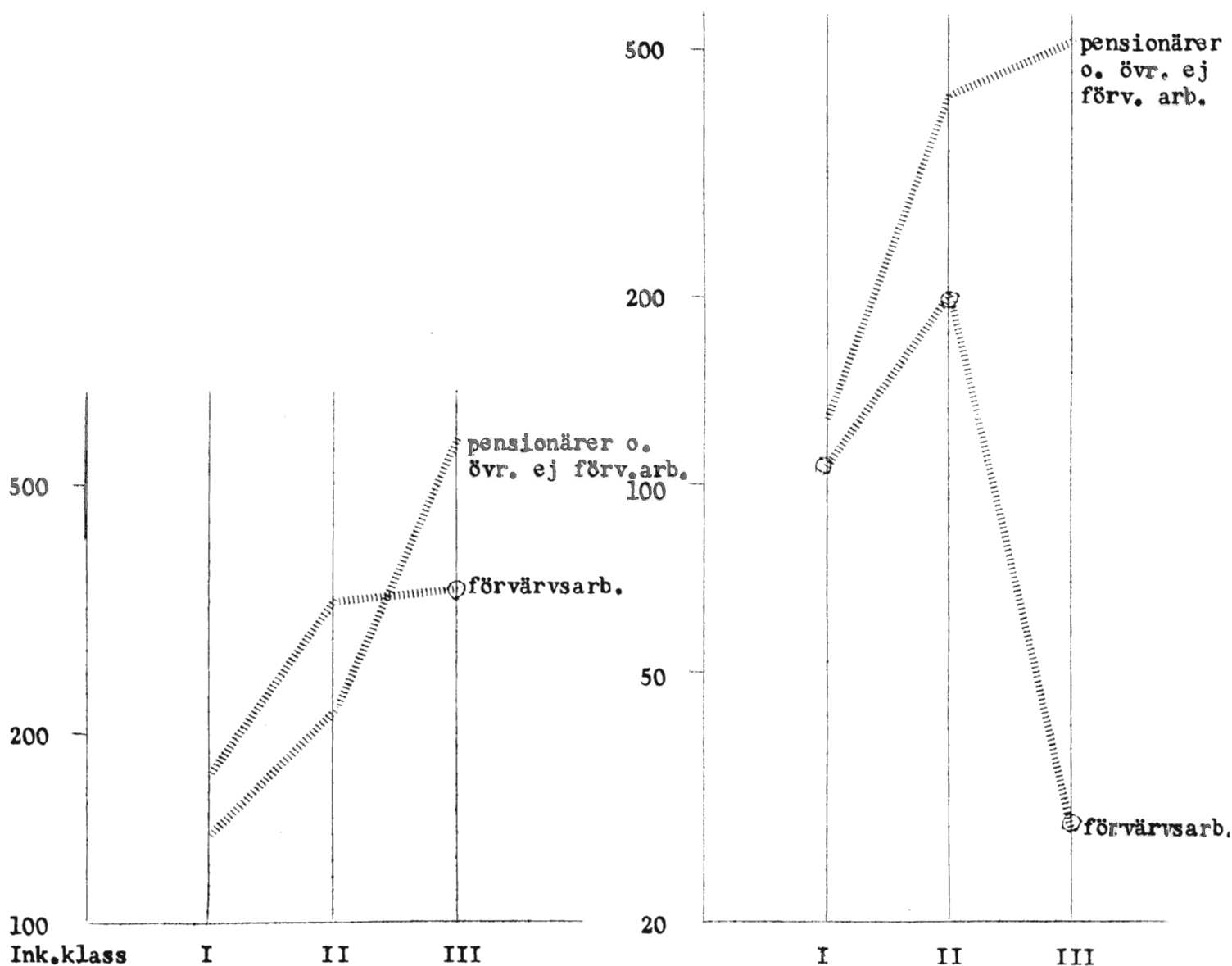

Belopp i kronor per år - Log-skala

Åldersgrupp 65 år och mera

Män / stad o. land

Kvinnor / stad o. land

för de förvärvsarbetande men att skillnaden i förhållande till pensionärer och övriga ej är särskilt stor. De förvärvsarbetande kvinnorna i denna grupp är alltför få för att vi skall kunna erhålla något jämförelsematerial.

Vi har även på materialet prövat en annan tanke, nämligen att skillnader kunde föreligga i beklädnadskonsumtionen mellan de åldringar som vistas ensamma och de som vistas i en större familj, såsom t.ex. farföräldrar. Vi kan som framgår av diagram III:18 inte finna att denna tanke blir särskilt väl bestyrkt vad männen beträffar. För kvinnorna visar det sig emellertid att de som vistas i en annan familj såsom "äldre kvinnlig släkting" uppenbarligen har en väsentligt lägre beklädnadsstandard än de äldre damer som bor ensamma eller tillsammans med make.

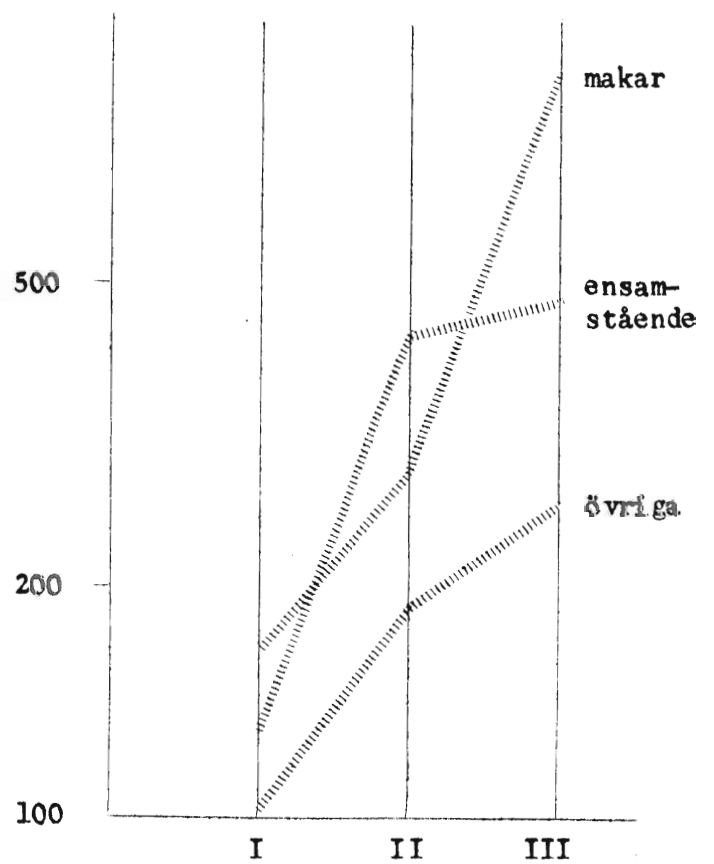
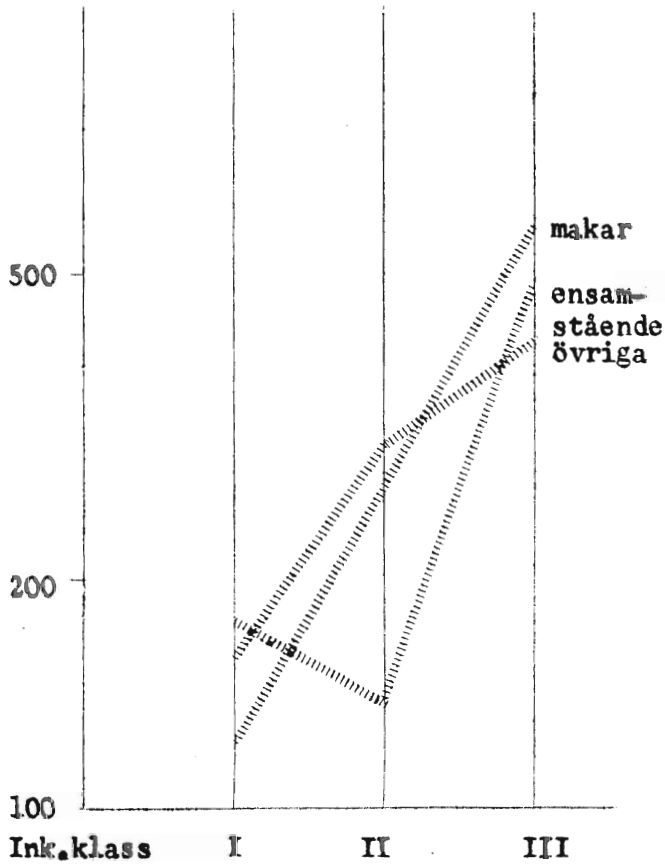
Diagram III:18. Beklädnadsutgifter för åldringar efter familjetillhörighet

Belopp i kronor per år - Log-skala

Åldersgrupp 65 år och mer

Män / stad o. land

Kvinnor / stad o. land

III:9. Beklädnadsköpen i skilda socialgrupper

Det ligger nära tillhands anta och det anförs ofta att just beträffande kläder - som ju är utåt synliga tecken på konsumtionsnivån - man skall finna skillnader mellan olika grupper av människor orsakade av skillnader i miljö, tradition, ambitioner och andra mera socialt betingade faktorer. Att sådana sociala krafter är viktiga drivfjädrar på vissa konsumtionsområden är helt uppenbart. Men gäller det på beklädnadssidan?

Ett uttömmande svar på den frågan kan vi inte ge utifrån det material vi disponerar. Vi har emellertid provat materialet med utgångspunkt från ett par av de "grupper" som ofta anses vara av betydelse i sådana sammanhang. Sålunda har vi antagit att industriarbetaren och lantarbetaren skulle kunna vara två sådana grupper, och att de skulle kunna ha andra vanor och värderingar än t.ex. städernas tjänstemän eller landsbygdens självägande bönder. Men skall det vara någon mening att i detta sammanhang tala om ett socialt kraftfält så bör skillnader utvisas inte bara av huvudpersoner av angivet slag utan även av de andra medlemmarna i deras hushåll. Vidare har vi sagt oss att nämnda mekanism bör vara mest tillämplig rörande ytterbeklädnad. Vår prövning har vi därför satt in på posten ytterkonfektion. Den redovisas i diagram III:19.

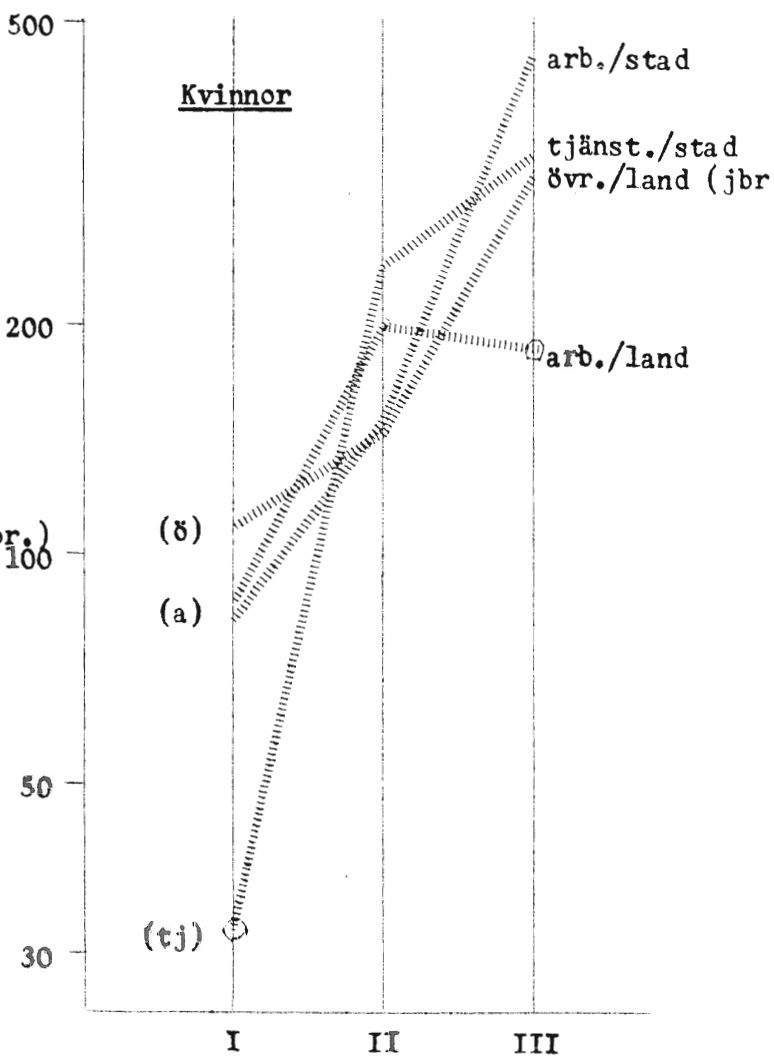
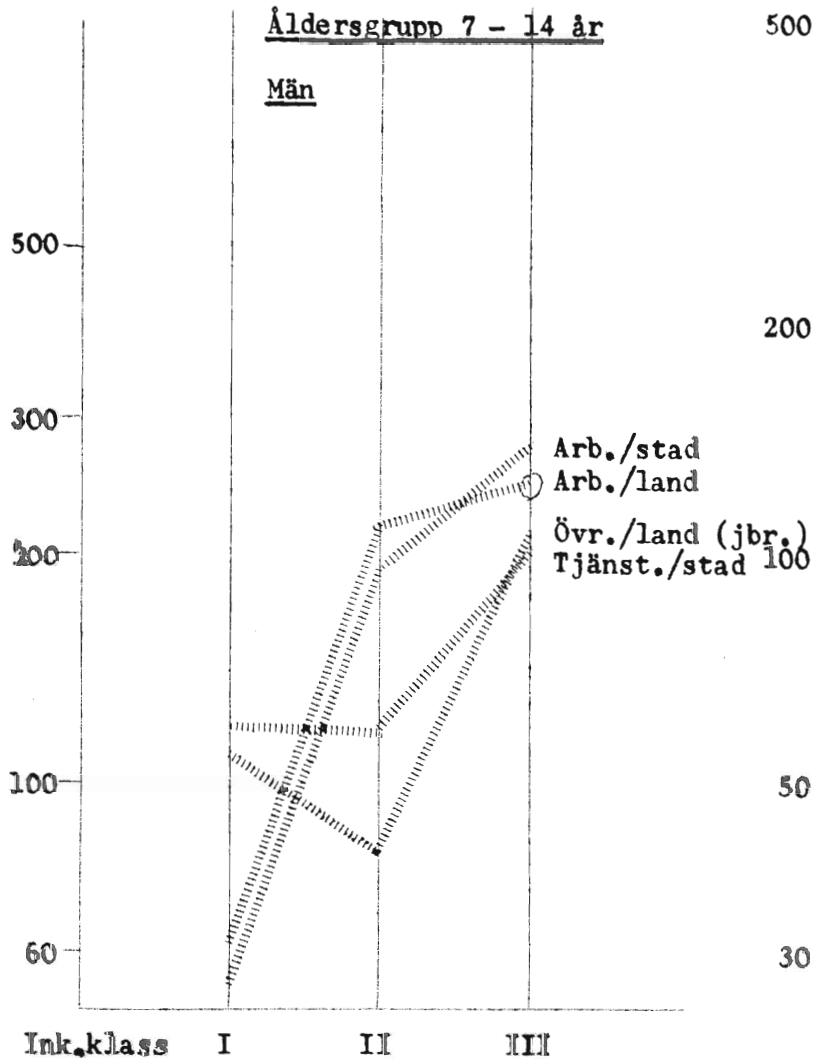
Granskar vi resultaten först vad skolbarnen beträffar finner vi en ganska klart utvisad skillnad: för pojkar i arbetarhemmen visas i de högre inkomstklasserna avgjort högre utgifter. Skillnaden är dock inte särskilt stor - det rör sig om nivån 270 kronor emot 200 - men antyder förekomsten av en social "kompensationsmekanism". För flickor finner vi dock ingen utvecklad tendens i denna riktning. Inte heller beträffande ungdomar 15-24 år träffar vi på några klara skillnader; för kvinnor är snarare enhetligheten anmärkningsvärt stor. För vuxna män noteras en tendens till högre utgifter för tjänstemannagruppen, mest utpräglad vid högre inkomster. Detta kan anges som en större inkomstkänslighet för tjänstemän eller som en viss "mättnad" för arbetare i högre inkomstlägen. För vuxna kvinnor finns antydning till en liknande bild.

Vårt slutintryck från denna granskning blir således att i allmänhet de traditionella klassbegreppen som arbetare och tjänstemän icke är av särskilt stor relevans för diskussion av beklädnadskonsumtionen. De väsentliga skillnaderna i beklädnadskonsumtion - och härvidlag är resultatet identiskt med de flesta av granskningarna i det föregående - sammanhänger med ekonomiska faktorer. I övrigt uppvisar Sverige numera en tämligen enhetlig medelklassstandard.

agram III:19 A. Utgifter för ytterkonfektion i skilda socialgrupper (enligt hushållsför-
ståndarens yrkestillhörighet)

Belopp i kronor per person - Log-skala

Åldersgrupp 7 - 14 år

Åldersgrupp 15 - 24 år

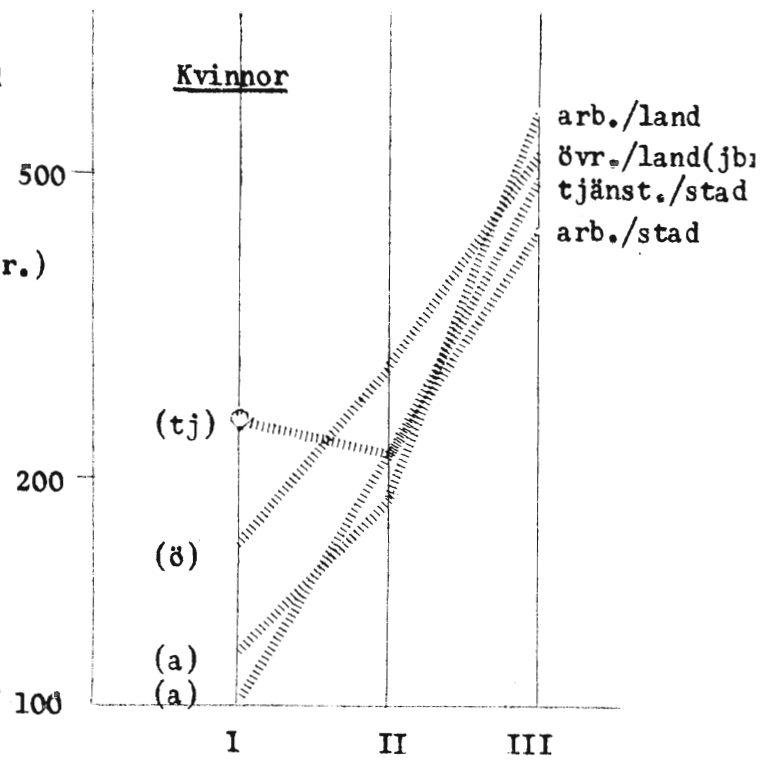
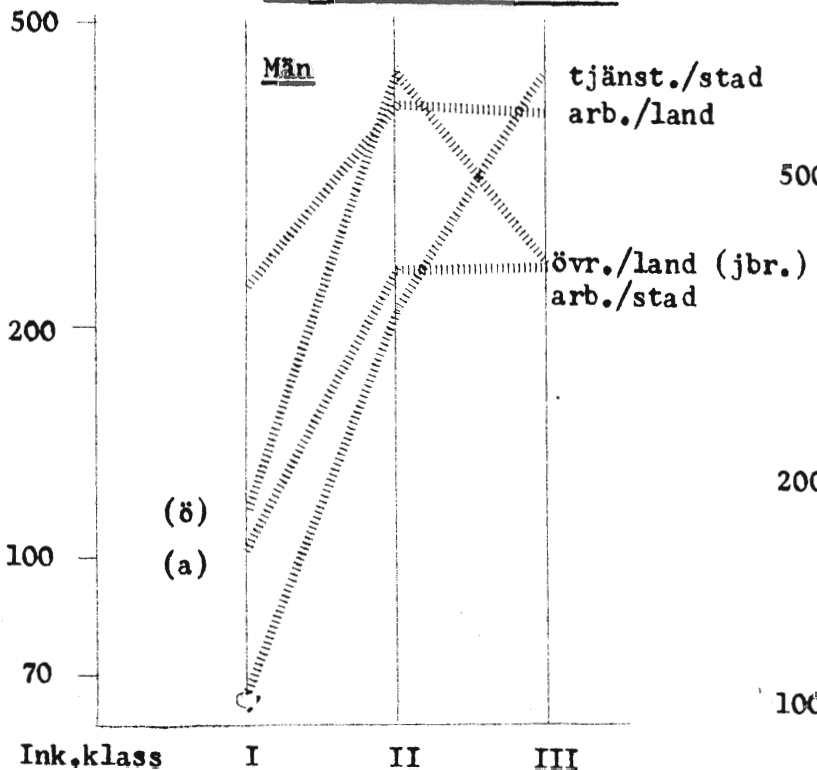
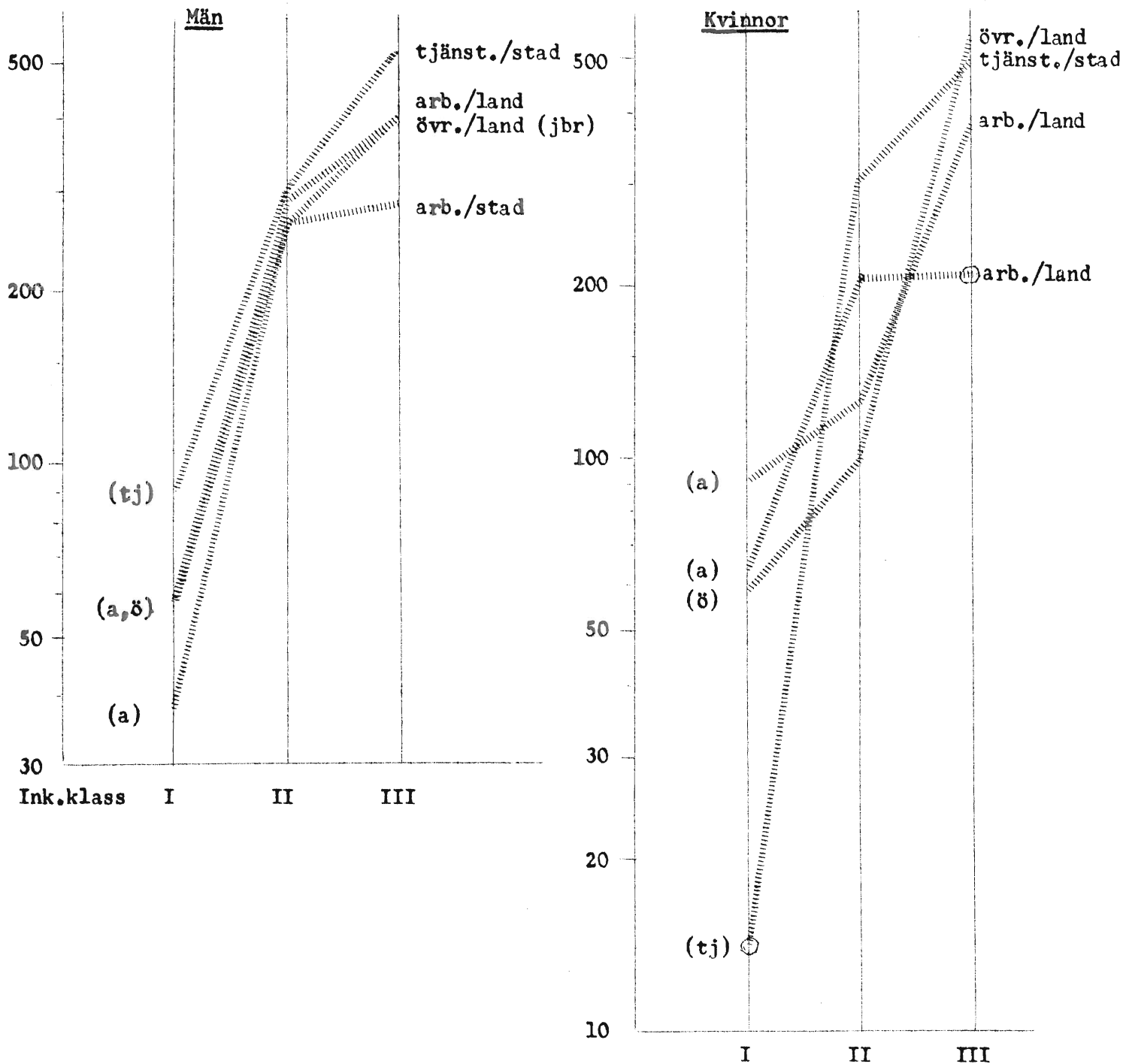

Diagram III:19 C. Utgifter för ytterkonfektion i skilda socialgrupper (enligt hushållsföreståndarens yrkestillhörighet)

Belopp i kronor per person - Log-skala

Åldersgrupp 45 - 64 år

III:10. Några beräkningar om beklädnadsmarknadens struktur

Sedan vi såsom i det föregående granskat de privata beklädnadsköpen och skaffat oss en rad siffror om genomsnittsköpens storlek för grupper av familjer och individer, så ligger det nära till hands att man frågar sig hur den totala marknaden ser ut i vissa intressanta avseenden. Vi har t.ex. funnit, att en viss grupp med avseende på ålder och inkomst köper och använder avsevärt mera tyger och garner än övriga. Är det denna grupp som ger karaktär åt marknaden eller är den så liten, relativt sett, att det ändå är de många små inköpen i andra grupper som är det väsentliga?

Mycket av tillgänglig marknadsstatistik är totalmaterial av det slag som förevisades i den inledande översikten. Ett budgetmaterial av här använd typ kan till detta ge specificeringar och uppskattningar rörande förhållanden, varom eljes ingen objektiv information finns. Helt naturligt måste man därvid ägna tillräcklig uppmärksamhet åt omständigheterna kring grundmaterialets tillkomst: storleken av urvalet, att det är fråga om intervjuer i efterhand, att av glömska eller annan anledning lämnade uppgifter är bristfälliga och ej precisa. Möjligheter till kontroll emot andra informationskällor bör därför utnyttjas?

Detta är inte platsen för ett sådant nyttiggörande av den förefintliga informationen beträffande speciella delmarknader. Med några sammanställningar av detta slag skall vi dock avslutningsvis teckna några drag av beklädnadsmarknadens struktur i avseenden som inte framgår av eljes tillgängligt material.

Tabell III:8

Beklädnadsmarknaden efter förbrukarkategorier

Varugrupp	Herr- o. pojkbekl.	Dam- o. flickbekl.	Samtlig bekl.
Ytterkonfektion	49	51	100
Skjortor, blusar etc.	58	42	100
Underkläder, strumpor	27	73	100
Tyger, garner, sylön	15	85	100
Skor	50	50	100
Samtlig beklädnad ¹⁾	45	50	100

1) Inkl. åldern 0-6 år.

I tabellen III:8 visas för några större varukategorier marknadsfördelningen på herr och dam. Vi finner för ytterkonfektion (hit hör överrockar, kostymer och uddaplagg samt klänningar) och för skor att de båda marknadsdelarna är lika stora i kronor uttryckt. Detta visar på den betydande frammarsch som skett senare år beträffande damkonfektionen. För den lättare konfektionen (hit hör skjortor, blusar, pyjamas och yttertrikå) svarar herr för cirka 60 procent. Omvänt dominerar den kvinnliga sidan beträffande underklädes- och strumpmarknaden och alldeles särskilt för "halfabrikatsgruppen" tyger, garner och sylön: marknadsandelen är här cirka 75 respektive 85 procent. Det kan här vara lämpligt erinra om förhållandet, att vårt material registrerar inte vem som utfört inköpen eller det eventuella sömnadsarbetet utan den person som är den slutlige förbrukaren.

Tabell III:9

Beklädnadsmarknaden efter ålderskategorier

Ålder	Antal personer	Herr- o. pojkbekl.	Dam- o. flickbekl.	Samtlig bekl.
0- 6	10	6	5	5
7-14	15	12	12	12
15-24	12	18	19	19
25-44	28	31	34	33
45-64	25	27	24	25
65-	10	6	6	6
Samtliga	100	100	100	100

I tabell III:9 visas marknadsfördelningen efter ålderskategorier. För den som inte har intresse för beräkningar rörande marknaden för viss åldersgrupp ger tabellen endast i sammandrag vad som framkommit tidigare: att barnen och åldringarna svarar för en mindre del och ungdomen för en större del av beklädnadsmarknaden än som svarar emot deras andel av folkmängden.

Slutligen ges i tabellen III:10 en sammanställning om hur beklädnadsmarknaden fördelas på de tre stora inkomstklasser vi arbetat med i denna undersökning. Jämförelse är därvid gjord med antalet personer som befinner sig i ifrågavarande ålders- och inkomstklass. Vi ser således att hälften av barnen återfinns i lägsta inkomstgrupp och de svarar för en tredjedel av beklädnadsköpen. Ändå större koncentration mot högre inkomstlägen finner vi för de vuxna: ungefär en fjärdedel av dessa har räknats till den högsta inkomstklassen, och denna fjärdedel svarar för inte mindre än 40 procent av männens och 50 procent av kvinnornas totala beklädnadsköp.

Tabell III:10
Beklädnadsmarknader efter inkomstkategorier

Grupp	Inkomstklass ¹⁾			Samtliga
	I	II	III	
<u>Barn 0-14 år:</u>				
Antalet	48	36	16	100
Beklädnadsköpen	32	43	25	100
<u>Män 15 år o. mera:</u>				
Antalet	38	36	26	100
Beklädnadsköpen	18	40	42	100
<u>Kvinnor 15 år o.mera:</u>				
Antalet	36	37	27	100
Beklädnadsköpen	16	34	50	100

1) I = under 3 600 kr/år/ke

II = 3 600-6 000 " " "

III = 6 000 o.m. " " "

TABELLBILAGA

- Tabell A. Beklädnadskonsumtionen i Sverige 1931 - 1960
- B. Beklädnadsköpen 1958, på hushåll i olika inkomstklasser
  - C. Beklädnadsköpen år 1958 för hushåll av olika klasser
  - D. Beklädnadsköpen år 1958 per person i olika åldrar

Tabell A.

Beklädnadskonsumtionen i Sverige 1931 - 1960

År	Per capita konsumtion			Volymindex 1955 = 100				
	Textilvaror i kg Samtl.	Bomull	Läder- skor i par	Samtl. beklädn.	Konfek- tion	Trikå	Tyger, garner, skräd- deriarb.	Skor
1931	7,2	4,4	1,27	47	33	44	71	70
32	7,3	4,7	1,14	43	32	43	63	59
33	7,3	4,5	1,20	42	31	45	62	60
34	8,8	5,6	1,21	49	36	55	71	59
35	8,7	5,3	1,30	52	40	57	69	70
36	9,5	5,9	1,29	56	45	62	74	74
37	10,1	6,1	1,39	58	47	66	71	77
38	9,2	5,6	1,45	58	47	65	70	76
39	10,5	6,3	1,63	63	51	75	71	82
1940	9,9	5,5	1,47	54	40	61	60	82
41	8,5	3,9	1,21	49	35	56	56	72
42	7,3	3,0	1,11	46	34	57	49	66
43	6,9	2,6	0,79	46	37	62	49	51
44	7,4	2,6	0,91	52	44	67	49	60
45	7,0	3,8	1,10	64	53	76	71	75
46	9,7	5,0	1,23	81	77	84	100	78
47	12,9	7,0	1,33	86	64	89	121	88
48	11,8	5,7	1,43	94	86	91	110	91
49	11,5	6,1	1,44	90	84	85	108	90
1950	11,4	5,8	1,68	95	80	87	128	103
51	12,6	6,7	1,21	84	71	81	117	81
52	8,4	4,4	1,36	93	96	95	92	85
53	10,8	5,4	1,35	93	91	106	91	88
54	10,6	5,7	1,44	95	93	100	97	93
55	10,7	5,6	1,54	100	100	100	100	100
56	11,0	5,6	1,60	107	106	118	105	106
57	11,2	5,7	1,66	109	107	123	102	109
58	.	.	1,68	110	104	126	113	108
59prel.	.	.	1,77	113	110	144	105	109
1960 "	.	.	1,77	112	109	148	105	112

Källor: Den privata konsumtionen, IUI 1957

IUI:s konsumtionsprognos för år 1965, IUI 1960

Den textila konsumtionen, IUI 1958

Per caput fiber consumption levels, FAO 1960

Tatell B.

Beklädnadsköpen 1958, på hushåll i olika inkomstklasser

Varuslag	Inkomstklass I)	Antal med köp (uppr.)	Genomsnittligt inköp per år i		I genomsnitt per hushåll med köp i kr/mån
			kr/hushåll	kr/capita	
Överrockar, kappor	I	61	42	20	63
	II	172	95	31	68
	III	263	291	79	91
Kostymer, dräkter, udda plagg	I	77	43	20	63
	II	373	200	64	65
	III	507	348	114	81
Klänningar, kjolar etc.	I	131	48	24	35
	II	308	89	29	34
	III	389	193	53	45
Skjortor, blusar etc.	I	314	39	19	13
	II	865	101	32	14
	III	1 212	197	54	15
Pullovers, jumpers etc.	I	115	18	8,4	17
	II	317	44	14	16
	III	432	97	26	20
Best. sydda kläder, sylön etc.	I	56	8	3,6	12
	II	98	16	4,8	18
	III	172	62	17	31
Herrunderkläder	I	122	10	4,8	8,8
	II	313	20	6	8,1
	III	381	39	11	9,5
Damunderkläder	I	234	27	13	11
	II	609	54	17	10
	III	745	99	26	12
Strumpor, ylle	I	155	10	4,8	6,3
	II	332	15	4,8	5,6
	III	390	23	6	6,6
Strumpor, nylon etc.	I	449	28	13	6,1
	II	1 200	66	22	6
	III	1 317	100	28	6,4
Pälsvaror, skinnkläder etc.	I	134	11	5,8	8,9
	II	400	51	16	14
	III	568	142	39	23

Varuslag	Inkomstklass	Antal med köp (uppr.)	Genomsnittligt inköp per år i		I genomsnitt per hushåll med köp i kr/mån
			kr/hushåll	kr/capita	
Huvudbonader	I	133	24	12	18
	II	297	44	14	17
	III	340	75	20	22
Tyger: ylle, nylon, siden	I	53	14	7,2	24
	II	171	25	8,4	20
	III	187	45	12	23
Bomullstyger	I	166	14	7,2	9
	II	343	24	7,2	8,7
	III	351	41	10,8	11,5
Garn, varp	I	141	8	3,6	5,9
	II	316	17	6,0	6,6
	III	255	26	7,2	9,9
Pjäxor, stövlar etc.	I	56	20	9,6	35
	II	180	53	17	36
	III	216	79	22	37
Lätta skor	I	155	52	25	32
	II	492	115	37	27
	III	561	230	62	34
Tofflor, gym. skor etc.	I	449	38	18	8,5
	II	1 127	79	26	8
	III	1 299	103	28	7,4
Samtliga beklädnadsvaror	I	3 223	478	231	15,0
	II	8 579	1 167	376	16,0
	III	10 254	2 367	643	21,2

1) Inkomstklass I = Total konsumtion högst 8 400 kr per år
 " II = " " " 8 400 - 14 400 kr per år
 " III = " " " 14 400 kr o.m. per år

Tabell C

Beklädnadsköpen år 1958 för hushåll av olika slag

Belopp i kronor per person

Inkomstklass I = Total kons.utg. < 3 600 kr/ke
 " II = " " " 3 600-6 000 " "
 " III = " " " > 6 000 "

Grupp	Antal hushåll	Inkomstklass			
		I	II	III	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
<u>All beklädnad/ Stad och land:</u>					
Hela hushållet	s	25 543	203	417	777
	l	15 942	216	480	679
Hushållsförestånd.	s	25 543	142	394	693
	l	15 942	170	433	660
Husmodern	s	17 938	185	444	1 033
	l	11 375	218	422	837
Minderår. barn	s	11 134	216	378	536
	l	18 652	228	427	488
Äldre barn	s	4 050	454	744	1 077
	l	3 532	385	769	924
<u>All beklädnad/Ofullst.och familjehushåll /Hushållsföreståndarens ålder:</u>					
Hela hushållet:					
Ofullst. hh.	-39 år	3 714	119	414	963
	40-66 "	8 273	154	359	792
	67 år-	4 704	144	294	610
Familjehh.	-39 år	8 046	197	416	648
	40 år-	16 748	234	480	746
Hushållsföreståndaren:					
Ofullst. hh.	-39 år	3 714	138	434	833
	40-66 "	8 273	145	340	755
	67 år-	4 704	135	300	510
Familjehh.	-39 år	8 046	175	452	728
	40 år-	16 748	166	427	529
Husmodern:					
Ofullst. hh.	-39 år	1 567	97	368	1 290
	40-66 "	4 930	160	390	849
	67 år-	2 227	157	281	917
Familjehh.	-39 år	7 483	225	492	937
	40 år-	13 106	222	360	1 039
Minderår. barn:					
Familj m. 1 barn		9 195	225	429	545
" " 2 "		5 791	256	314	483
" " 3 o.fl. barn		3 666	203	370	549
Äldre barn:					
Familj u. minderår. barn		3 974	319	695	925
" m. " "		3 608	476	827	1 191

Tabell C, forts.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<u>All beklädnad/Hushållsföreståndarens yrke och bostadsort:</u>				
Hela hushållet:				
Företagare/stad	2 462	206	382	902
Tjänstemän/stad	8 250	236	445	857
Arbetare/stad	10 521	206	425	660
Jordbrukare/land	5 618	214	481	700
Arbetare/land	5 846	232	502	624
Hushållsföreståndaren:				
Företagare/stad	2 462	126	284	560
Tjänstemän/stad	8 250	195	483	813
Arbetare/stad	10 521	128	427	588
Jordbrukare/land	5 618	184	423	739
Arbetare/land	5 848	179	439	583
Husmodern:				
Företagare/stad	1 942	168	432	1 285
Tjänstemän/stad	5 855	217	395	699
Arbetare/stad	8 461	206	404	761
Jordbrukare/land	4 345	174	292	935
Arbetare/land	4 532	273	554	608
Minderåriga barn:				
Tjänstemän/stad	3 810	260	386	526
Arbetare/stad	5 616	205	372	548
Jordbrukare/land	3 187	230	440	507
Arbetare/land	3 128	219	458	563
Äldre barn:				
Tjänstemän/stad	930	687	825	737
Arbetare/stad	1 915	435	662	986
Jordbrukare/land	1 829	324	825	634
Arbetare/land	977	458	590	889
<u>All beklädnad/Familjehushåll/Hushållsföreståndarens ålder/Hustrun hem- eller yrkesarbetande</u>				
Hela Hushållet:				
Hf -39 år hemarb.	5 687	195	381	628
yrkesarb.	2 359	206	500	685
Hf 40 år o.m. hemarb.	10 236	228	467	746
yrkesarb.	6 512	247	506	745
Hushållsföreståndaren:				
Hf -39 år hemarb.	5 687	161	403	669
yrkesarb.	2 359	226	561	826
Hf 40 år o.m. hemarb.	10 236	157	393	467
yrkesarb.	6 512	184	484	581
Husmodern:				
Hf -39 hemarb.	5 685	235	441	992
yrkesarb.	1 798	165	620	808
Hf 40 år o.m. hemarb.	10 211	212	344	1 013
yrkesarb.	2 895	278	423	1 077
Minderåriga barn:				
Hf -39 år hemarb.	5 646	178	312	370
yrkesarb.	1 995	191	394	418
Hf 40 år o.m. hemarb.	7 640	233	445	555
yrkesarb.	3 371	292	449	639

Tabell C, forts.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<u>Tyger, garner, sylön/Familjehushåll/Hus-</u> <u>moderns sysselsättning</u>				
Husmodern:				
Hf -39 år hemarb.	5 665	35	49	188
yrkesarb.	1 798	21	44	70
40 år o.m. hemarb.	10 211	33	43	118
yrkesarb.	2 895	22	19	129
Minderåriga barn:				
Hf -39 år hemarb.	5 646	51	56	53
yrkesarb.	1 995	15	53	44
40 år o.m. hemarb.	7 640	35	43	80
yrkesarb.	3 371	27	38	55
<u>Kläder och skor/Innehav av bil och TV</u> (gäller endast Stockholm, Göteborg och Malmö)				
Kläder:				
Bil och TV	890	317	242	866
Bil - ej TV	1 875	115	379	527
Ej bil - TV	1 456	143	380	756
Ej bil - ej TV	6 229	164	267	595
Skor:				
Bil och TV	890	82	80	91
Bil - ej TV	1 875	121	87	117
Ej bil - TV	1 456	74	107	135
Ej bil - ej TV	6 229	43	88	142

Tabell D.

Beklädnadsköpen år 1958 per person i olika åldrar

Belopp i kronor per år

Inkomstklass I = Total kons.utg. < 3 600 kr/ke
 II = " " " 3 600 6 000 " "
 III = " " " 6 000 > " "

Kön/ålder	Antal personer (uppr.)	Inkomstklass			
		I	II	III	Samtliga
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
<u>All beklädnad:</u>					
Män/					
0 - 6	6 119	132	269	268	208
7 - 14	9 009	234	397	453	317
15 - 24	6 702	358	610	784	551
25 - 44	16 345	174	454	658	419
45 - 64	14 792	163	441	693	414
65 -	5 928	147	264	497	225
Kvinnor/					
0 - 6	5 654	130	277	377	231
7 - 14	8 490	269	453	735	400
15 - 24	7 187	442	711	1 107	732
25 - 44	16 717	266	488	1 060	578
45 - 64	15 075	158	399	842	435
65 -	6 131	124	270	487	242
<u>All beklädnad /Stad och land:</u>					
Män/					
7 - 14 s	4 729	246	432	468	366
1	4 280	226	328	404	260
15 - 24 s	3 587	352	512	760	544
1	3 115	361	760	850	557
25 - 44 s	10 024	139	444	672	472
1	6 321	195	523	589	336
45 - 64 s	8 300	158	436	707	482
1	6 492	167	449	648	325
Kvinnor/					
7 - 14 s	4 935	248	451	771	457
1	3 555	283	454	592	351
15 - 24 s	4 527	400	702	1 073	755
1	2 660	475	729	1 201	695
25 - 44 s	10 598	222	462	1 128	667
1	6 119	295	545	717	425
45 - 64 s	8 661	156	386	859	519
1	6 414	158	422	779	322
<u>All beklädnad /Antal barn i familjen</u>					
Pojkar/					
0 - 6 1 b	1 737	109	225	311	225
2 b	2 022	157	339	223	245
> 2 b	2 360	123	236	242	164
Flickor/					
0 - 6 1 b	1 541	168	334	404	317
2 b	2 041	141	278	305	227
> 2 b	2 072	112	204	397	171

Tabell D. forts.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
Pojkar/ 7 - 14	1 b	2 181	246	438	451	356
	2 b	3 428	307	436	411	373
	> 2 b	3 400	194	295	560	243
Flickor/ 7 - 14	1 b	2 203	248	262	826	378
	2 b	2 893	303	404	562	402
	> 2 b	3 394	260	470	987	393
<u>All beklädnad / Yrkesarbete</u>						
Män/ 15 - 24		3 853	385	588	816	576
	ej	2 849	222	648	732	474
Kvinnor/ 15 - 24		3 342	713	956	1 174	965
	ej	3 845	389	451	1 032	567
<u>All beklädnad/Stad och land/Civilstånd/Yrkesarbete:</u>						
Män/ 25 - 44	s.g.	8 347	142	434	602	430
	og.	1 677	104	510	886	684
	l.g.	4 515	178	391	455	280
	og.	1 806	240	696	806	469
Kvinnor/ 25 - 44	s.g.y.	3 481	165	577	1 267	835
	ej y.	5 688	238	439	1 000	535
	og.	1 409	347	299	1 106	792
	l.g.y.	861	429	670	980	660
	ej y.	4 258	295	455	802	384
	og.	952	209	873	392	413
Män/ 45 - 64	s.g.	7 274	143	438	650	450
	og.	1 026	320	422	987	711
	l.g.	5 057	169	496	608	334
	og.	1 435	157	276	786	293
Kvinnor/ 45 - 64	s.g.y.	1 881	237	320	977	647
	ej y.	4 545	158	364	893	457
	og.	2 233	98	496	695	529
	l.g.y.	560	128	163	1 120	431
	ej y.	4 302	153	489	706	317
	og.	1 520	182	328	669	301
<u>All beklädnad / Stad och land/ Antal barn i familjen</u>						
Män/ 25 - 44	s. 0 b.	3 165	73	462	699	593
	1-2 b.	5 504	140	418	612	414
	> 2 b.	1 355	158	550	850	429
	l. 0 b.	1 851	226	627	653	450
	1-2 b.	3 212	170	394	578	304
	> 2 b.	1 258	209	479	129	251

Tabell D. forts.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Kvinnor/					
25 - 44 s. 0 b.	2 769	287	343	1 136	939
1-2 b.	6 258	206	474	1 009	560
> 2 b.	1 571	244	513	1 848	612
l. 0 b.	1 091	209	680	728	502
1-2 b.	3 581	282	526	738	426
> 2 b.	1 447	348	445	426	367
Män/					
45 - 64 s. 0 b.	4 711	171	470	760	560
1-2 b.	3 146	139	427	602	403
> 2 b.	443	182	212	346	221
l. 0 b.	3 670	161	392	673	349
1-2 b.	2 319	186	561	550	324
> 2 b.	503	121	312	548	154
Kvinnor/					
45 - 64 s. 0 b.	6 043	138	445	810	545
1-2 b.	2 395	185	273	1 069	478
> 2 b.	223	206	352	253	272
l. 0 b.	4 048	166	386	721	333
1-2 b.	2 063	135	491	1 036	312
> 2 b.	303	207	490	732	252
<u>All beklädnad / Förvärvsarbete:</u>					
Män/					
65 - f.	1 990	172	323	335	251
ej f.	3 938	137	218	569	214
Kvinnor/					
65 - f.	334	106	197	28	149
ej f.	5 797	124	437	513	247
<u>All beklädnad / Familjetillhörighet:</u>					
Män/					
67 - Ens.	872	177	137	486	229
Makar	2 227	124	265	572	228
Övr.	2 829	157	298	404	224
Kvinnor/					
67 - Ens.	1 605	129	426	477	327
Makar	1 509	164	279	946	327
Övr.	3 017	100	186	254	153
<u>Ytterkonfektion / Stad och land / Socialgrupp:</u>					
Män/					
7 - 14 s. arb.	2 385	53	190	270	133
tj.	1 640	133	131	202	157
l. arb.	1 760	64	213	242	104
jbr.	2 136	108	81	208	110
Kvinnor/					
7 - 14 s. arb.	2 311	85	146	449	160
tj.	1 755	32	234	332	131
l. arb.	1 613	88	198	186	105
jbr.	1 538	108	145	311	141

Tabell D. forts.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Män/					
15 - 24 s.arb.	1 716	101	234	235	192
tj.	1 045	65	209	421	312
l.arb.	1 067	225	388	375	291
jbr.	1 713	121	429	236	228
Kvinnor/					
15 - 24 s.arb.	2 320	103	211	428	220
tj.	1 545	236	212	492	367
l. arb.	929	119	186	603	272
jbr.	1 427	163	275	516	243
Män/					
25 - 44 s.arb.	4 831	31	234	233	188
tj.	3 795	137	291	450	363
l.arb.	2 675	71	190	225	127
jbr.	2 829	101	324	453	202
Kvinnor/					
25 - 44 s.arb.	5 016	58	189	382	202
tj.	4 270	118	183	710	468
l.arb.	2 582	105	318	243	179
jbr.	2 533	63	169	315	119
Män/					
45 - 64 s.arb.	4 240	38	263	285	222
tj.	2 585	90	304	528	419
l.arb.	2 541	56	267	409	182
jbr.	3 454	56	288	401	155
Kvinnor/					
45 - 64 s.arb.	3 770	94	125	385	196
tj.	2 560	14	303	498	387
l.arb.	2 315	65	208	209	112
jbr.	3 624	59	99	558	118